

Yükseköğretim
Kalite Kurulu

2018

YÜKSEKÖĞRETİM
DEĞERLENDİRME
VE KALİTE
GÜVENCESİ
DURUM RAPORU

TEMMUZ - 2019

2018

YÜKSEKÖĞRETİM
DEĞERLENDİRME VE
KALİTE GÜVENCESİ
DURUM RAPORU

Ülkemizde uzun yıllardır tartışılan, idari ve mali yönden bağımsız Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK), Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'ün da çabaları sonucu kurulmuştur. Kurulun ana görevi, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, araştırma ve topluma katkı faaliyetleri ile idari hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi ile bağımsız akreditasyon kurumlarının yetkilendirilmesi ve kalite kültürünün artırılmasıdır.

Yükseköğretim Kalite Kurulu;

- Yükseköğretim kurumlarının kendi kalite güvence sistemlerini oluşturmalarına ve bu sistemleri uluslararası gelişmeler ile ülkemizin ve YÖK'ün öncelikleri ve hedefleri doğrultusunda planlamalarına rehberlik etmektedir.

- Yükseköğretim kurumlarını mezunlarına ilgili alan bilgisi ve becerisinin yanı sıra, onlara dijital yetkinlik, karmaşık problem çözme, iletişim becerileri, analitik düşünme ve etik gibi konularda da yetkinlik kazandırmaları ve bilgi tabanlı yönetim sistemleri kurarak hızlı gelişen karmaşık dünyaya ayak uydurabilmeleri için teşvik etmektedir.

- Uluslararası kuruluşlarla yenilik süreçlerini ve dış kalite ajanslarıyla ilişkileri devam ettirerek evrensel bir sistem kurmak ve yükseköğretim kurumlarının dış değerlendirme süreçlerini ve ülkemizdeki akreditasyon kuruluşlarını izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütmektedir.

- Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Birliği'ne (The European Association for Quality Assurance in Higher Education –ENQA) afiliye üye olmuş olup, tam üyelik çalışmalarını da yürütmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının her yıl hazırladıkları Kurum İç Değerlendirme Raporlarında (KİDR), yıl bazında planlama ve uygulama adımlarından çok; kurumun hedef ve stratejilerinin nasıl kontrol edildiği, hangi anahtar performans göstergeleriyle izlendiği ve buna ilişkin hangi önlemlerin alınarak iyileştirmelerin yapıldığı konularına önem verilmiştir.

Kurumsal Dış Değerlendirme kapsamında 2016 yılında başlatılan Kurumsal Dış Değerlendirme Programına ilk yıl 20, ikinci yıl 50 ve üçüncü yıl 45 olmak üzere toplam 115 yükseköğretim kurumu dâhil edilmiştir. 2019 yılı Haziran ayı sonuna kadar mezun veren tüm yükseköğretim kurumlarının dış değerlendirme süreci tamamlanacaktır.

Kurulumuz tarafından en çok dikkat edilen husus, yükseköğretim kurumlarının hazırladığı iç değerlendirme raporları, saha ziyaretine gidecek takımların odaklandığı hususlar ve kurumsal dış değerlendirme raporlarının aynı dili konuşmasıdır. Kurum tarafından hazırlanan KİDR Hazırlama Kılavuzu'nda yer alan ilgili ölçütler sadeleştirilmiş ve beklenen belgeler ile iyileştirme kanıtları tanımlanmıştır. KİDR'lerin, kurumların durumunu ve ilerlemesini sağlayacak ölçütlerle ve kanıtlarla hazırlanmasına ve sadeleşmesine önem verilmiştir. Saha ziyaretine gidecek takım üyelerine Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimi verilmiş ve takımların eğitimi geri bildirimlerle desteklenmiştir. Ayrıca hem değerlendirme takımlarına hem de Kurulumuza öğrenci üye seçilerek, bu sürecin öğrenci gözüyle değerlendirmesi ve öğrencilerin süreçte aktif rol almaları sağlanmıştır.

45 yükseköğretim kurumunun değerlendirme süreci sırasında hazırlanan değerlendirme raporları, sürece ilişkin paydaş görüşleri ve mevcut akreditasyon kuruluşlarının ilgili yıla ait faaliyetleri dikkate alınarak, 2018 yılına ait Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu hazırlanmıştır. Yükseköğretim Kalite Kurulu, bu raporu her yıl YÖK başta olmak üzere tüm paydaşlarına sunmakla yükümlüdür.

YÖKAK'ın ulusal akreditasyon kuruluşlarını tanıması ve yetkilendirmesi için; kuruluşun, program akreditasyonuna ilişkin uygulama ve ölçütlerinin ulusal ve uluslararası standartlarla uyumlu olması ve sonuç-çıkı odaklı akreditasyon yaklaşımını benimsemiş olması gereklidir. Bu kapsamda YÖKAK, ülkemizde faaliyet gösteren 11 ulusal akreditasyon ajansını yetkilendirmiş, 3 uluslararası ajansı ise tanımıştır.

2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında sürece destek veren ve katkı sunan takım başkanlarımıza ve tüm değerlendircilerimize, KİDR'lerini hazırlayarak kamuoyuyla paylaşan yükseköğretim kurumlarımıza ve program akreditasyonu çalışmalarını başarıyla yürüten tüm akreditasyon kuruluşlarımıza teşekkür eder; bu raporun Türk yükseköğretim sisteminin gelişimine ve iyileştirme çabalarına katkı sağlamasını temenni ederim.

Prof. Dr. Muzaffer ELMAS
Başkan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

ŞEKİLLER LİSTESİ	6
TABLolar LİSTESİ	8
KISALTMALAR	9
1. GENEL BİLGİLER	11
2. KURUMSAL DIŞ DEĞERLENDİRME PROGRAMI	24
2.1. 2018 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporları	25
2.2. Kurum İç değerlendirme Sürecinde Kalite Güvencesi Sistemi	26
2.3. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Eğitim ve Öğretim	27
2.4. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Araştırma ve Geliştirme	29
2.5. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Yönetim Sistemi	30
2.6. Kurumsal Geri Bildirim Raporlarının Değerlendirilmesi	31
2.6.1. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi	31
2.6.2. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim	36
2.6.3. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme	42
2.6.4. Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi	46
2.7. KİDR - KGBR Tutarlılığı	51
2.8. Değerlendirme Takımlarının Performanslarının Değerlendirilmesi	54
2.9. Takım Başkanları, Değerlendiriciler ve Yükseköğretim Kurumları Yöneticilerinin Sürece İlişkin Geribildirimleri	60
3. TEMATİK DEĞERLENDİRME	63
3.1. Misyon Odaklı Üniversitelerin Değerlendirilmesi	63
3.2. Yabancı Dil Hazırlık Okullarının Değerlendirilmesi	65
4. AKREDİTASYON KURULUŞLARI	67
5. GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yıllar İtibariyle Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Değişim	12
Şekil 2. Yükseköğretim Kalite Kurulu Teşkilat Yapılanması	15
Şekil 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı	24
Şekil 4. Ölçütlere İlişkin Olgunluk Düzeyinin Öz Değerlendirmesi Ölçeği	26
Şekil 5. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına ait KİDR'lerde Kalite Güvencesi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması	27
Şekil 6. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR'lerde Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması	28
Şekil 7. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR'lerde Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması	29
Şekil 8. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR'lerde Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)	29
Şekil 9. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	32
Şekil 10. Kalite Güvencesi Sisteminde Paydaş Etkileşimi	33
Şekil 11. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	34
Şekil 12. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	35
Şekil 13. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	38
Şekil 14. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	40
Şekil 15. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	41
Şekil 16. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	42
Şekil 17. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	44
Şekil 18. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	45
Şekil 19. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi	46

Şekil 20. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler	49
Şekil 21. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler	50
Şekil 22. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	51
Şekil 23. Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	52
Şekil 24. Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	52
Şekil 25. Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi	53
Şekil 26 . 2018 Yılı Değerlendirici Sayılarına İlişkin Bilgiler	55
Şekil 27. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi	56
Şekil 28. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi	57
Şekil 29. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi	58
Şekil 30. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi	58
Şekil 31. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi	59
Şekil 32. 2016-2019 Yılları Akredite Program Verileri (Genel)	69
Şekil 33a. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı	70
Şekil 33b. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı	70

TABLolar

Tablo 1. Yükseköğretim Kalite Kurulu 2018 Yılı Faaliyetleri	19
Tablo 2. Yıl Bazında Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurumlar	22
Tablo 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurum Sayılarına İlişkin Özet Bilgi	23

KISALTMALAR

ABET: Accreditation Board for Engineering and Technology (Mühendislik Akreditasyon Komisyonu)

ADEK: Akademik Değerlendirme Komisyonu

AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi

AYA: Avrupa Yükseköğretim Alanı

DE: Diploma Eki

DEDAK: Dil Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

ECZAKDER: Eczacılık Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

ENQA: Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Avrupa Birliği

EPDAD: Eğitim Fakülteleri Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

EQAR: Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Kaydı

EQF: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi

ESG: Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Standartları ve Yönergeleri

EUA-IEP: Avrupa Üniversiteler Birliği Kurumsal Değerlendirme Programı

FEDEK: Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Öğretim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

HEPDAK: Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

İHO-GDR: İngilizce Hazırlık Okulu-Geri Bildirim Raporu

İHO-İDR: İngilizce Hazırlık Okulu-İç Değerlendirme Raporu

İLEDAK: İletişim Araştırmaları Derneği İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu

KGYBS: Kalite Güvencesi Yönetim Bilgi Sistemi

KGBR: Kurumsal Geri Bildirim Raporları

KİDR: Kurum İç Değerlendirme Raporu

MÜDEK: Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

PUKÖ: Planla-Uygula-Kontrol et-Önlem al

SABAK: Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

TEPDAD: Tıp Eğitim Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TPD: Türk Psikologlar Derneği

TURAK: Turizm Akreditasyonları Derneği Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜRKAK: Türk Akreditasyon Kurumu

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

TYYÇ: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

ÖSYM: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi

ÜAK: Üniversitelerarası Kurul

VEDEK: Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

YKS: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

YÖDEK: Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YÖKAK: Yükseköğretim Kalite Kurulu

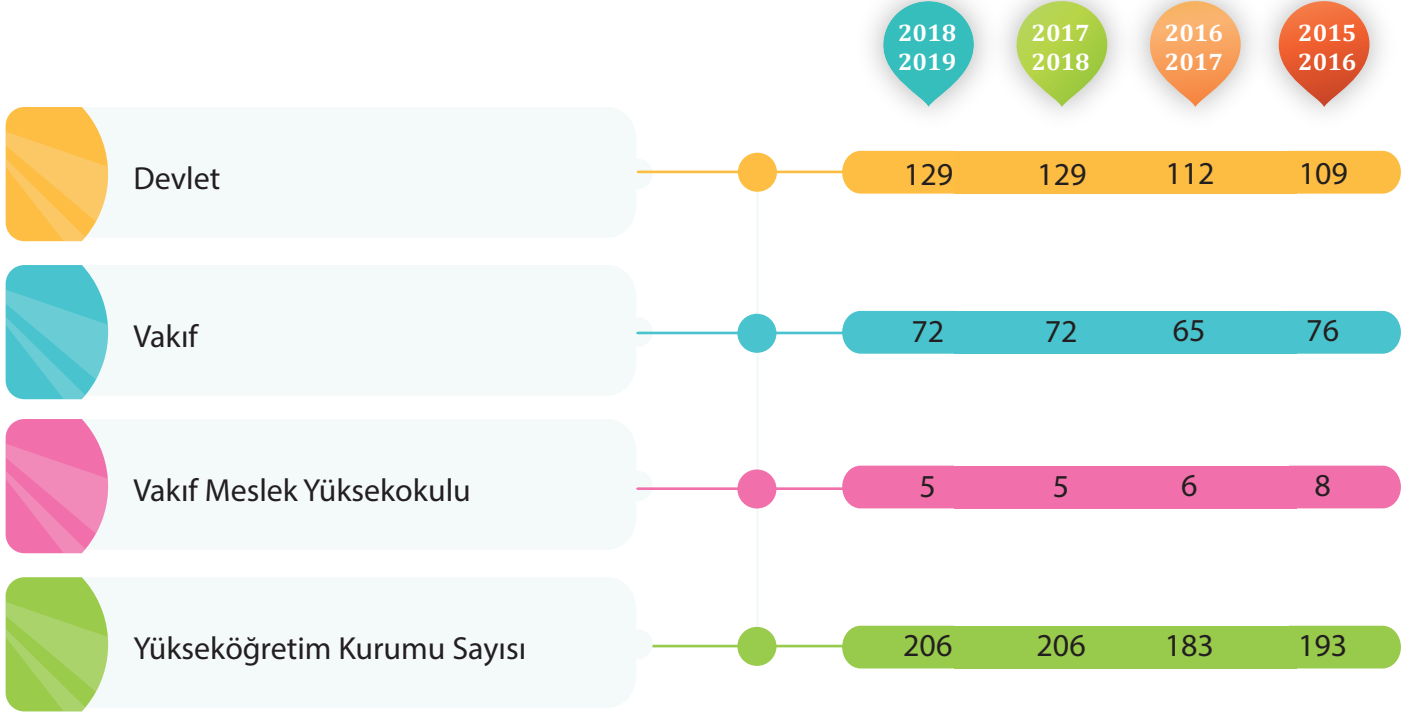
1. GENEL BİLGİLER

Türk Yükseköğretim Sistemi

Türkiye’de yükseköğretim sistemi, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilat Kanunu ile yapılandırılmış olan yükseköğretim kurumlarından oluşmaktadır. 2547 sayılı yasa da yükseköğretimi düzenleyecek üst kuruluşlar, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) olarak belirlenmiştir. YÖK, tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur. Bu Kurul’a Yükseköğretim Denetleme Kurulu ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe, yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimler bağlıdır. Kurul’un temel görevleri; eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesini, gereksinim duyulan öğretim elemanlarının yetiştirilmesini, üniversitelere ayrılan kaynakların etkili biçimde kullanılmasının gözetim ve denetim altında bulundurulmasını ve yükseköğretim kurumları arasında belirlenen ilke ve hedefler doğrultusunda birleştirici, bütünleştirici, sürekli, ahenkli ve geliştirici işbirliği ve koordinasyonu sağlamak olarak özetlenebilir. Yasa ile oluşturulan Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) ise akademik bir organdır. ÜAK’ın görevleri; yükseköğretimin planlanması çerçevesinde, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerini koordine etmek, uygulamaları değerlendirmek, YÖK’e ve kurumlara önerilerde bulunmak, kurumların öğretim üyesi ihtiyacını karşılayacak önlemleri teklif etmek, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetleriyle ilgili çalışmalar yapmaktır. Tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren bir kuruluş olan YÖK, bu fonksiyonlarını yerine getirirken daimi veya geçici olmak üzere çeşitli komisyon veya çalışma grupları da oluşturabilmektedir. Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu ve Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulu bu kapsamda kurulmuştur.

Türkiye’deki yükseköğretim kurumları; devlet yükseköğretim kurumları, vakıf yükseköğretim kurumları ile vakıf meslek yüksekokullarıdır. Devlet veya vakıf yükseköğretim kurumları; üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır. Şekil 1’de yıllar itibariyle yükseköğretim kurumu sayılarındaki değişim yer almaktadır.

Şekil 1. Yıllar İtibariyle Yükseköğretim Kurumu Sayılarındaki Değişim

2018-2019 dönemi itibariyle Türk yükseköğretim sisteminde; 129 devlet üniversitesi, 72 vakıf yükseköğretim kurumu ve 5 vakıf yükseköğretim kurumu olmak üzere toplam 206 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar bünyesinde 26.119 lisans programı, 12.613 yüksek lisans programı ve 5.525 doktora programı yürütülmektedir. 2018-2019 akademik yılı itibariyle toplam 7.740.502 öğrencinin; 7.134.674'ü devlet yükseköğretim kurumlarında, 595.116'sı yükseköğretim kurumlarında 10.712'si ise vakıf meslek yüksekokullarında eğitim görmektedir. Öğrencilerin 2.829 430'u önlisans, 4.420.699'u lisans, 394.174'ü yüksek lisans ve 96.199'u doktora programı öğrencileridir (Bakınız: <https://istatistik.yok.gov.tr/>).

Son yıllarda Türkyükseköğretim sistemindeki en önemli yapısal değişikliklerden birisi idari ve mali açıdan bağımsız Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK)'ın kurulmasıdır. 2015 yılından itibaren YÖKAK tarafından yürütülen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, bağımsız kurumsal dış değerlendirme ve akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması süreçleri ve kalite güvencesi kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler, ülkemizde 2000'li yıllardan itibaren olgunlaşmaya başlamış olan yükseköğretimde kalite güvencesi ekosistemine önemli katkılar sağlamıştır. Yükseköğretim kurumlarının misyon ve hedefleri doğrultusunda sürekli gelişimine rehberlik edilmesi, kaynak kullanımına ilişkin şeffaflık ve hesap verebilirlik anlayışının benimsenmesi, paydaşların yükseköğretim çıktılarına olan katkılarının artırılması ve Türk yükseköğretim sisteminin uluslararası itibarı ve rekabet gücünü artırması, kalite güvence sistemi çalışmalarının en önemli kazanımlarıdır.

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarına öğrenci yerleşimleri, önlisans ve lisans düzeyindeki programlar için Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından merkezi olarak yapılan sınavların sonucuna göre ve öğrenci tercihleri yapıldıktan sonra gerçekleştirilmektedir.

Türk yükseköğretim sisteminin mevcut yapısı Bologna Süreci’nde öngörülen 3 düzeyli (lisans, yüksek lisans ve doktora) sisteme uyumludur. Ayrıca, her iki Avrupa Üst Yeterlilikler Çerçevesinde öngörülen ve ara yeterlilikler olarak nitelendirilen “kısa düzey” (Kısa Düzey -QF-EHEA ve 5. Düzey-EQF-LLL) Türk yükseköğretim sisteminde “ön lisans” derecesi olarak verilmektedir. Bu nedenle, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)’nin mevcut hali ile ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerini kapsayacak şekilde 4 (dört) düzey ile tanımlanması yapılmıştır (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20>).

Kalite Güvence Sistemi

Türk yükseköğretim sisteminde 1981 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile YÖK'ün yükseköğretimde kalite güvencesi konusundaki rolü ve sorumlulukları vurgulanmıştır. Daha sonra kalite güvencesi ile ilgili olarak 1994 yılında bazı mühendislik programlarının ABET'e başvurusu sonucu program değerlendirme çalışmaları başlatılmıştır. 1997 yılında Türkiye'deki üniversitelerde Kalite Değerlendirme Projesi gerçekleştirilmiş; 1998 yılında ise Öğretmen Yetiştirme Programlarında akreditasyon ve kalite iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Türk yükseköğretim sisteminde kalite güvencesi alanındaki ilk sistemli çalışmalar Türkiye'nin 2001 yılında Bologna Süreci'ne dahil olmasıyla başlamıştır. Bologna Süreci kapsamında ilk olarak; eğitim-öğretim programlarının Avrupa Yükseköğretim Alanına uyum çalışmaları tüm üniversitelerde yürütülmüştür. Bu kapsamda EUA-IEP Türkiye'de ilk değerlendirmelerini 1999 yılında yapmaya başlamıştır. Ayrıca mühendislik programlarının ulusal akreditasyonu ilk olarak 2002 yılında MÜDEK tarafından yapılmaya başlanmıştır. 2005 yılında ise Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği (Bakınız: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/09/20050920-9.htm>) yayımlanarak Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) oluşturulmuş ve üniversitelerin her yıl hazırladıkları ADEK raporları yoluyla kalite süreçlerinin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Türk yükseköğretim sistemindeki ilk girişim olan YÖDEK yapısı 2015 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte 2006 yılında Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (No: 5018) ve Düzenlemeler ile Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama İlke ve Esasları düzenlenmiştir. Ayrıca 2010 yılında Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinin Geliştirilmesi ve Onaylanması YÖK tarafından yapılmıştır. 2009 yılından itibaren çeşitli programlara özgü yeni değerlendirme ve akreditasyon kuruluşları da kurulmuştur.

2011 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na 6111 sayılı yeni bir kanun maddesi eklenerek yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi faaliyetlerine ilişkin değişiklikler belirtilmiştir. Örneğin; mezun yeterlilikleri için gereken toplam AKTS kredileri çeşitli seviyelerde tanımlanmıştır. 2009 ve 2013 yılları arasında Türkiye'de 73 (tüm alanların %22,5) yükseköğretim kurumu Diploma Etiket (DE) ve 31 (tüm alanların % 35) yükseköğretim kurumu AKTS Etiket almıştır. Bologna projeleri kalite güvencesi için gerekli süreçlerin temelini oluşturmuştur. Ayrıca YÖK tarafından 2015 yılına kadar kalite ve akreditasyon ile ilgili komisyonlar aracılığıyla çalışmalara devam edilmiştir.

23.07.2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği” ile YÖK’e bağlı olarak Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) kurulmuş ve yükseköğretim alanında kalite güvencesi çalışmaları aktiflik kazanmıştır. Ardından 01.07.2017 tarihli ve 7033 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na eklenen Ek Madde 35 hükümleri ile YÖKAK, yeniden düzenlenmiş ve bağımsız niteliğini güçlendirmiştir. Böylece YÖKAK, Türk yükseköğretim sisteminde kalitenin güvence altına alınmasını sağlayacak ulusal bir kalite güvencesi kuruluşu halini almıştır.

İlgili kanun ile tanımlanan Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi; yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerine ilişkin esasları içermektedir. Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi’nin yapısı ile YÖKAK’ın teşkilat yapısı, çalışma usulleri ile yükseköğretim kurumlarındaki kalite komisyonu yapılanmalarına ilişkin usul ve esaslar ise 23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı “Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği” hükümleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Bu yönetmelik gereği Türkiye’deki tüm yükseköğretim kurumlarının (devlet, vakıf ve vakıf MYO) kurum iç değerlendirme raporlarını yıllık olarak hazırlayarak YÖKAK’a sunması ve beş yılda en az bir defa olmak üzere YÖKAK tarafından yürütülen bir kurumsal dış değerlendirmeden geçmesi gerekmektedir. Türk Yükseköğretim Kalite Güvencesi Sistemi’nde faaliyet gösteren diğer kuruluşlar ise, program bazında akreditasyon faaliyetlerini yürüten akreditasyon kuruluşlarıdır. Yükseköğretim kurumlarında program akreditasyonuna yönelik dış değerlendirme hizmeti, YÖKAK tarafından program akreditasyonu alanında yetkilendirilmiş veya tanınan bağımsız dış değerlendirme ve akreditasyon kuruluşlarınca gerçekleştirilebilmektedir. Program akreditasyonu süreci Türkiye’de yükseköğretim kurumlarının isteğine bağlı olarak yürütülmektedir.

Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun teşkilat yapılanması Şekil 2’de sunulmuştur.

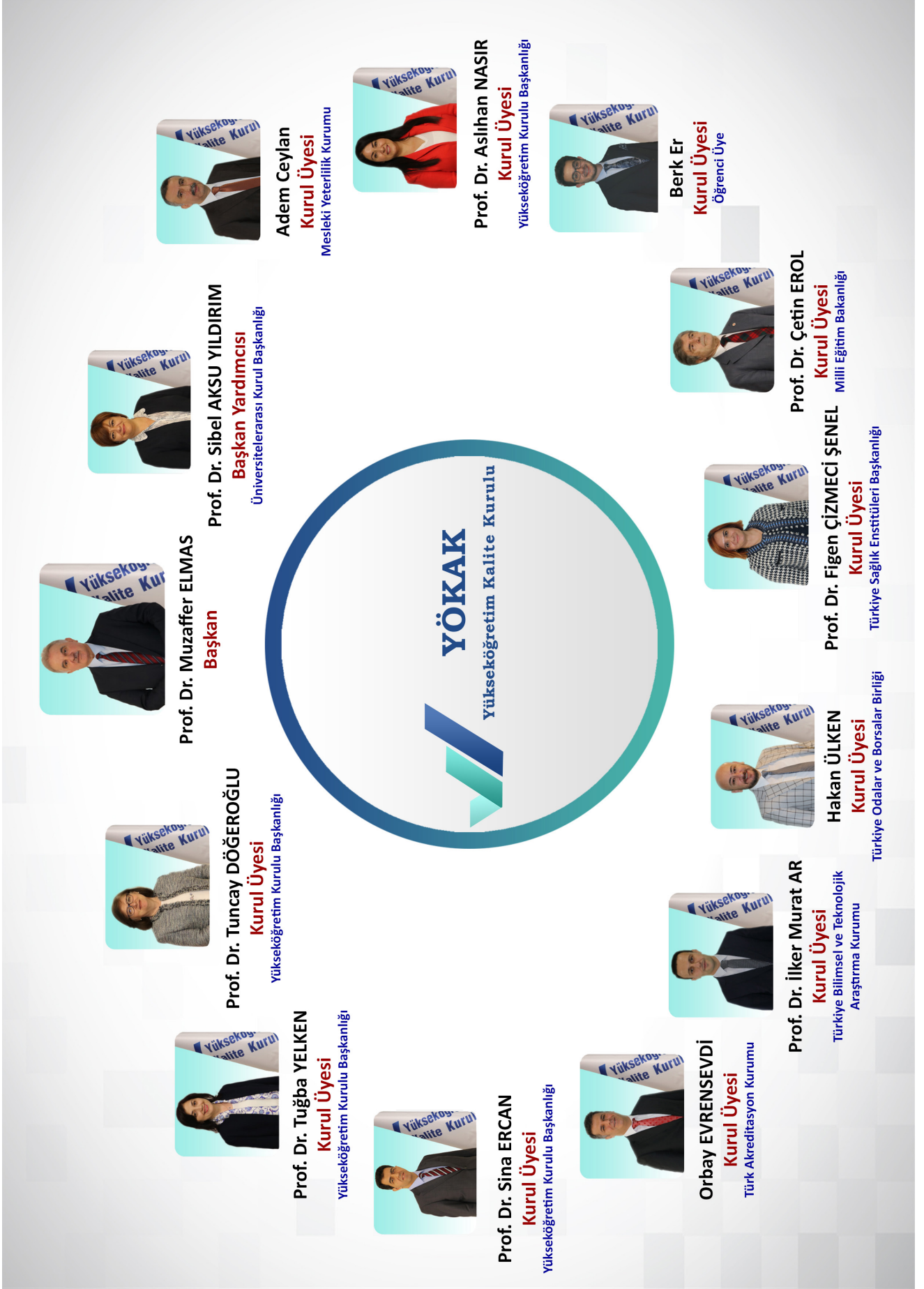

Şekil 2. Yükseköğretim Kalite Kurulu Teşkilat Yapılanması

Yükseköğretim Kalite Kurulu;

- Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından seçilen üç,
- Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilen üç,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından seçilen bir,
- Mesleki Yeterlilik Kurumunu temsilen bir,
- Türk Akreditasyon Kurumunu temsilen bir,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu temsilen bir,
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığını temsilen bir,
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini temsilen bir,
- Öğrenci temsilcisi bir üye

olmak üzere toplam on üç üyeden oluşmaktadır. 31.12.2018 tarihi itibari ile Yükseköğretim Kalite Kurulu üyeleri aşağıdaki görselde sunulmuştur.

YÖKAK'ın 2019-2023 stratejik planı hazırlanmış olup (<http://yokak.gov.tr/raporlar/stratejik-plan-dokumanlar>) söz konusu planda Kurul'un misyon, vizyon ve stratejik amaçları aşağıdaki şekilde tanımlanmış ve ilan edilmiştir:

“

MİSYON: “Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarının sürekli gelişimine ve bireylerin evrensel yeterliliklere ulaşmasına katkı sağlamak üzere yükseköğretim alanında kalite güvencesi sistemini güçlendirmek”

VİZYON: “Yükseköğretimde kalite güvencesi alanında etkin ve uluslararası düzeyde tanınan bir kurum olmak.”

”

“

STRATEJİK AMAÇLAR:

Stratejik Amaç 1: Yenilikçi uygulamalar ile yükseköğretimde bürokratik yükü azaltılmış kalite güvencesi sistemini yapılandırmak, yaygınlaştırmak ve sistemin sürekli iyileştirilmesini sağlamak.

Stratejik Amaç 2: Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sisteminin gelişmesine destek vermek.

Stratejik Amaç 3: Kalite kültürünün yaygınlaştırılmasını teşvik etmek ve tüm paydaşlar arasında işbirliğine dayalı ilişkiler kurmak.

Stratejik Amaç 4: Yükseköğretim kalite güvencesinin değerlendirilmesinde bağımsız, güvenilir, uzman ve kurumsallaşmasını tamamlamış bir kuruluş olmak.

Stratejik Amaç 5: Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun uluslararasılaşma düzeyini artırarak tanınırlığını yükseltmek.

”

Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun 2018 Yılı Faaliyetleri

Kurulun, Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması ile kalite güvencesi kültürünün yaygınlaştırılması kapsamında yükseköğretim kurumlarının kalite komisyonlarına, akreditasyon kuruluşlarına ve diğer paydaşlarına yönelik 2018 yılında gerçekleştirdiği etkinlik ve toplantılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Yükseköğretim Kalite Kurulu 2018 Yılı Faaliyetleri

	FAALİYET ADI	TARİH	KATILIMCI SAYISI
1	2017 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programının Değerlendirilmesi Toplantısı	27-28 Mart 2018	100
2	Yükseköğretim Kurumları İç ve Dış Değerlendirme Süreci Bilgilendirme Toplantısı	4 Nisan 2018	303
3	Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Marmara Bölgesi-1)	19 Nisan 2018	54
4	Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Marmara Bölgesi-2)	25 Nisan 2018	52
5	Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (İç Anadolu Bölgesi)	27-28 Mart 2018	100
6	Kurum İç Kalite Güvence Sistemi ve Kurum İç Değerlendirme Raporu Çalıştayı (Ege Bölgesi)	7 Mayıs 2018	28
7	2018 Yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programına Dahil Olan Yükseköğretim Kurumlarının Yöneticileriyle Toplantı	5 Temmuz 2018	45
8	Bütünleşik Kalite Yönetimi Uygulamaları Konulu Toplantılar	24-25 Temmuz 2018	242
9	Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimi	12-13 Eylül 2018	465
10	Öğrenci Değerlendirici Eğitimi	26 Eylül 2018	72
11	İstanbul Takım Başkanları Toplantısı	27 Eylül 2018	20
12	Ankara Takım Başkanları Toplantısı	02 Ekim 2018	24
13	İngilizce Hazırlık Okulları İçin Dış Değerlendirici Eğitimi	10-11 Ekim 2018	30
14	İngilizce Hazırlık Okulları İçin Dış Değerlendirme Programı Kapsamında Öğrenci Değerlendirici Eğitimi	12 Kasım 2018	31
15	Yükseköğretim Kurumlarında İç Kalite Güvence Sistemi ve Eğitim-Öğretimde Kalite Güvencesi Toplantısı	27-28 Kasım 2018	440

Tablodaki etkinlik ve toplantılarla birlikte 2018 yılında Kurul tarafından gerçekleştirilen diğer faaliyetler aşağıda kısaca listelenmiştir:

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 35 hükümleri kapsamında; Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun çalışma usul ve esasları ile yükseköğretim kurumlarında kalite güvence sistemlerinin kurulması, iç ve dış değerlendirme süreçleri, yükseköğretim kurumlarında kurulacak kalite komisyonları, kalite değerlendirme tescil belgesinin alınması, Genel Sekreterliğin çalışma usul ve esasları, Genel Sekreterlik bünyesinde oluşturulacak birimlerin görevleri ile uygulamaya ilişkin diğer hususları içeren "Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği" 23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.
- Kurul, 2018 yılı içerisinde 10 kez toplanmış, yükseköğretim kurumlarının bilgilendirilmesi ile takım başkanları ve değerlendirmeye girecek yükseköğretim kurumlarının yöneticilerinin bilgilendirilmesine yönelik çeşitli toplantılar gerçekleştirilmiştir.
- Kurul Başkanı, Başkan Yardımcısı ve Kurul üyeleri; çeşitli kurum ve kuruluşların daveti ile katıldıkları toplantılarda, Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Kalite Kurulu faaliyetlerine ilişkin konularda çeşitli sunumlar gerçekleştirmişlerdir.
- Beşi yeni, dördü ise tescil süresinin yenilenmesi kapsamında olmak üzere toplam 9 akreditasyon kuruluşunun tescil başvurusu Kurul tarafından değerlendirilmiştir.
- Yükseköğretim kurumları tarafından Yükseköğretim Bilgi Sistemi'ne (YÖKSİS) girişleri yapılan akredite program bilgileri Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından incelenmiş ve YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'nda yer alması uygun görülen nihai akredite program listesi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na iletilmiştir.
- 2018 yılı Ekim ayında Kurul tarafından "Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi Raporu" yayımlanmıştır. Bu raporda, 2016 ve 2017 yıllarında gerçekleştirilen Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitimleri'nde alınan geribildirimler doğrultusunda, yenilikçi bir bakış açısıyla güncellenen ve 464 değerlendirici ve 61 öğrenci değerlendirici adayının katılımı ile tamamlanan 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirici Eğitim Programı'na ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir.
- 2018 yılı Ekim ayında, Kurul tarafından kurumsal yapısını güçlendirerek geleceğine emin adımlarla ilerlemek üzere, 2019-2023 yıllarını kapsayacak Stratejik Planı'nın hazırlanması çalışmalarına başlanmış ve ilgili mevzuat çerçevesinde iç ve dış tüm paydaşların en yüksek düzeyde katılımı sağlanarak çalışma tamamlanmıştır.
- 2018 yılı Kasım ayında, Kurul tarafından "Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi 2017 Yılı Durum Raporu" yayımlanmıştır. Bu rapor, KİDR, Kurumsal Geri Bildirim Raporu (KGBR), bölgesel kalkınma odaklı 4 yükseköğretim kurumunun ve araştırma odaklı 11 yükseköğretim kurumunun değerlendirme süreci sırasında hazırlanan değerlendirme raporları, sürece ilişkin paydaş görüşleri ve mevcut akreditasyon kuruluşlarının ilgili yıla ait faaliyetleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

- Yine 2018 yılı Kasım ayında İngilizce Hazırlık Okulları'na yönelik olarak tematik dış değerlendirme programı yürütülmüştür. Program kapsamında 10 yükseköğretim kurumunun İngilizce Hazırlık Okulu, 2018 yılı içinde hazırlanmış olan “Minimum Standartlar” çerçevesinde dış değerlendirmeye alınmıştır.
- Kurul üyeleri ve danışmanları tarafından 2018 yılından itibaren kurumsal dış değerlendirme sürecine girecek olan kurumlara iç değerlendirme raporunun yazılması, iç kalite güvence sisteminin yapılandırılması ve dış değerlendirme programının kapsamına yönelik mentörlük hizmeti verilmiştir. 2018 yılının Ağustos – Ekim ayları arasında farklı zamanlarda yapılan bilgilendirme toplantılarıyla yükseköğretim kurumlarına kalite ve akreditasyon süreçleri ile ilgili bilgiler verilerek; kurumların eğitim, öğretim, araştırma-geliştirme ve yönetim faaliyetlerinin kalite süreçlerine uygun şekilde yürütülmesi konusunda rehberlik edilmiştir. Bu kapsamda 2018 yılında kurumsal dış değerlendirmeye girmiş olan 45 yükseköğretim kurumuna (Tablo 2) mentörlük hizmeti verilmiştir.
- “Yükseköğretimde kalite” konusunda yurt içi ve yurt dışı deneyimleri olan uzmanlarla her ay düzenli olarak toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda özellikle üniversitelerin dış değerlendirme süreçleri, değerlendirme sürecinin güvenilirliği ve iç kalite güvencesi sistemi konularında paylaşımlar gerçekleştirilmiştir.

Yıl bazında, kurumsal dış değerlendirme süreci tamamlanan kurumlara ilişkin bilgiler Tablo 2’de, kurumsal dış değerlendirme sürecini tamamlayan kurumlara ilişkin özet bilgi ise Tablo 3’te sunulmuştur. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında yükseköğretim kurumlarının beş yılda en az bir defa değerlendirilmeleri gerekmektedir. İlgili yılda değerlendirilecek yükseköğretim kurumları öncelikle gönüllü olanlardan seçilmekle birlikte, gönüllü olarak değerlendirileceklerin hedeflenen yükseköğretim kurumu sayısına ulaşmaması durumunda yükseköğretim kurumları kuruluş yılları itibarıyla değerlendirme sürecine dahil edilmektedir.

Tablo 2. Yıl Bazında Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurumlar

2016		2017		2018	
KURUM ADI	ÜNİVERSİTE TURU	KURUM ADI	ÜNİVERSİTE TURU	KURUM ADI	ÜNİVERSİTE TURU
Akdeniz Üniversitesi	Devlet	Abdullah Gül Üniversitesi	Devlet	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	Vakıf
Anadolu Üniversitesi	Devlet	Adıyaman Üniversitesi	Devlet	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Devlet
Atılım Üniversitesi	Vakıf	Atılım Kocatepe Üniversitesi	Devlet	Alanya Üniversitesi	Devlet
Düzce Üniversitesi	Devlet	Ankara Üniversitesi	Devlet	Altınbaş Üniversitesi	Düzce Üniversitesi
Endüzye Üniversitesi	Devlet	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Devlet	Amasya Üniversitesi	Devlet
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	Atatürk Üniversitesi	Devlet	Artvin Çoruh Üniversitesi	Devlet
İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Devlet	Avrupa Meslek Yüksekokulu	Vakıf WYO
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıf	Balıkesir Üniversitesi	Devlet	Bahçeşehir Üniversitesi	Vakıf
İstanbul Üniversitesi	Devlet	Bağkent Üniversitesi	Vakıf	Batman Üniversitesi	Devlet
İzmir Ekonomi Üniversitesi	Vakıf	Bingöl Üniversitesi	Devlet	Baykent Üniversitesi	Vakıf
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Devlet	Boğaziçi Üniversitesi	Devlet	Bilecik Seydi Edebali Üniversitesi	Devlet
Kapadokya Üniversitesi	Vakıf	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Devlet	Çağ Üniversitesi	Vakıf
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Devlet	Bonuk Ahi Evran Üniversitesi	Devlet	Doğuş Üniversitesi	Vakıf
Mersin Üniversitesi	Devlet	Bursa Teknik Üniversitesi	Devlet	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Devlet
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Devlet	Bursa Uludağ Üniversitesi	Devlet	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Devlet
Özyeğin Üniversitesi	Vakıf	Çankırı İsmail Paşa Üniversitesi	Devlet	Galatasaray Üniversitesi	Devlet
Sakarya Üniversitesi	Devlet	Çankaya Üniversitesi	Vakıf	Giresun Üniversitesi	Devlet
Selçuk Üniversitesi	Devlet	Çukurova Üniversitesi	Devlet	Hatay Üniversitesi	Devlet
Ted Üniversitesi	Vakıf	Dicle Üniversitesi	Devlet	Hoson Kalyoncu Üniversitesi	Vakıf
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devlet	Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet	Hittit Üniversitesi	Devlet
		Ege Üniversitesi	Devlet	İşık Üniversitesi	Vakıf
		Fırat Üniversitesi	Devlet	İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf
		Gazi Üniversitesi	Devlet	İstanbul Bağcı Üniversitesi	Vakıf
		Gaziantep Üniversitesi	Devlet	İstanbul Bilim Üniversitesi	Vakıf
		Gebze Teknik Üniversitesi	Devlet	İstanbul Kültür Üniversitesi	Vakıf
		Hitay Altınbaş Konağı Üniversitesi	Devlet	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Vakıf
		İmam Doğrusöz Bilim Üniversitesi	Vakıf	Kadir Has Üniversitesi	Vakıf
		İnönü Üniversitesi	Devlet	Kafkas Üniversitesi	Devlet
		İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	Kahramanmaraş Sırtçı İmam Üniversitesi	Devlet
		İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf	Kastamonu Üniversitesi	Devlet
		İstanbul Teknik Üniversitesi	Devlet	Kocaeli Üniversitesi	Devlet
		İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Devlet	Koç Üniversitesi	Vakıf
		Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Devlet	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Devlet
		Koç Üniversitesi	Vakıf	Maltepe Üniversitesi	Vakıf
		Marmara Üniversitesi	Devlet	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Devlet
		Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Devlet	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Devlet
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Devlet	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Devlet
		Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Devlet	Ordu Üniversitesi	Devlet
		Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Devlet	Pamukkale Üniversitesi	Devlet
		Piri Reis Üniversitesi	Vakıf	Sabancı Üniversitesi	Vakıf
		Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Devlet	Sakarya Namık Kemal Üniversitesi	Devlet
		Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Devlet	Tobb Ekonomi Ve Teknoloji Üniversitesi	Vakıf
		Süleyman Demirel Üniversitesi	Devlet	Ufak Üniversitesi	Vakıf
		Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Devlet	Üsküdar Üniversitesi	Vakıf
		Tonya Üniversitesi	Devlet	Yozgat Bozok Üniversitesi	Devlet
		Upak Üniversitesi	Devlet		
		Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Devlet		
		Yapı Kredi Üniversitesi	Devlet		
		Yeditepe Üniversitesi	Devlet		
		Yıldırım Teknik Üniversitesi	Devlet		

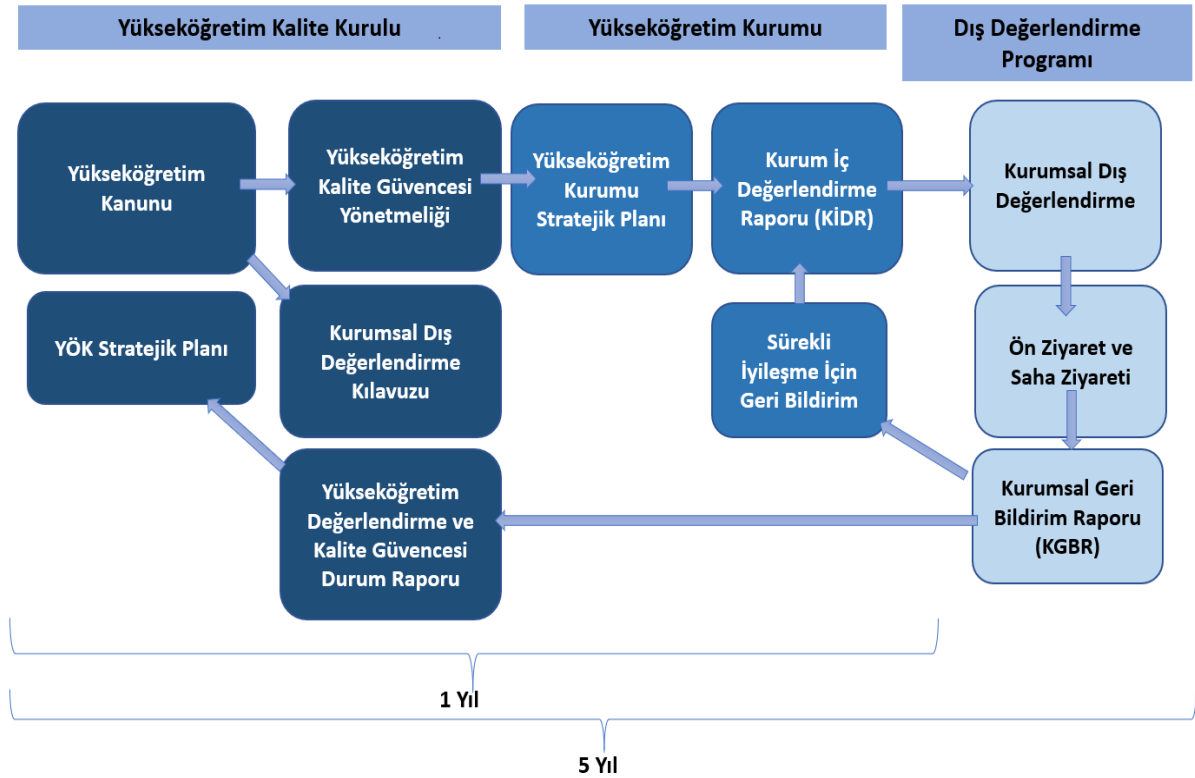
Tablo 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci Tamamlanan Kurum Sayılarına İlişkin Özet Bilgi

 DEĞERLENDİRME YILI	ÜNİVERSİTE TÜRÜ			SAYI
	DEVLET	VAKIF	VAKIF MYO	TOPLAM
2016	12	7	1	20
2017	41	9	0	50
2018	24	20	1	45
Toplam	77	36	2	115

2. KURUMSAL DIŞ DEĞERLENDİRME PROGRAMI

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı; Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve yönetim sistemi süreçlerinin Kurumsal Dış Değerlendirme Ölçütleri kapsamında değerlendirilmesini amaçlayan bir programdır. Yükseköğretim kurumlarının beş yılda en az bir defa Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dâhil olmaları gerekmektedir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na esas olmak üzere her yıl yükseköğretim kurumları tarafından Kurum İç Değerlendirme Raporları (KİDR) hazırlanmaktadır. Program kapsamına dâhil edilen yükseköğretim kurumları belirlendikten sonra, değerlendirme sürecini yürütecek olan değerlendirme takımı "Değerlendirici Havuzu"ndan seçilerek görevlendirilmektedir. Program kapsamında değerlendirme takımı tarafından, değerlendirilecek kuruma iki ziyaret gerçekleştirilmektedir. Bunlar; ön ziyaret ve saha ziyaretidir. Ziyaretlerin sonrasında değerlendirme takımı tarafından hazırlanan KGBR YÖKAK tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca değerlendirilen kurumların kurumsal geri bildirim raporları temel alınarak oluşturulan yıllık "Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu" hazırlanarak yükseköğretimin tüm paydaşlarının bilgisine sunulmaktadır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programının basamaklarına ilişkin özet bilgi Şekil 3'de sunulmuştur.

Şekil 3. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı

2.1. 2018 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporları

23.11.2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nin “Kurum iç değerlendirme süreci ve takvimi” başlıklı 19uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince; yükseköğretim kurumları, kurum iç değerlendirme raporlarını (KİDR) her yıl Ocak-Mart aylarında YÖKAK’a iletmektedir. KİDR’ler her yıl düzenli olarak YÖKAK web sayfasından paylaşılmaktadır (<http://yokak.gov.tr/raporlar/kurum-ici-degerlendirme-raporlari>).

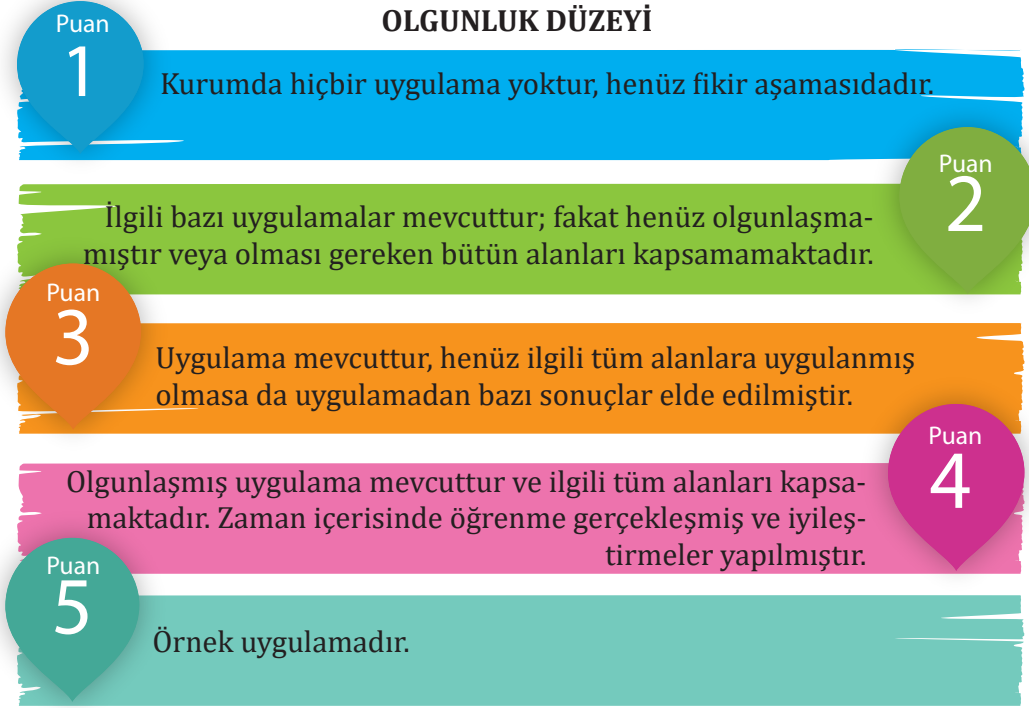
2018 yılında Kalite Güvencesi Yönetim Bilgi Sistemi’nin (KGYBS) kullanıma sunulması ile birlikte, yükseköğretim kurumları 2017 yılına ait KİDR’lerini ilk kez KGBYS’ye yüklemişlerdir. KGYBS ile, iç ve dış değerlendirme süreçlerinin daha etkin ve etkili yürütülmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, değerlendirme süreçlerinde KGYBS’nin kullanımı; kanıta dayalı değerlendirme yaklaşımının benimsenmesini, birbirini izleyen yıllarda, yükseköğretim kurumlarına ait performans göstergeleri ile güçlü ve gelişmeye açık yönlerinin değerlendirilebilmesini sağlamaktadır. Bu şekilde yükseköğretim alanında kalite güvence sisteminin yapılandırılması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilirliğine ilişkin mekanizmalar objektif ve hızlı şekilde izlenebilmekte ve gereksinimlere yönelik destek mekanizmalarının hızla planlanması mümkün olmaktadır.

KİDR’ler, yükseköğretim kurumları tarafından “Kurum İç Değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu” dikkate alınarak hazırlanmaktadır. İlgili kılavuzda 5 ana başlık bulunmaktadır. Bunlar;

- Kurum Hakkında Bilgiler,
- Kalite Güvencesi Sistemi,
- Eğitim ve Öğretim,
- Araştırma, Geliştirme ve Toplumsal Katkı,
- Yönetim Sistemi’dir.

Bu ana başlıklar altında yer alan 18 ölçüt ayrı ayrı KGYBS sistemi üzerinden raporlaştırılmakta ve ilgili ölçütlerin karşılandığına ilişkin kanıtlar sisteme yüklenmektedir. Ayrıca yükseköğretim kurumları, KİDR kapsamında ilgili ölçüte ilişkin olgunluk düzeylerinin öz değerlendirmesini de 1’den 5’e kadar puanlanan 5’li likert tipi bir ölçek üzerinden puanlayarak gerçekleştirebilmektedirler (Şekil 4).

Şekil 4. Ölçütlere İlişkin Olgunluk Düzeyinin Öz Değerlendirmesi Ölçeği

2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında, 175 yükseköğretim kurumu 2017 yılı KİDR'lerini hazırlayarak KGYBS'ye girişini tamamlamıştır. Bu kurumlardan 45'i 2018 yılında Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında değerlendirilmiştir. KİDR'lerin değerlendirilmesinde KGYBS üzerinden ölçütlere ilişkin olgunluk düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yükseköğretim kurumlarının vermiş olduğu puanlar ve KİDR'lerin içerikleri dikkate alınmıştır.

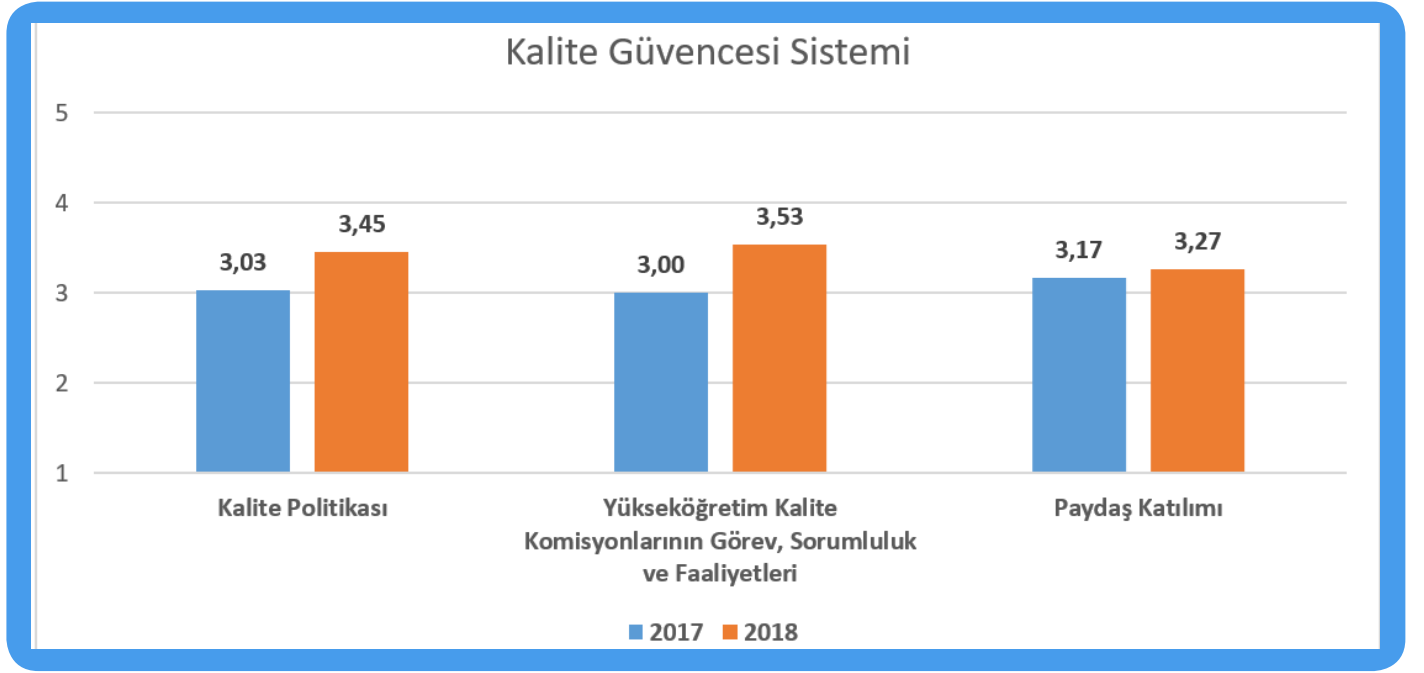
2.2. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Kalite Güvencesi Sistemi

“Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında; kalite politikası, paydaş katılımı ve yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetlerine ilişkin toplam 3 ölçüt bulunmaktadır. Kurum iç değerlendirme raporlarında, “kalite politikası” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 128 kurum, “paydaş katılımı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 112 kurum ve “kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir.

Yükseköğretim kurumlarının 2017 yılı KİDR'leri incelendiğinde Kalite Güvencesi Sistemi'ne ilişkin mekanizmaların yapılandırılmaya başlandığı, ancak henüz bütüncül olarak eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve idari süreçlerin tümünde uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Kurumların büyük bölümünde kalite politikasının hazırlanarak ilan edilmesi memnuniyet vericidir. Ayrıca kurumların tamamında kalite komisyonları kurulmuş; görev, sorumluluk ve faaliyetleri tanımlanmıştır. Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği'nin, kalite komisyonlarının görev ve sorumluluklarına ilişkin çerçeveyi sunması, çalışmalarda teşvik edici bir rol oynamıştır. Bununla birlikte iyi uygulama örneklerinde gözlemlendiği gibi, komisyonların çalışma usul ve esasları ile idari yapılanmasının kuruma özgü ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitlendirilmesi ve komisyon çalışmalarının tüm paydaşları içerecek şekilde yürütülmesi konularında daha çok çabaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında hazırlanan 2017 ve 2018 yılına ait KİDR'lerde kurumlardaki kalite güvence sistemi olgunluk düzeyinin gelişimi Şekil 5'te sunulmuştur. Buna göre, Kalite Güvencesi Sistemi ana başlığına ait her üç ölçütte bir önceki yıla göre uygulamalardaki iyileştirme çabalarının devam ettiği, ulusal düzeyde farkındalığın geliştiği, kalite güvencesi kültürünün giderek yaygınlaştığı görülmektedir.

Şekil 5. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına ait KİDR'lerde Kalite Güvencesi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması

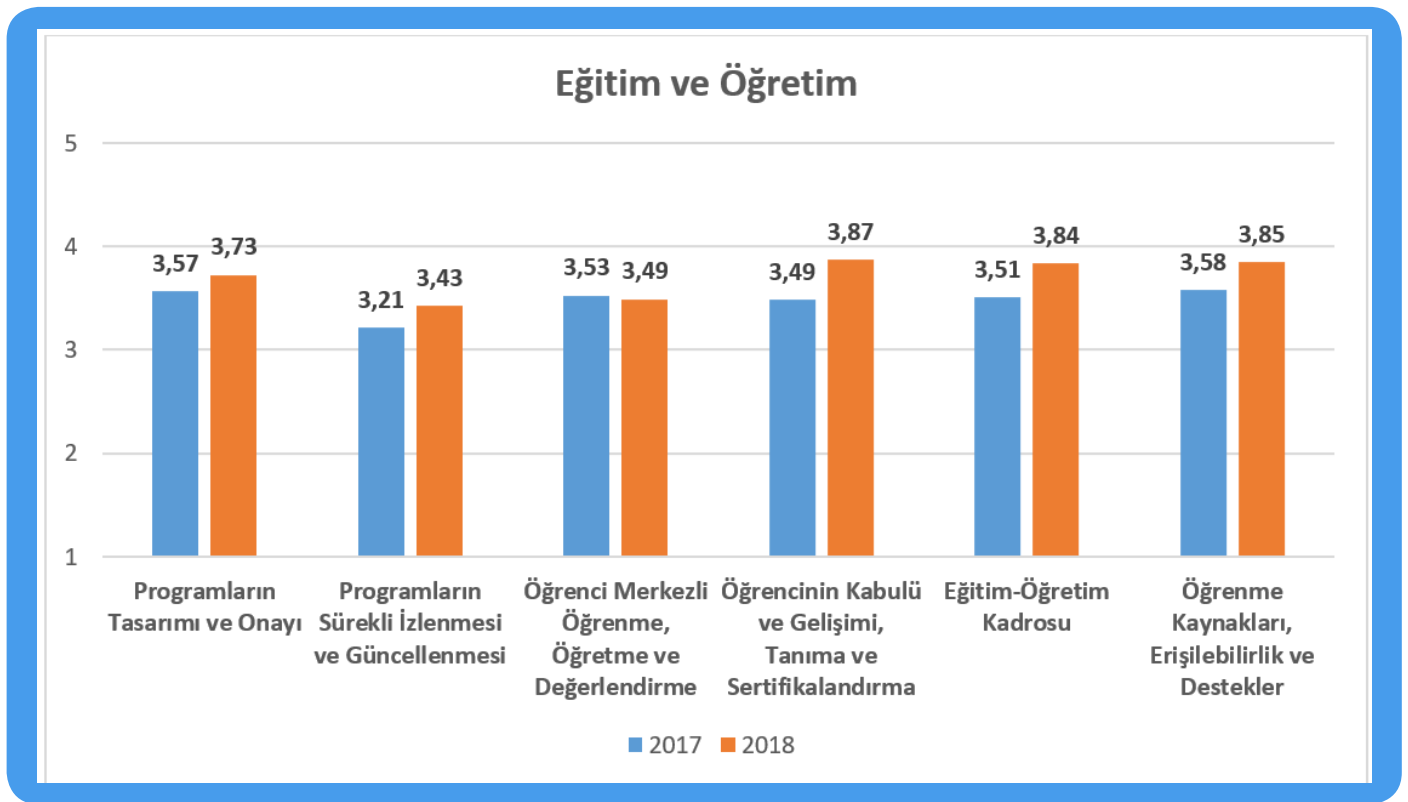

2.3. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Eğitim ve Öğretim

“Eğitim ve öğretim” başlığı altında “programların tasarımı ve onayı”, “programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi”, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme”, “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma”, “eğitim-öğretim kadrosu” ve “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” olmak üzere toplam 6 ölçüt bulunmaktadır. 2017 yılı KİDR'lerinde “programların tasarımı ve onayı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 121 kurum, “programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 119 kurum, “eğitim-öğretim kadrosu” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum, “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 112 kurum ve “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 118 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir. “Eğitim ve öğretim” başlığı kapsamında tanımlı süreçlere ilişkin uygulamalar gözlemlenmekle birlikte tüm alanları kapsayacak olgunluk düzeyine ulaşılmadığı görülmektedir. Programların tasarımı ve onayı sürecinde yürütülen tanımlı süreçler programların izlenmesi ve güncellenmesi sürecinde yeterli olgunluk düzeyinde değildir. PUKÖ çevrimlerinin tamamlanması için eğitim-öğretim süreçlerinin gözden geçirilerek iyileştirmelerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. KİDR değerlendirmelerinde, “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütü ile “öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler” ölçütü kapsamında iyi uygulama örnekleri gözlemlenmiştir.

Kurumlarda eğitim-öğretim kadrosunun işe alınması, atanması, yükseltilmesi ve ders görevlendirmeleri ile ilgili tanımlı süreçler bulunmaktadır ancak eğitimcilerin eğitimi, mesleki gelişimlerinin sürdürülmesi ve öğretim becerilerinin iyileştirilmesi çalışmaları daha çok desteklenmelidir. “Eğitim ve öğretim” ana başlığına ilişkin 2017-2018 karşılaştırma değerleri incelendiğinde, tüm ölçütlerin bir önceki yıla göre artış göstermesine rağmen kurumların yaptıkları öz değerlendirilmede “öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme” ölçütünde ilerleme olmadığı hatta bir miktar gerileme olduğu gözlenmektedir (Şekil 6).

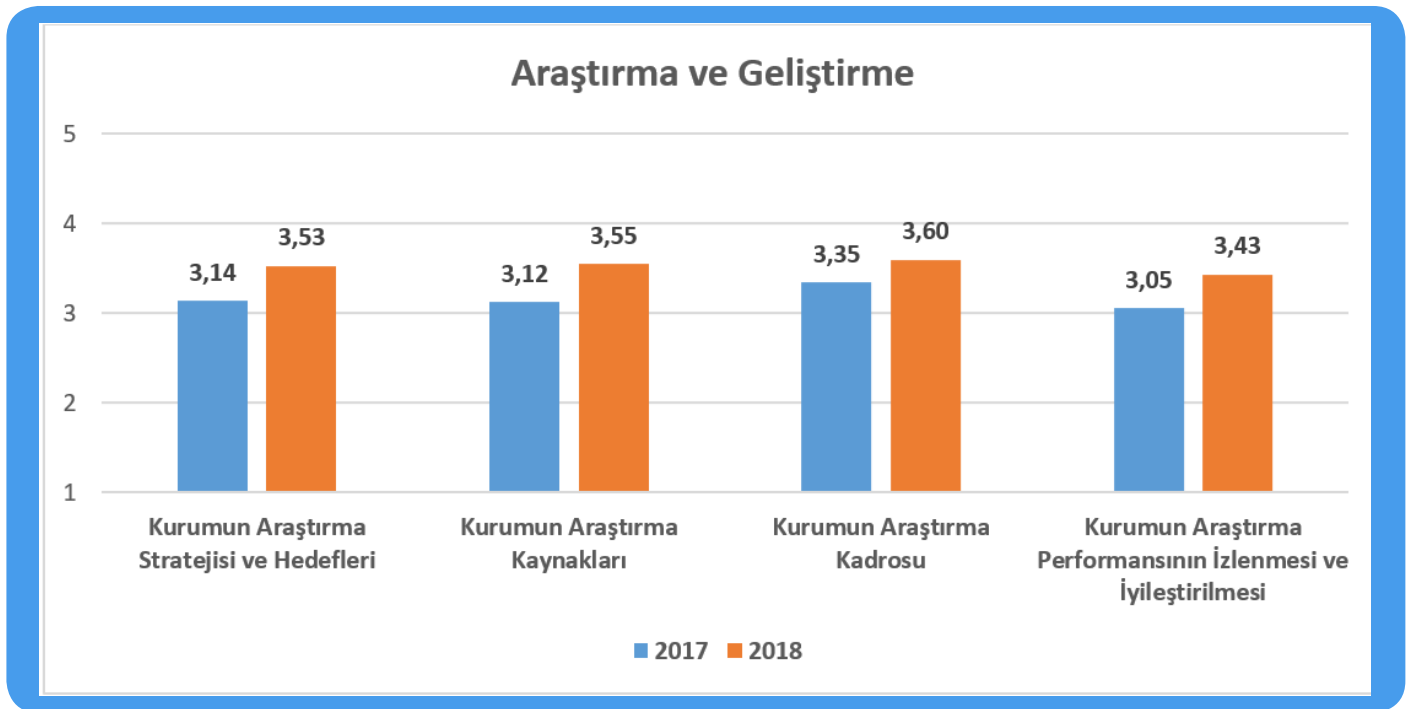
Şekil 6. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyinin Karşılaştırılması

2.4. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Araştırma ve Geliştirme

“Araştırma ve geliştirme” başlığı altında “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri”, “araştırma kaynakları”, “araştırma kadrosu” ve “araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” olmak üzere toplam 4 ölçüt bulunmaktadır. 2017 KİDR’lerinde “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “araştırma kaynakları” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 114 kurum, “araştırma kadrosu” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 114 ve “araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 110 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir. “Eğitim ve öğretim” başlığına benzer şekilde “araştırma ve geliştirme” başlığı için de uygulamaların var olduğu; ancak bu uygulamaların her alanı kapsamadığı ve PUKÖ çevriminin kapatılması noktasında gelişmeye açık bir durumun bulunduğu gözlemlenmiştir. Yükseköğretim kurumlarında araştırma stratejisi ve hedeflere ilişkin genel olarak tanımlı süreçler bulunmaktadır. Ancak araştırma-geliştirme performansının hangi yöntemlerle izlendiği, değerlendirildiği ve araştırma-geliştirme performansının nasıl iyileştirildiği hususlarında tanımlı süreçlerin olgunluk düzeyi oldukça düşüktür. Araştırma kadrosunun işe alınması, atanması ve yükseltilmesi süreçlerinde tanımlı süreçler genel olarak bulunmaktadır. Ancak araştırma kadrosunun yetkinliklerinin izlenmesi ve değerlendirmesi konusunda iyileşmeye açık alanlar bulunmaktadır. 2018 yılı KİDR raporlarında ise ilgili kurumların araştırma ve geliştirme başlığının ölçütlerine ilişkin öz değerlendirme puanları göz önüne alındığında tüm ölçütlerde anlamlı düzeyde artış olduğu gözlenmektedir ($p>0.05$). (Şekil 7).

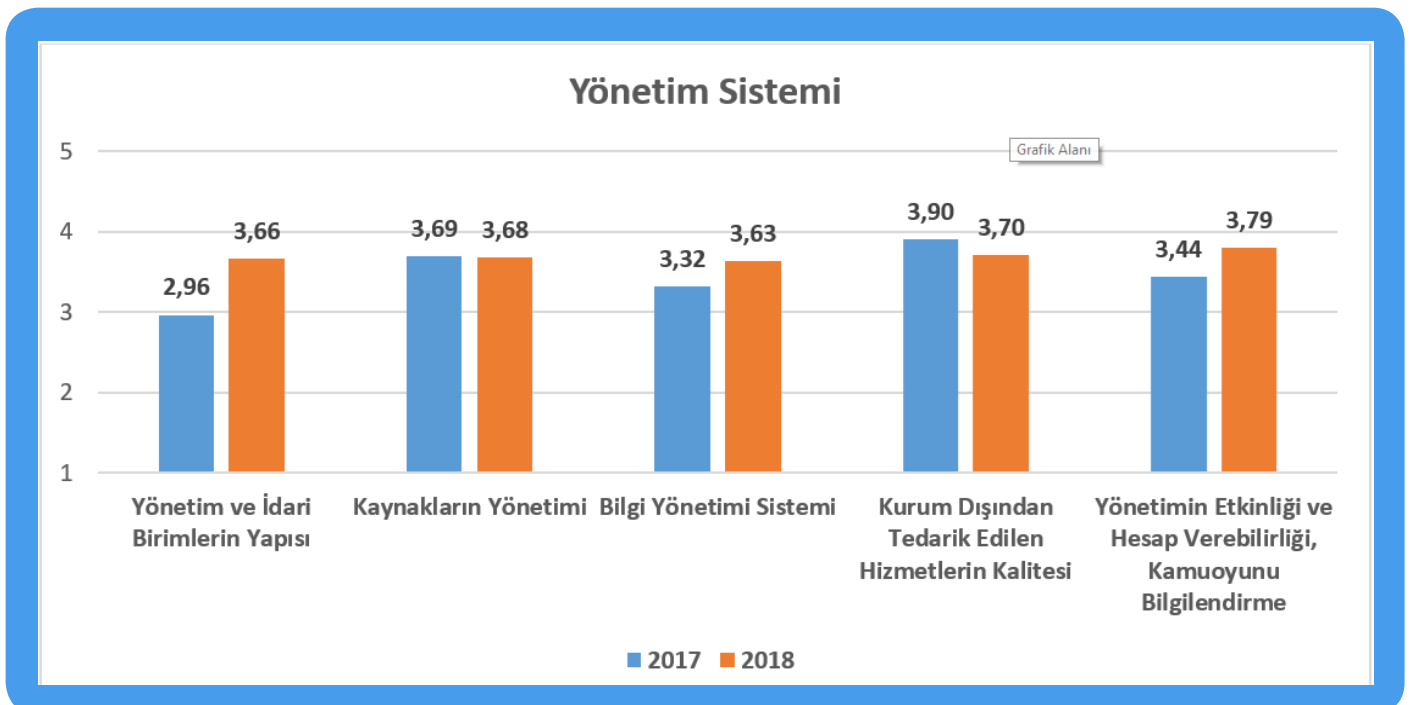
Şekil 7. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)

2.5. Kurum İç Değerlendirme Sürecinde Yönetim Sistemi

“Yönetim sistemi” başlığı altında “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” olmak üzere toplam 5 ölçüt bulunmaktadır. “Yönetim ve idari birimlerin yapısı” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 117 kurum, “kaynakların yönetimi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “bilgi yönetim sistemi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 116 kurum, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” ölçütünün olgunluk düzeyine toplam 115 kurum öz değerlendirme puanı vermiştir. Ana başlıklar arasında olgunluk düzeyinin en yüksek olduğu başlık “yönetim sistemi”dir. “Yönetim sistemi” başlığı kapsamında kalite güvencesi uygulamaları bulunmakta ancak tüm alanları henüz kapsamamaktadır. Yönetim ve idari birimlerin yapısına ilişkin yükseköğretim kurumlarında tanımlı süreçler bulunmakla birlikte bu süreçlerin tanımına uygun olarak yürütülmesi noktasında iyileştirme ihtiyaçları bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında entegre bilgi yönetim sistemlerinin kurulması, kurumlardaki tüm süreçlerin daha etkin ve etkili sürdürülmesini ve değerlendirilmesini sağlayacaktır. Entegre bilgi yönetim sistemlerine ilişkin yükseköğretim kurumlarındaki farkındalık düzeyi ise önceki yıllara göre artış göstermiştir. Bu kapsamda entegre yönetim sistemlerinin oluşturulması yönünde çalışmalar hız kazanmıştır. Bununla birlikte, mevcut mevzuatın kurum dışından tedarik edilen hizmetlerdeki olgunluk düzeyini artırdığı düşünülmektedir. “Yönetim sistemi” ana başlığına ilişkin 2017 ve 2018 yıllarına ait öz değerlendirme puanlarının sunulduğu Şekil 8 incelendiğinde, “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “bilgi yönetimi sistemi”, “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği” ölçütlerinde iyileşmeler gözlenirken, “kaynakların yönetimi” ve “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ölçütlerinde bir miktar gerileme yaşandığı görülmektedir.

Şekil 8. Kurum İç Değerlendirme Süreci Kapsamında 2017 ve 2018 Yılına Ait KİDR’lerde Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi (KİDR-2017)

Yükseköğretimde kalite güvencesi sisteminin asli sorumluluğu yükseköğretim kurumlarının kendisindedir. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında yürütülen iç kalite güvencesi çalışmalarının içselleştirilmesi gerekmektedir. İç kalite güvencesi çalışmalarının yöneticiler tarafından sahiplenilmesi ve tabanın tümüne yayılması yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi kültürünün yükselmesini sağlayacaktır. Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvencesi süreçlerini koordine etmek ise kalite komisyonunun görevidir. Kalite komisyonları yalnızca iç değerlendirme raporlarının yazımından değil, kurumdaki tüm kalite süreçlerinden de sorumludur.

İç kalite güvencesi çalışmaları kapsamında yükseköğretim kurumları güçlü ve gelişmeye açık yönlerini ortaya koymaktadır. Bu durum kurumun gelecek dönemdeki önceliklerini de belirlemekte ve bu yönde iyileştirme çalışmalarını yapmaktadır. Bununla birlikte YÖKAK tarafından yürütülen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, yükseköğretim kurumlarındaki kalite güvencesi süreçlerinin dış bir gözle değerlendirilerek tavsiyelerde bulunulmasını sağlamaktadır. Yükseköğretim kurumları iç ve dış kalite güvencesi süreçlerini fırsata çevirerek rekabet gücünü artırmalıdır.

2.6. Kurumsal Geri Bildirim Raporlarının Değerlendirilmesi

2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında 45 yükseköğretim kurumu Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dâhil olmuş ve kurumlara ait Kurumsal Geri Bildirim Raporları (KGBR), takım başkanları tarafından değerlendirici sistemi kullanılarak Yükseköğretim Kalite Kurulu'na gönderilmiştir (<http://yokak.gov.tr/raporlar/kurumsal-geri-bildirim-2017-raporlari>). Dış değerlendirme sürecine dâhil edilen kurumların listesi "Genel Bilgiler" başlığı altında yer alan Tablo 2'de sunulmuştur.

2018 yılında tamamlanan KGBR'lerin tümü incelenerek ilgili kurumların güçlü ve gelişmeye açık yönleri "Kalite Güvencesi Sistemi", "Eğitim ve Öğretim", "Araştırma ve Geliştirme" ve "Yönetim Sistemi" ana başlıkları altında ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu kapsamda, KGBR'lerin değerlendirilmesinde iki farklı yaklaşım kullanılmıştır: Bunlardan ilki KGBR'de yer alan ana başlıklardaki ölçütlerin uygunluk düzeylerinin değerlendirilmesi (Şekil 9, 13, 16 ve 19), ikincisi ise yine değerlendirilen 45 yükseköğretim kuruma ait KGBR'lerde yer alan ana başlıkların güçlü ve gelişmeye açık yönlerinin değerlendirilmesidir (Şekil 11, 12, 14, 15, 17, 18, 20 ve 21).

2.6.1. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi

"Kalite Güvencesi Sistemi" başlığı altında yer alan "kalite politikası", "yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri" ile "paydaş katılımı"na ait ölçütlerin kurumlardaki uygunluk düzeylerine ilişkin yapılan değerlendirme sonuçları Şekil 9'da sunulmuştur.

Şekil 9. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvence sistemi, kurumun gelecek planlarını belirlemesi; sahip olunan kaynakların ve yetkinliklerin bu hedefler doğrultusunda yönetilmesi, tüm süreçlerin kurumsal değerlerle uyumlu olarak yönetilmesi, ölçme ve izleme yoluyla sürekli öğrenme ve iyileştirmenin benimsenmesini kapsamaktadır. Sistemin başlangıç adımı, kurumun temel fonksiyonları ile ilgili politikalarını oluşturarak kamuoyu ile paylaşmasıdır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kurumun kendisi tarafından belirlenen politika, strateji ve hedeflerini temel alarak yürütülmektedir.

Kalite Politikası

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun tümünde kalite politikasının oluşturulduğu, %16'sında politikaya ilişkin uygulamaların olgunlaştığı ve politika kapsamındaki tanımlı süreçlerin kurumdaki eğitim-öğretim, araştırma ve idari süreçlere yayıldığı gözlemlenmiştir. Değerlendirilen kurumların önemli bir kısmında (%58) henüz tüm alanlara yayılan kalite politikaları bulunmasa da çeşitli uygulamalar mevcuttur ve uygulamalardan bazı çıktılar elde edilebilmektedir. Bununla birlikte kurumların %26'sında kalite politikasına ilişkin uygulamalar henüz yeterli olgunluk düzeyine ulaşmamıştır. 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda kalite politikası uygulamalarının kurumlarda benimsenmesi durumu memnuniyet verici olsa da, bu alanda örnek uygulamalara ihtiyaç bulunmaktadır.

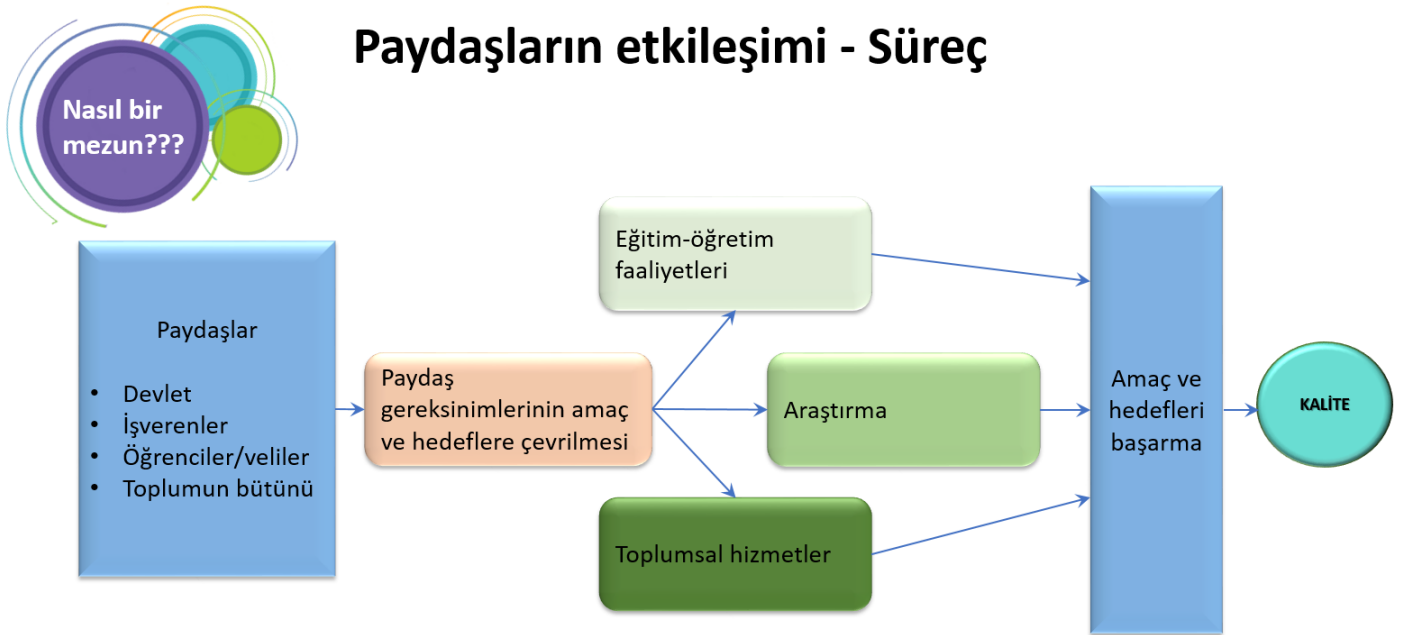
Kalite Komisyonları Görev ve Sorumlulukları

Mevzuat kapsamında yükseköğretim kurumlarında kalite süreçlerini yürütmek üzere, kalite komisyonlarının kurulması gerekmektedir. Bu komisyon yapısı destek, yönlendirme ve motivasyon sağlamak üzere kurumların ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilebilmektedir.

“Kalite Güvencesi Sistemi” başlığı altında ölçütlerin arasında yasal düzenlemelerin de etkisiyle uygunluk düzeyi en yüksek ölçütün yükseköğretim kalite komisyonlarının görev, sorumluluk ve faaliyetleri olduğu görülmektedir (Şekil 9). Değerlendirilen kurumların bir kısmındaki mevzuatı destekleyici uygulanmış uygulamalar (%19) ve ihtiyaç odaklı iyi uygulama örneklerinin (%6) varlığı memnuniyet vericidir. Mevzuatın gerekliliklerine ek olarak komisyon çalışmalarına idari destek verecek birimlerin yapılandırılması, danışma kurullarının oluşturulması ve birim düzeyinde kalite odaklı yapılanmalar gibi örnek uygulamaların tüm yükseköğretim kurumlarında yaygınlaşması beklenmektedir.

İyi yapılandırılmış bir kalite güvencesi sisteminde kurumlar, iç ve dış paydaşlarını listelemeli, stratejik paydaşlarını tanımlamalı ve kamuoyuyla paylaşmalıdır. Paydaşlar; yükseköğretim kurumlarının tüm girdi, süreç ve çıktıları ile etkileşimde olan veya bu çıktılardan etkilenen; devlet kurumları, işverenler, öğretim elemanları, öğrenciler, veliler, bir başka deyişle toplumun bütünü olabilmektedir. Kalite güvencesi sisteminde paydaş etkileşimi Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10. Kalite Güvencesi Sisteminde Paydaş Etkileşimi

*The Inter-University Council for East Africa 2010. A Road map to Quality, Hand book for Quality Assurance in Higher Education, Volume 2: Guidelines for External Assessment at Program Level.

Paydaş Katılımı

Kurumsal dış değerlendirme sonuçlarına göre yükseköğretim kurumlarında “kalite güvencesi sistemi” ana başlığında olgunluk düzeyi en düşük olan ölçütün “paydaş katılımı” ölçütü olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kurumlarının büyük bir kısmında bu ölçüte ilişkin olgunlaşmış uygulamaların bulunmadığı gözlenmiştir. Kısıtlı sayıda kurumda paydaş analizi çalışmalarına yer verilmesi ve karar alma süreçlerine paydaş katılımının sağlanması gibi iyi uygulama örnekleri bulunmakla birlikte, paydaşların kalite güvence sistemine katılımının artırılmasına yönelik mekanizmaların geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarının KGBR’lerinde kalite güvencesi sisteminin güçlü ve gelişmeye açık yönleri Şekil 11 ve Şekil 12’de sunulmuştur.

Şekil 11. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR’lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumun 24'ünde, kalite güvencesi sistemine ilişkin farkındalık düzeyinin yüksek olması ve 21 kurumda kalite komisyonlarına ilişkin tanımlı süreçlerin varlığı en önemli güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Kalite güvencesi alanında gelişen farkındalık düzeyinde, kurumların iç motivasyonlarının yanı sıra son yıllarda YÖK'ün kalite odaklı stratejileri ile YÖKAK'ın bilgilendirme ve eğitim çalışmalarının da etkili olduğu düşünülmektedir. KGBR'lerde güçlü yön olarak ifade edilen program akreditasyonunun ise önceki yıllarda olduğu gibi kalite güvencesi sisteminde önemli bir araç olarak tercih edildiği gözlenmektedir.

Şekil 12. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Ölçütlerle buluşma düzeyinin değerlendirilmesi bölümünde de belirtildiği gibi (Şekil 9) değerlendirilen kurumların kalite güvencesi sisteminde iyileştirmeye en açık yönü; kalite süreçlerine paydaş katılımının sınırlı olmasıdır. Bu bağlamda; kurumlar öncelikle paydaşları ile iyi yapılandırılmış bir etkileşim mekanizması kurmalı, düzenli alınan geri bildirimler iyileştirme süreçlerine yansıtılmalı ve sonuçlar tekrar paydaşlar ile paylaşılmalıdır. Ayrıca 2016 ve 2017 yıllarına ait Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporları'nda tespit edilen; tüm süreçlerde PUKÖ döngüsünün kapatılmamasının ve kurum içinde kalite kültürünün tüm birimlere yayılmamış olmasının da gelişmeye açık yönler olarak devam ettiği gözlemlenmektedir.

2.6.2. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda, eğitim ve öğretim süreçlerinin değerlendirilmesi "programların tasarımı ve onayı", "programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi", "öğrenci merkezli öğrenme, öğretme ve değerlendirme", "öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma", "eğitim-öğretim kadrosu" ve "öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler" olmak üzere beş ölçüt ile ele alınmaktadır.

Yükseköğretim kurumları programların tasarımı ve onayı ile ilgili süreçlerde, kullandığı yaklaşımı tanımlamalı, sürecin her aşamasında paydaşlarının katılımını sağlamalıdır. Programın tasarımı sırasında kazanımlar; TYYÇ ile ilişkilendirilerek, kurumun misyon ve hedefleri ile uyumlu olmalı, varsa diğer ulusal ya da uluslararası ölçütler dikkate alınmalı, hedeflenen yeterlilik temelli program ve ders kazanımları kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Programların Tasarımı ve Onayı

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun yaklaşık %80'inde program tasarım ve onayı ölçütüne ilişkin tanımlı süreçlerin büyük ölçüde tamamlandığı görülmektedir (Şekil 13). 2003 yılı itibariyle yükseköğretim alanında Bologna Süreci'ne uyum çalışmaları, ulusal ve uluslararası akreditasyon faaliyetlerinin giderek artması, TURQUAS projesi gibi ulusal düzeydeki merkezi projeler ve YÖKAK tarafından düzenlenen çeşitli eğitim ve çalıştayların yeterlilik temelli program tasarımı çalışmalarında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Ancak mevcut kanıtlar çalışmaların yeterince içselleştirilmediğini de göstermektedir. Özellikle program tasarımında dış paydaş katılımının kısıtlı düzeyde olması, öğrenci iş yükü temelli kredi uygulamalarında öğrencinin gerçek iş yükünün hesaplanması ile ilgili objektif yöntemlerin yaygın olmaması gibi problemler nedeniyle iyi uygulama örnekleri henüz yaygınlaşmamıştır.

Yükseköğretim sistemimiz son yıllarda; birim, öğrenci ve program sayıları bakımından önemli bir büyüme kaydetmiş ve yükseköğretime erişim istatistikleri bağlamında Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda (AYA) 2. sıraya yerleşmiştir. 2019 yılı itibariyle, 129 devlet, 72 vakıf ve 5 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 206 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. 2018 yılı itibariyle 26.119 öğretim programına kayıtlı toplam öğrenci sayısı 7.740.502'ye ulaşmış olup; öğrencilerin 3.089.285'i örgün, 687.829'u ikinci öğretim, 3.880.931'i açıköğretim ve 82.457'si uzaktan öğretime devam etmektedir. Yükseköğretim kurumlarında öğretim programlarına kayıtlı öğrencilerin hedeflenen yeterliliklere ulaşmasının güvence altına alınması kalite güvence sisteminin en önemli boyutudur. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında okutulan tüm programların periyodik olarak izlenmesi, sonuçların ilgili birimlerce değerlendirilmesi ve

güncellemelerin yapılması iç ve dış kalite güvence sisteminde öncelikli ele alınan kavramlardır.

Bir yükseköğretim kurumunda eğitim-öğretim süreçlerindeki iç kalite güvence sistemi, paydaşların aktif katılımı ve ulusal ve uluslararası ölçütler dikkate alınarak; kurumun eğitim-öğretim politikaları, misyonu, stratejik hedefleri doğrultusunda tasarlanmış olan öğretim programının uygulanması, izlenmesi ve sürekli iyileştirilmesi mekanizmalarını içermektedir. Bu mekanizmalar; programı veren birimde izlemeye ve değerlendirmeye olanak veren bir organizasyonel yapılanmayı, sorumluların belirlenmesini, birimler ve bireyler düzeyinde kalite güvencesi kültürünün benimsenmiş olmasını, öğretim elemanlarının, program değerlendirme, öğrenci merkezli öğrenme ve öğretme yaklaşımları ile ilgili bilgi,

beceri ve yetkinliklerinin desteklenmesini, süreç ve performans göstergelerinin tanımlanmasını, paydaş katılımını ve veri yönetimini kolaylaştıracak bir bilgi yönetim sistemini gerektirmektedir.

Programların Sürekli İzlenmesi ve Güncellenmesi

2018 yılında değerlendirilen yükseköğretim kurumlarında, programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi ölçütünün, tüm eğitim-öğretim süreçlerinde iyileştirilmeye en açık alan olduğu ve bazı kurumlarda henüz program izleme süreçlerine ilişkin herhangi bir uygulamanın olmadığı tespit edilmiştir. Kurumların %37'sinde henüz olgunlaşmış uygulamalar mevcut olmayıp, %46'sında uygulamaların henüz tüm izleme ve güncelleme bileşenlerini içerecek şekilde yaygınlaşmadığı gözlemlenmektedir. Kısıtlı sayıda da olsa program izleme konusunda olgunluk düzeyi, daha yüksek uygulamaların bulunduğu kurumlarda (%11) ise program akreditasyonu, kurumsal mükemmellik modeli gibi kalite güvencesi kültürünü yansıtan yaklaşımların bulunduğu dikkati çekmektedir.

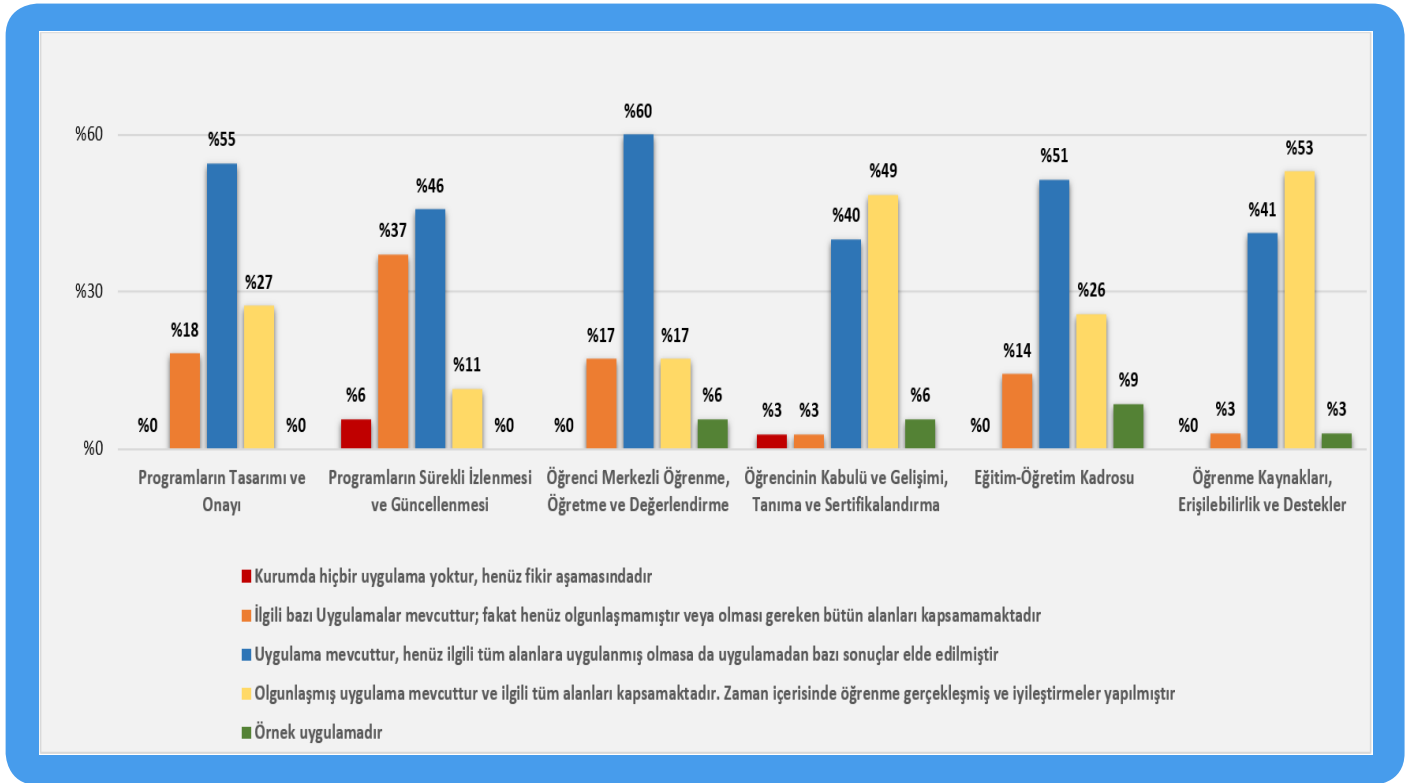
Yeterlilik temelli öğretim programlarında, öğrenme ve öğretme teknikleri ile ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla yapılandırılması ve uygulanması gerekmektedir. Kurum, programlarını öğrencilerin öğrenim sürecinde aktif rol almalarını teşvik edecek şekilde yürütmelidir. Öğrencilerin başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi de bu yaklaşımı yansıtmalıdır. Öğrenci merkezli öğrenme-öğretme süreçlerinde dikkate alınması gereken en önemli boyut çıktı/kazanımların gerçekleştirilmesidir. Çıktı temelli eğitim-öğretim olarak da isimlendirilebilecek bu süreçte öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alan öğrenci merkezli ve iş yüküne dayalı bir sistemde hazırlanan eğitim programları kastedilmektedir. Bu bağlamda iş yükü temelli kredinin belirlenmesi, öğrenme çıktılarının oluşturulması, öğrenme ve öğretme yaklaşım, yöntem ve teknikleri ve ölçme ve değerlendirme yöntemleri ayrılamaz öğelerdir.

Kurumun eğitim-öğretim süreçlerinde benimsediği politika, bu politikanın akademik birimlerde uygulanma düzeyi, kurumda öğrenci merkezli eğitim konusunda öğretim üyelerinin yetkinliklerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar; öğrenci iş yüküne dayalı kredi değerlerinin belirlenme yöntemi, kültürel derinlik kazanımına yönelik ve farklı disiplinleri tanıma fırsatı veren ve 21. yüzyıl yetkinliklerini içeren derslerin varlığı ve öğrencilerin bu derslere yönlendirilme mekanizmaları, danışmanlık sistemi ve öğrencinin başarısını ölçme ve değerlendirmede kullanılan tanımlı süreçler, kurumun öğrenci merkezli eğitim konusundaki olgunluk düzeyini gösteren yaklaşımlardır.

Öğrenci Merkezli Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme

2018 yılına ait KGBR'ler incelendiğinde, iyi uygulama örneklerinin gözlemlendiği birkaç kurum (%6) dışında eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci merkezli yaklaşımlara ilişkin uygulamaların kurumların önemli bir kısmında (%77) henüz olgunlaşmadığı ya da çeşitli yaklaşımlar açısından yeterince kapsayıcı olmadığı gözlemlenmektedir (Şekil 13).

Şekil 13. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Türk yükseköğretim kurumlarında önceki formal (örgün) öğrenmenin tanınması dikey, yatay ve kurum içindeki geçişler YÖK'ün belirlemiş olduğu "Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik" kapsamında gerçekleştirilmektedir. Kalite güvencesi sisteminde kurumlar, merkezi yerleştirmeye gelen öğrenci grupları dışında kalan öğrenci kabullerinde uyguladığı kriterleri, öğrencinin akademik ve kariyer gelişimini izlemek üzere kurmuş olduğu izleme mekanizmaları, önceki formal öğrenmelerin tanınması için uygulanan kriterleri ve varsa kurumda önceki non-formal ve informal öğrenmelerin tanınması için uygulanan süreçleri açık ve detaylı bir şekilde tanımlamalı ve paydaşlarına duyurmalıdır.

Öğrencinin Kabulü ve Gelişimi, Tanıma ve Sertifikalandırma

Bu bağlamda, 2018 yılında değerlendirilen kurumlarda "öğrencilerin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma" ölçütünün olgunluk düzeyinin, mevzuatın gereklilikleriyle uyumlu olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte örgün eğitim kurumları dışında formal olmayan sertifikaya dayalı veya tecrübeye dayalı (informal ve non-formal) öğrenmenin tanınma süreci henüz başlangıç aşamasında olup az sayıda uygulama örneğine rastlanmaktadır (Şekil 13).

Yükseköğretim kurumlarında, yeterli sayı ve nitelikteki öğretim kadrosunun oluşturulması ve sürekli gelişimlerinin sağlanması kalite güvencesi gereksinimlerindedir. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda eğitim öğretim kadrosuna ilişkin ölçütün olgunluk düzeyi akademik kadroya atanmaya ilişkin kriterlerin belirlenmesi, akademik kadroların yıllık performanslarının değerlendirilmesine ilişkin bir araç ya da mekanizmanın oluşturulması, akademik kadroların sürekli mesleki gelişimlerinin sağlanması, dışarıdan görevlendirilecek öğretim görevlileri için kriterlerin belirlenmesi gibi mekanizmaların varlığı ile ilişkilendirilmektedir.

Eğitim-Öğretim Kadrosu

2018 yılında Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na dahil olan kurumlarda eğitim-öğretim kadrosuna ait ölçütün olgunluk düzeyinin nispeten yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Az sayıda kurum dışında (%14) ölçüte ilişkin mekanizmaların kurulduğu (%51), uygulamaların birçok kurumda olgunlaştığı (%26) ve iyi uygulama örneklerinin olduğu (%9) görülmektedir (Şekil 13).

Öğrenme kaynakları-ortamları, öğrencilerin öğrenme eylemini gerçekleştirdikleri ya da öğrenmeyi destekleyici ve tamamlayıcı olan fiziksel ya da sanal mekân ve ortamlardır. Çeşitli öğrenme ortamları kurum içi, kurum dışı ve çevrimiçi öğrenme ortamları olarak sınıflandırılabilirler. Kamu yükseköğretim kurumlarında kaynak tahsisi bütçe ile yapılmaktadır. Buradaki kritik konu kurumun öncelikleri arasında öğrenme kaynaklarının yeri ve önemi ile hükümetlerin tahsis edebileceği kaynak miktarıdır. Vakıf yükseköğretim kurumlarında ise kaynak tahsisi Rektörlük ve Mütevelli Heyetin ortak çalışmalarıyla sağlanmaktadır.

Kurumların, belirli öğrenme kaynaklarına sahip olması önemlidir ancak, sahip olduğu kaynakların öğrenme taleplerine yeterince cevap vermesi -bir diğer ifadeyle kapasitelerin yeterli olması- ve her öğrencinin bu kaynaklara erişebilir durumda olması daha da önemlidir.

Öte yandan, mevcut kapasitenin yeterince değerlendirilememesi de kaynak kaybı ve kaynakların iyi yönetilememesi anlamına gelir.

Öğrenme kaynaklarının yanında öğrenmeyi desteklemek amacıyla kurum içinde farklı yapı ve birimler oluşturulabilir. Bunlara örnek olarak; öğretme-öğrenme merkezi, öğrenci danışma merkezi, öğrenci toplulukları, engelli öğrenciler birimi, sanat, spor ve kültür etkinlikleriyle ilgili birimler ve kariyer merkezi verilebilir.

Öğrenme Kaynakları, Erişilebilirlik ve Destekler

Değerlendirilen 45 kurumda, eğitim-öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminde olgunluk düzeyi yüksek uygulamaları öğrenme kaynakları, erişilebilirlik ve destekler alanlarında görülmüştür (Şekil 13). 2018 yılında bu ölçüte ilişkin değerlendirme sonuçları aynı zamanda değerlendirilen kurumların en güçlü yönleri olarak tespit edilmiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

2018 yılında değerlendirilen kurumlarda, eğitim-öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin gelişmeye açık yönleri Şekil 15'de sunulmuştur.

Şekil 15. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

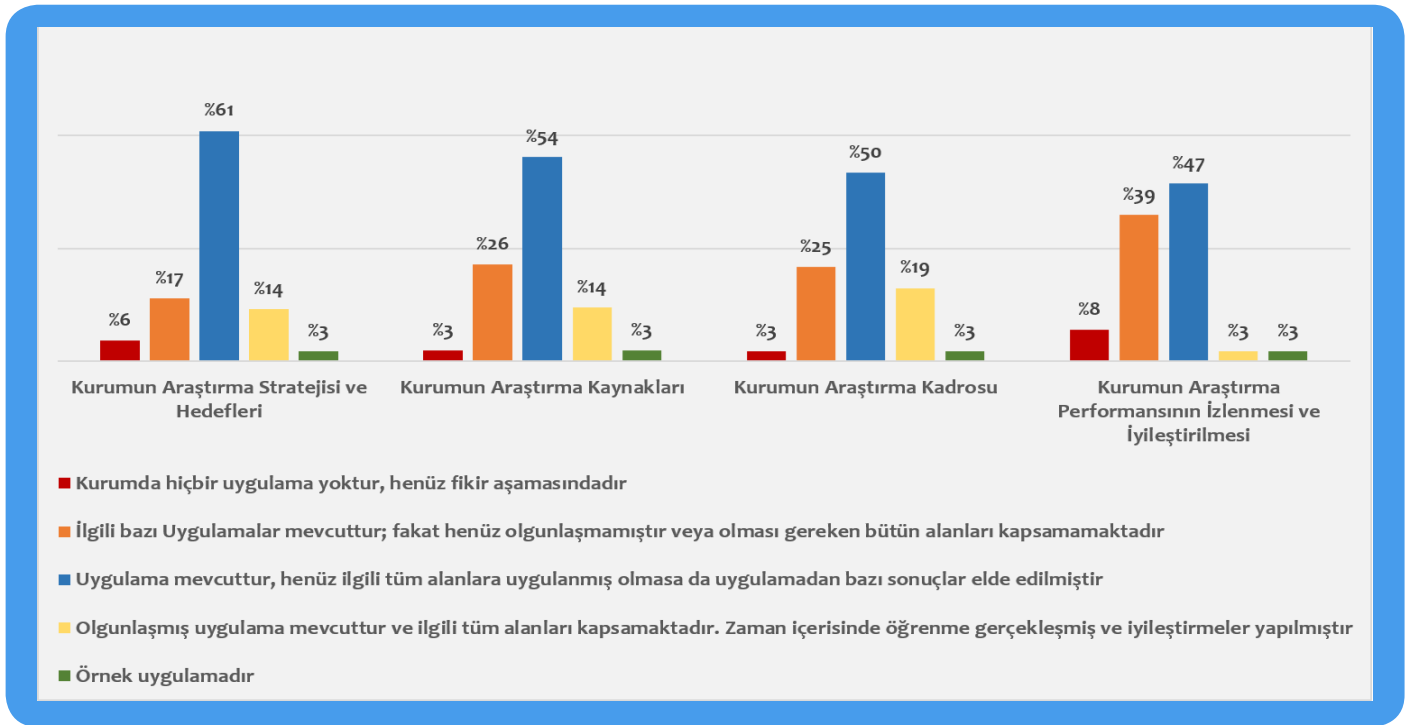
Sonuçlar; yükseköğretim kurumlarında eğitim ve öğretim alanındaki iç kalite güvence sistemi çalışmalarında; özellikle paydaş katılımı, programların sürekli izlenmesi ve güncellenmesi, öğretim kadrosunun yetkinliği ve aktif öğrenme konularına daha çok odaklanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

2.6.3. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme

Yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin teşkili için öncelikle araştırma stratejilerini geliştirmeye ve uygulamaya yönelik olarak bir araştırma politikasına sahip olmalıdır. Buna ilişkin olarak hazırlanacak politika dokümanının kurumun stratejik planı ile uyumlu, kuruma ait ilke ve değerleri vurgulayıcı bir doküman olması gerekmektedir. Ayrıca, bu politika çerçevesinde kurumlar tüm araştırma ve geliştirme süreçlerinde PUKÖ döngüsünü işletmelidirler.

YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Ölçütleri çerçevesinde yükseköğretim kurumlarında yürütülen araştırma ve geliştirme süreçlerinden; kurumların stratejik planlarında yer alan akademik önceliklerle uyumlu, katma değeri olan ve toplumsal fayda sağlayan faaliyetler beklenmektedir. Bu çerçevede 2018 yılında değerlendirmeye alınan kurumların KGBR'leri incelendiğinde "araştırma ve geliştirme" ana başlığına ait "kurumun stratejisi ve hedefleri", "kurumun araştırma kaynakları", "kurumun araştırma kadrosu" ve "kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi" ölçütlerine ilişkin elde edilen veriler Şekil 16'da sunulmuştur.

Şekil 16. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Kurumun Araştırma Stratejisi ve Hedefleri

Kurumun araştırma stratejisi; kurumun araştırmaya yönelik vizyonuna ulaşmasını sağlayacak seçim ve yöntemlerini yansıttığı, amaç ve hedeflerden oluşan bir eylem planıdır. Araştırma hedefleri ise, kurumun araştırma stratejisinin gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik olarak belirlenmelidir. Bu kapsamda araştırma hedeflerinin, araştırma stratejisi temel alınarak oluşturulması gerekmektedir.

“Kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri” ölçütüne ilişkin KGBR’lerdeki olgunluk düzeyinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Genel olarak kurumlar, araştırma stratejisi ve hedeflerini belirlemiş olup, bu konuda çeşitli uygulamalar yürütmektedirler (%61). Ancak olgunluk seviyesinin bu kurumlarda yükseltilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Az sayıda da olsa bazı kurumlarda araştırma stratejisi ve hedefleri doğrultusunda çalışmalar henüz başlatılmamıştır (%6).

Yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmek üzere kaynaklarını sürdürülebilir bir anlayışla geliştirmek ve kaynakların etkin kullanımını sağlamak durumundadır. Araştırma altyapılarının, öncelikli araştırma alanlarını destekleyecek şekilde kurgulanmasına özellikle dikkat edilmeli ve altyapılar arasında uyum, işbirliği ve koordinasyon sağlanmalıdır.

Kurumun Araştırma Kaynakları

“Kurumun araştırma kaynakları” ölçütü verileri incelendiğinde, değerlendirilen kurumların birçoğunda (%54) belirli alanlarda araştırma altyapısı, mali kaynaklar ve bunların etkin kullanımına yönelik olarak çalışmalar yürüttükleri ve çıktılarını aldıkları görülmektedir. Ancak bu uygulamaların tüm alanlara yaygınlaştırılması gerekmektedir. Öte yandan olgunluk seviyesi daha düşük uygulamalara da rastlanmaktadır (%14). Araştırma kaynaklarına ilişkin çalışmaların henüz hayata geçirilmediği kurum sayısının az olması ve buna karşılık bazı kurumlarda örnek uygulamalar düzeyinde çalışmaların bulunması, değerlendirilen kurumlarda araştırma kaynaklarının önem verilen bir ölçüt olduğunu göstermektedir.

Araştırma ve geliştirme alanında akademik kadronun yeterliliği kurumun bu alanda ortaya koyacağı çıktılar ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerinde bulunan akademik personelin işe alımı, atanma ve yükseltilmesi süreçlerinin çok iyi tanımlanması, adil ve açık olması beklenmektedir. Kurumun akademik personel ihtiyacı araştırma politikası, stratejisi ve hedefleri ile paralel olarak belirlenmeli; bu politika, strateji ve hedefler doğrultusunda öğretim üyeliğine atanma/yükseltilme arasında net ve tutarlı ilişki sağlanmalıdır. Akademik kadroların araştırma ve geliştirme performansları izlenmeli ve izleme yapılırken birimler arasındaki farklılıklar da gözetilmelidir. Araştırma ve geliştirme performansının arttırılmasına yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmeli, ulusal ve uluslararası ağların kullanımı desteklenmeli ve gerekli hususlarda akademik kadro çeşitli eğitimlere tabii tutularak araştırma ve geliştirme süreçlerine dair yetkinliklerinin arttırılması sağlanmalıdır.

Kurumun Araştırma Kadrosu

2018 yılı KGBR’lerinde “kurumun araştırma kadrosu” ölçütü incelendiğinde, ilgili kurumların araştırma kadroları konusunda yapılanmalarını tamamladıkları ve izleme çalışmalarına başladıkları görülmektedir. Bu ölçüte ilişkin olgunluk seviyeleri, araştırma kaynaklarına ilişkin ölçüt ile büyük benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarında kaynakların etkin kullanımı ve akademik kadroların geliştirilmesi ile araştırma ve geliştirme süreçlerinin iyileştirileceği görülmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi yükseköğretim kurumları, araştırma ve geliştirme alanında da PUKÖ çevrimini kullanarak bu alanda kalite güvencesini sağlamalıdır. Kurumlar, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini verilere dayalı bir şekilde izleyerek değerlendirme yapmalı, elde ettiği sonuçları kamuoyu

ile paylaşmalı ve paydaş görüşlerini de kapsayan iyileştirme çalışmaları yürütmelidir. Böylelikle PUKÖ çevrimi tamamlanarak kurumun araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin bir adım ileriye taşınması sağlanacaktır.

Kurumun Araştırma Performansının İzlenmesi ve İyileştirilmesi

KGBR'ler incelendiğinde, "araştırma ve geliştirme" ana başlığında diğer ölçütlere göre en zayıf kalan ölçütün "kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi" ölçütünün olduğu görülmektedir. Tüm alanlara yayılması sağlanamasa da izleme ve iyileştirme çalışmalarını yürüten ve bu uygulamaların sonuçlarını alan kurumlar (%47) ile sınırlı sayıda uygulamayı hayata geçirmiş (%39) ve henüz çalışmalara başlamamış kurumlar (%8) oransal olarak eşittir. Bu nedenle, ilgili kurumlarda hızlı bir şekilde izleme ve iyileştirme çalışmalarına başlanması, mevcut uygulamaların olgunlaştırılarak tüm alanlara yayılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda kurumlar, araştırma stratejisi ve hedefleri doğrultusunda performans göstergeleri tanımlamalı, mevcut göstergeler üzerinden verilere dayalı izleme yapmalı ve bilgi yönetim sistemlerini bu alanda devreye sokarak etkin bir izleme yapmalıdır. İzleme sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılarak iyileştirilmesi gerekli alanlar belirlenmeli ve buna ilişkin çalışmalar yürütülmelidir.

Kurumların KGBR'lerinde "araştırma ve geliştirme" ana başlığına ait güçlü ve gelişmeye açık yönler Şekil 17 ve Şekil 18'de sunulmuştur.

Şekil 17. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

Kurumların güçlü yönleri bakımından; araştırma faaliyetlerine yönelik teşvik mekanizmalarının, araştırma faaliyetlerini destekleyen birimlerin, araştırma faaliyetlerinin katma değerinin ve bu alanda paydaş ilişkilerinin bulunduğu gözlenmiştir. Bazı kurumlarda ise tematik araştırmaların yapıldığı ve araştırma stratejilerinin bulunduğu da belirtilebilir.

Şekil 18. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

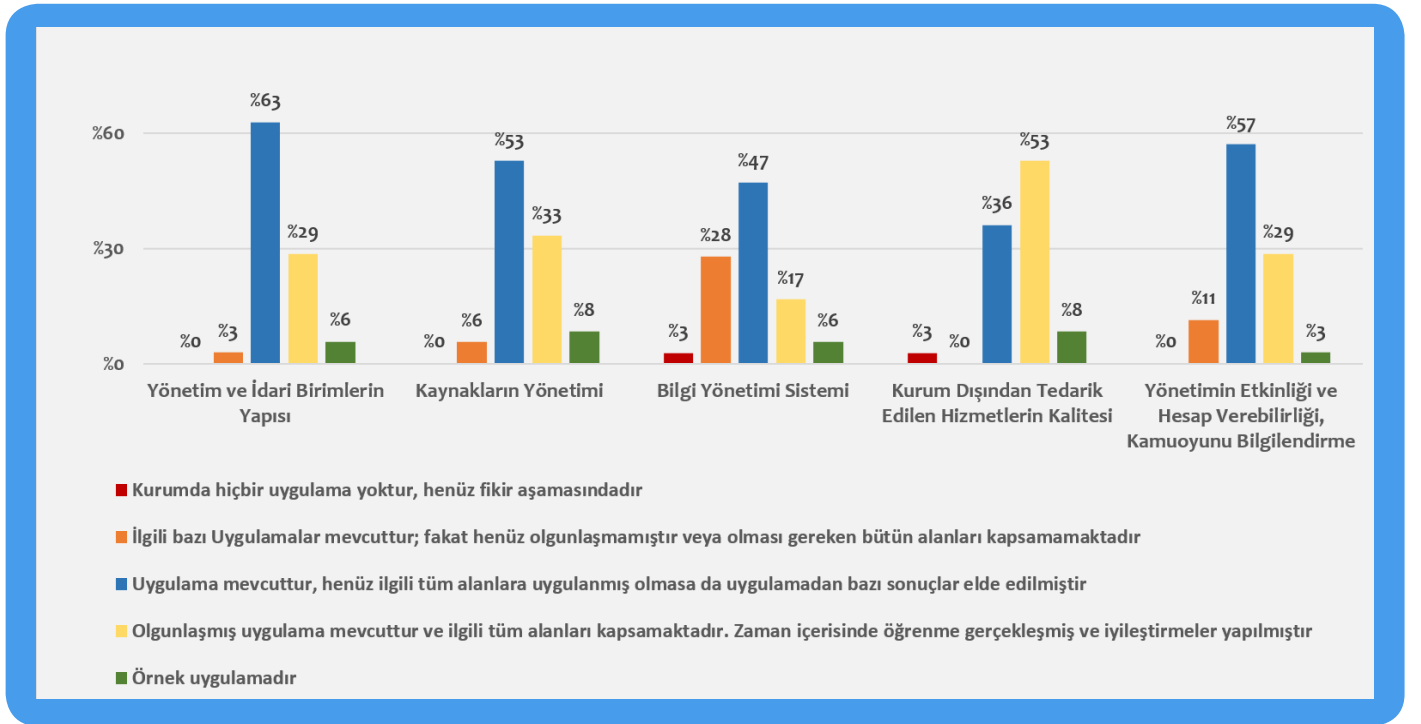
* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

"Araştırma ve geliştirme" başlığında gelişmeye açık yön olarak kurumların KGBR'lerinden yapılan çıkarımlardan en önemlisi performans göstergelerine dayalı izleme ve iyileştirme uygulamalarının eksikliğidir. Kurumların, araştırma politikalarını ve kurum dışı fonların kullanımının arttırılmasına yönelik olarak çalışmalar yürütmelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

2.6.4. Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi

“Yönetim sistemi” ana başlığı “yönetim ve idari birimlerin yapısı”, “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” olmak üzere beş ölçütten oluşmaktadır. İlgili ölçütlerin, değerlendirilen kurumlardaki olgunluk düzeylerine ilişkin yapılan değerlendirme sonuçları Şekil 19’da sunulmuştur.

Şekil 19. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Ölçütlerine İlişkin Olgunluk Düzeyi

Yükseköğretim kurumlarında eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, toplumsal katkı ve idari destek süreçlerinin bütüncül olarak yönetilmesini sağlayan yönetsel yapılanma kapsamında kurumlardan beklenen, tüm süreçlere odaklanmaları ve her seviyede süreçleri sahiplenerek kurumsal hedefler doğrultusunda bir yönetim anlayışı göstermeleridir. Bu sayede süreç sorumlularının, süreçlerin hedeflendiği şekilde çalışmasını kontrol etmesi, izleme misyonunu yerine getirmesi ve gerektiğinde iyileştirilme çalışmalarını başlatmaları sağlanabilecektir.

Yönetim ve İdari Birimlerin Yapısı

Değerlendirmeye alınan tüm kurumlarda yönetim ve idari birim yapılarının varlığının belirlenmiş ve %6'sında iyi uygulama örneklerinin olduğu görülmüştür. Kurumların %29'unda tüm alanları kapsayan olgunlaşmış uygulamalar mevcut olmakla birlikte henüz tüm alanlara yaygınlaşmasa da yönetim ve idari birim yapılarına ilişkin uygulamaların yüksek oranda (%63) olduğu tespit edilmiştir. Kurumların sahip olduğu yönetsel ve idari yapılar, kalite güvencesi kültürünün güçlendirilmesinde belirleyici bir role sahiptir. Kurumların gelişimlerini ve kalite iyileştirme uygulamalarını başarmaları, sürekli değişim sürecine uyum sağlama yeteneklerine bağlıdır. Bu yeteneği sağlayan kilit nokta ise kurumdaki liderlik davranışlarıdır. Yönetim kademesinin sahip olduğu liderlik özellikleri ve idari birimlerin yetkinlikleri geliştirilmek üzere ölçülmeli ve izlenmelidir.

Yükseköğretim kurumlarının stratejilerini başarabilmesi için tüm kaynaklarının yönetimini hedefleri doğrultusunda gerçekleştirmesi ve insan kaynaklarını etkili biçimde ve rekabet avantajı yaratacak şekilde harekete geçirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda; akademik ve idari tüm insan kaynakları için görev ile sahip olunan yetkinliğin örtüşmesi sağlanmalı ve kurumsal hedefler yönünde gelişimleri desteklenmelidir. Akademik ve idari tüm insan kaynaklarının bireysel hedef ve sahip olunan yetkinlikler açısından performansı değerlendirilmeli ve yetkinliklerin geliştirilmesi için çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Yükseköğretim kurumları mali kaynaklarının yönetimi kapsamında; devlet katkısı, döner sermaye, öz kaynaklar, açık/uzaktan eğitim-öğretim gelirleri, araştırma kaynakları vb. kaynakların bütünlük olarak planlanması, kullanımı, kontrolü, raporlama ve gözden geçirme süreçleri yürütülmelidir. Finansal kaynakların dağılımı, kurumun stratejik amaçları doğrultusunda, şeffaf ve hesap verilebilirlik ilkesine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca kurumsal hedefler doğrultusunda planlaması gerçekleştirilen taşınır ve taşınmaz kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını, kontrolünü ve gözden geçirilmesini sağlayacak sistematik uygulamalar yürütülmelidir.

Kaynakların Yönetimi

Kurumların, tüm kaynaklarını (insan, finansal, taşınır-taşınmaz vb.) etkin ve verimli kullanılması yönünde hedefleri ve bunu izlemek üzere sistemleri olmalıdır. 2018 yılında gerçekleştirilen Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na katılan kurumların tümünde kaynakların yönetimine ilişkin uygulamaların var olduğu belirlenmiştir. Kurumların %8'inde iyi uygulama örneklerine rastlanırken, geriye kalan kurumlarda farklı düzeylerdeki uygulamaların varlığından söz edilebilir.

Kurumların stratejilerini başarmalarında ve rekabet güçlerini arttırmalarında en kritik kaynak sahip oldukları bilgi ve birikimidir. Yükseköğretim kurumları için de geçerli olan bu durum; kurumlar için bireylerde, ekiplerde, sistemlerde ve dokümanlarda saklı olan açık ve örtük bilgileri güvence altına almayı ve kullanıma hazır hale getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Günümüz bilişim sistemleri ve altyapı olanakları göz önünde bulundurulduğunda, kurumsal bilgi üretiminin ve kullanımının etkili şekilde yürütülebilmesi için bilgi yönetim sistemlerinin kullanılması bir zorunluluk haline almıştır. Kurumların sahip oldukları bilginin korunması ve yönetimi konusunda belirli bir politikası olmalı ve kurumlarda bilginin yönetilebilmesi için güçlü ve etkili bilişim altyapısı kurularak bilgi yönetimini destekleyen bilgi yönetim sistemlerinden ve mekanizmalarından yararlanılması gerekmektedir.

Bilgi Yönetimi Sistemi

Bilgi yönetim sistemlerinin önemine rağmen değerlendirilen kurumlar arasında bu ölçüte ilişkin planlama süreçlerinin devam ettiği, bu nedenle henüz bilgi yönetim sistemine sahip olmayan kurumların da mevcut olduğu gözlenmiştir. Hâlbuki bilgi yönetimi uygulamaları kurumsal hafızanın güvencesini sağlamaktadır. Diğer taraftan değerlendirilen kurumların %6'sında bilgi tabanını zenginleştirecek işbirlikçi bir kurum kültürü ile bilgi paylaşımı ilkesinin kurumun her bir üyesi tarafından benimsendiği iyi uygulama örneklerine rastlanmıştır.

Yükseköğretim kurumları, dışarıdan aldıkları destek hizmetlerinin uygunluğunu, kalitesini ve sürekliliğini güvence altına almalıdırlar. Bu doğrultuda kurumlar, kurumsal kalite güvence sistemi kapsamında tedarik edilen hizmetlerin planlanması ve değerlendirilip iyileştirilmesi yönünde uygulamalara sahip olmalıdırlar. Tedarikçi performansının kurumun performansı üzerinde direkt etkisi olduğundan kurumlarda, dışarıdan tedarik edilen hizmet ve malların beklenen kalite düzeyleri tanımlanarak, sistemli olarak izlenmeli ve iyileştirilmelidir. Kalite amaçlarına ulaşmak için de tedarikçilerin performansı değerlendirilmeli, onlarla yakın ilişkiler kurulmalı ve karşılıklı yarar esaslı işbirlikleri oluşturulmalıdır.

Kurum Dışından Tedarik Edilen Hizmetlerin Kalitesi

Kurumların tedarikçi seçimi, değerlemesi ve yönetimi konusunda belirli bir politikası olmalıdır. Tedarikçilerin aktif katılımı ile sağlanan işbirliği ortamı içerisinde tedarikçilere teknoloji ve bilgi desteği sağlanmalı, ortak araştırma ve geliştirme projeleri yürütülmeli, ortak maliyet azaltma programları geliştirilmeli ve hizmet içi eğitim destekleri gibi süreçler kurum bünyesinde yürütülmelidir. Yönetim sistemi ana başlığı altında yer alan beş ölçüt arasında olgunluk düzeyi en yüksek ölçütün (%53) kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi olduğu görülmektedir (Şekil 19). Değerlendirilen kurumların %8'inde ise tedarikçilerin ve iş paydaşlarının kurumun bir parçası olarak görüldüğü ve süreçlere dâhil edilerek işbirliği içerisinde kalite geliştirme çalışmalarının yürütüldüğü örnek uygulamaların varlığı gözlenmiştir.

Yükseköğretim kurumları, eğitim-öğretim programlarını ve araştırma-geliştirme faaliyetlerini de içerecek şekilde tüm faaliyetleri hakkındaki bilgileri açık, doğru ve güncel şekilde yayımlamalıdır. Kalite güvencesi kapsamında yükseköğretim kurumlarından beklenti; sorumluluklarıyla doğru orantılı olarak, göstermiş oldukları performans sonuçlarıyla ilgili düzenli, güvenli ve güncel bilgileri kolay erişilebilir şekilde kamuoyu ile paylaşmasıdır. Yükseköğretim kurumları böylece eğitim-öğretim, araştırma ve yönetim alanlarında gösterdikleri kalite güvencesine ilişkin çabalarını görünür hale getirebileceklerdir.

Yönetimin Etkinliği ve Hesap Verebilirliği, Kamuoyunu Bilgilendirme

Kurumlar, yönetim ve idari kadroların verimliliğini ölçüp değerlendirebilen ve hesap verebilirliklerini sağlayan yaklaşımlara sahip olmalıdır. Bu doğrultuda kurumların hesap verebilirlik yetkinliklerini güçlendirmek için güçlü bilgi yönetim sistemleri ile desteklenen kurumsal performans yönetim uygulamalarına ihtiyaçları vardır. Bu kapsamda değerlendirilen kurumların, yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği ile kamuoyunu bilgilendirme ölçütüne ilişkin olgunluk düzeyleri ele alındığında

tüm kurumlarda uygulamaların olduğunun ancak az sayıdaki kurum (%3) dışında iyi uygulama örneğinin bulunmadığı belirlenmiştir.

2018 yılında değerlendirilen 45 yükseköğretim kurumunun KGBR'lerinde yer alan "yönetim sistemi" ana başlığı güçlü ve gelişmeye açık yönleri üzerinden analiz edilmiş ve Şekil 20 ve Şekil 21'de sunulan veriler elde edilmiştir.

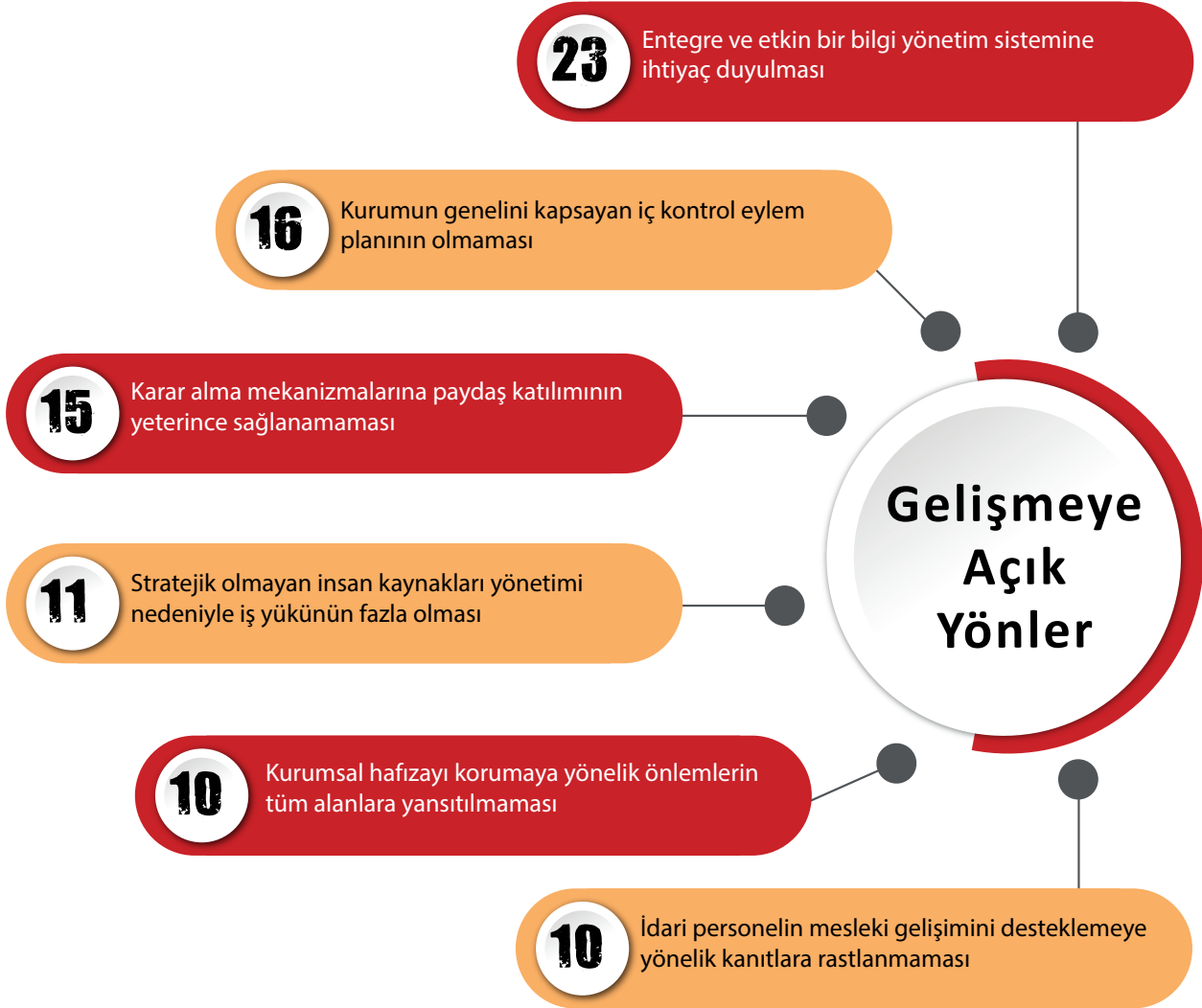
Şekil 20. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Güçlü Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

"Yönetim sistemi"ne ilişkin olarak üst yönetimin kolay erişilebilir ve çözüm odaklı olması ile kaynakların yönetim şeklinin ve verimliliğini düzenleyen stratejilerin varlığı güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç, Şekil 19'daki yönetim ve idari birimlerin yapısı (%63) ve kaynakların yönetimindeki (%53) henüz tüm alanlara uygulanmış olmamakla birlikte yürütülen uygulamalardan olumlu sonuçlar elde edildiği bulgusunu desteklemektedir.

Şekil 21. Kurumsal Dış Değerlendirme Kapsamında Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin Gelişmeye Açık Yönler

* Şekildeki sayılar KGBR'lerde yer alan görüş sayılarını ifade etmektedir.

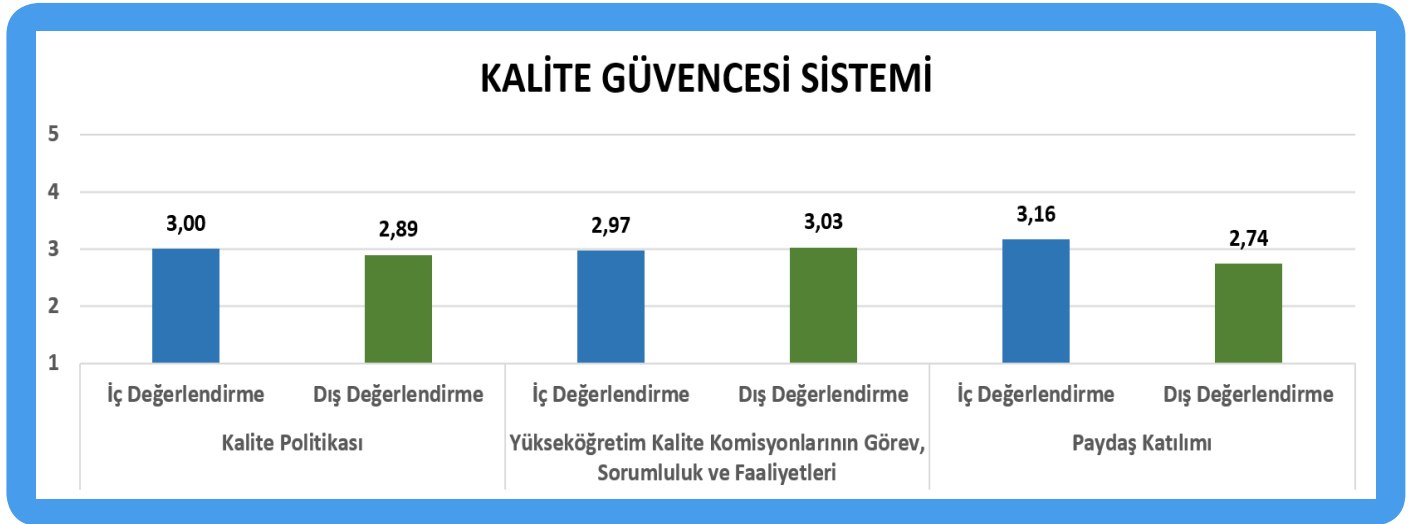
Şekil 21'de ise kurumların yönetim sistemine ilişkin gelişmeye açık yönlerinin başında entegre ve etkin bir bilgi yönetim sistemine ihtiyaç duyulmasının geldiği görülmektedir. Bu sonuç, Şekil 19'daki bilgi yönetim sistemine ilişkin bulgularla da örtüşmektedir. Bununla birlikte kurumun genelini kapsayan iç kontrol eylem planının olmamasının da gelişmeye açık yön olarak öne çıktığı görülmektedir.

2.7. KİDR - KGBR Tutarlılığı

Kurumsal dış değerlendirme, kurumun iç kalite güvence sistemini temel alan bir yaklaşımdır. Kurum iç ve dış değerlendirme puanlarının (KİDR ve KGBR) birbirine yakın ve tutarlı sonuçlar vermesi kurumların kendi kendini değerlendirmek üzere kullandığı mekanizmaların yeterliliği hakkında dolaylı da olsa fikir verebilmektedir. Bu nedenle 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nın sonunda, "kalite güvencesi sistemi", "eğitim ve öğretim", "araştırma ve geliştirme" ve "yönetim sistemi" başlıklarını içeren iç ve dış değerlendirme puanlarının tutarlılık analizi yapılmıştır. Bu şekilde kurumların kendi kendini değerlendirme yeterliliği anlaşılmaya çalışılmıştır.

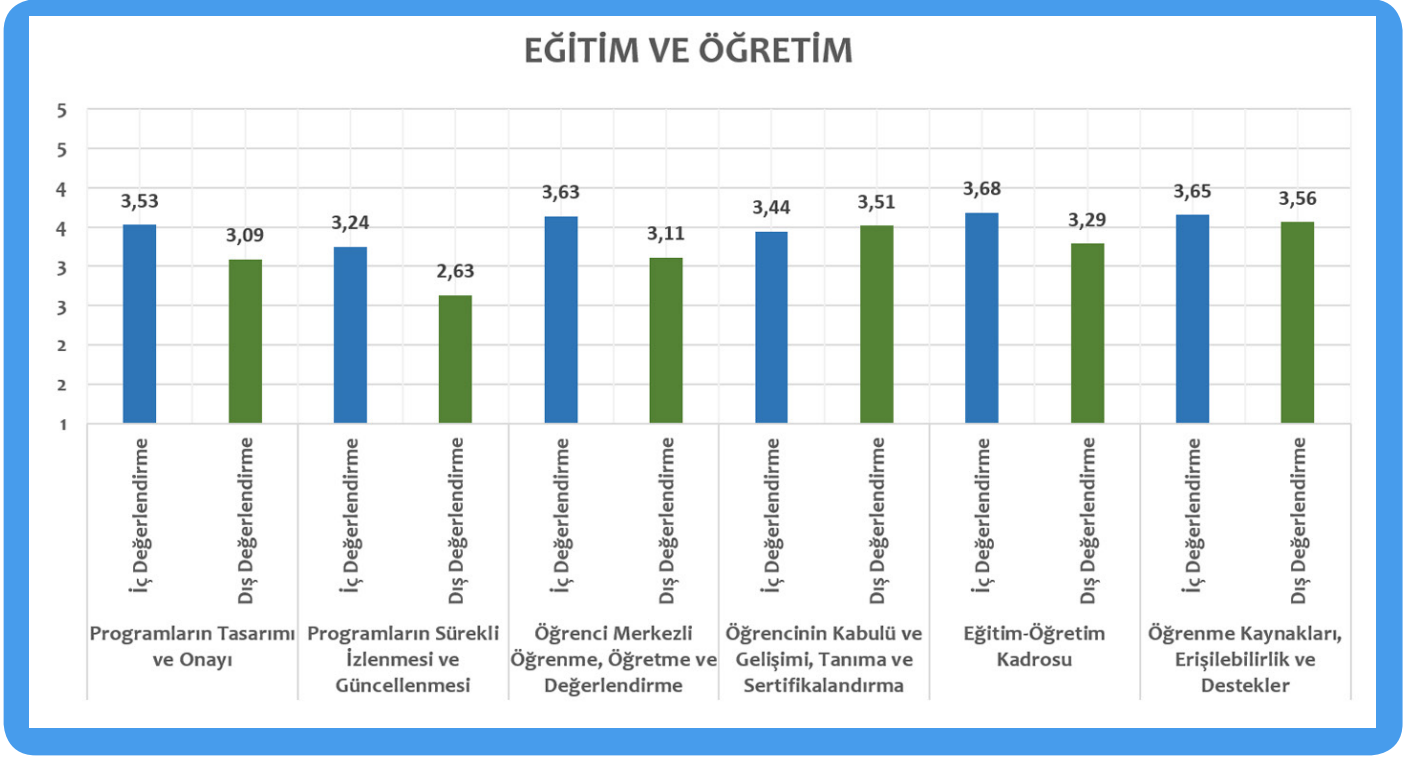
Kurumların iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş, veriler 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, "kalite güvencesi sistemi" başlığında, iç değerlendirme ve dış değerlendirme arasında Pearson korelasyon katsayısı 0,208, anlamlılık düzeyi ise 0,015 olarak hesaplanmıştır. "eğitim ve öğretim" başlığında Pearson korelasyon katsayısı 0,239, anlamlılık düzeyi ise 0,000 olarak; "araştırma ve geliştirme" başlığında ise Pearson korelasyon katsayısı 0.206, anlamlılık düzeyi 0.006 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, bu üç başlıkta iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. "Yönetim sistemi" başlığında ise Pearson korelasyon katsayısı 0,086, anlamlılık düzeyi ise 0,196 olarak hesaplanmış ve puanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Şekil 22. Kalite Güvencesi Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

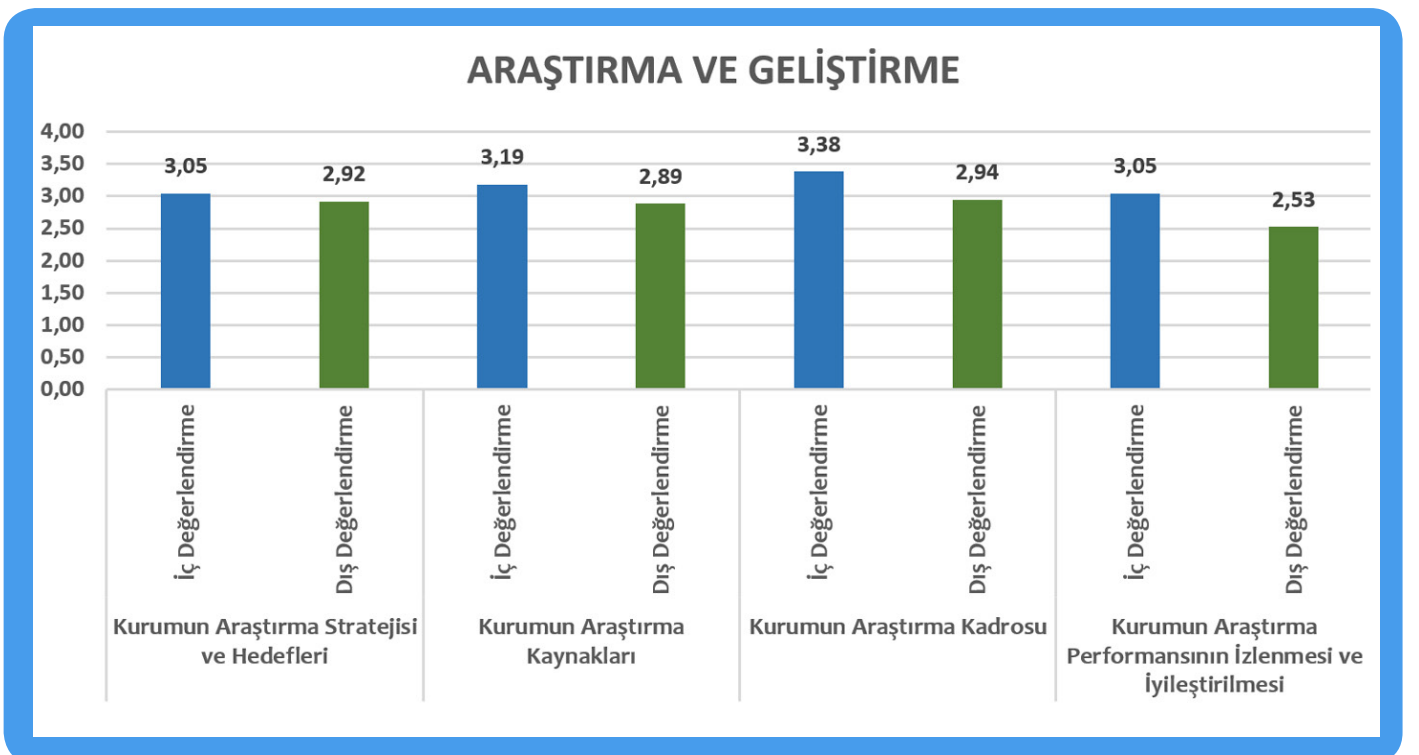
Kurumların "kalite güvencesi sistemi" başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; puan farkının en çok "paydaş katılımı" ölçütüne ait olduğu görülmektedir (Şekil 22). Kurumların "paydaş katılımı"na ilişkin ölçütte, kendisine değerlendirme takımından daha yüksek not vermesi konunun içselleştirilememesi, çalışmaların kayıt altına alınmaması ve ölçüte ilişkin durumun kanıtlarla birlikte sunulmaması gibi nedenlerle açıklanabilir.

Şekil 23. Eğitim ve Öğretim Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

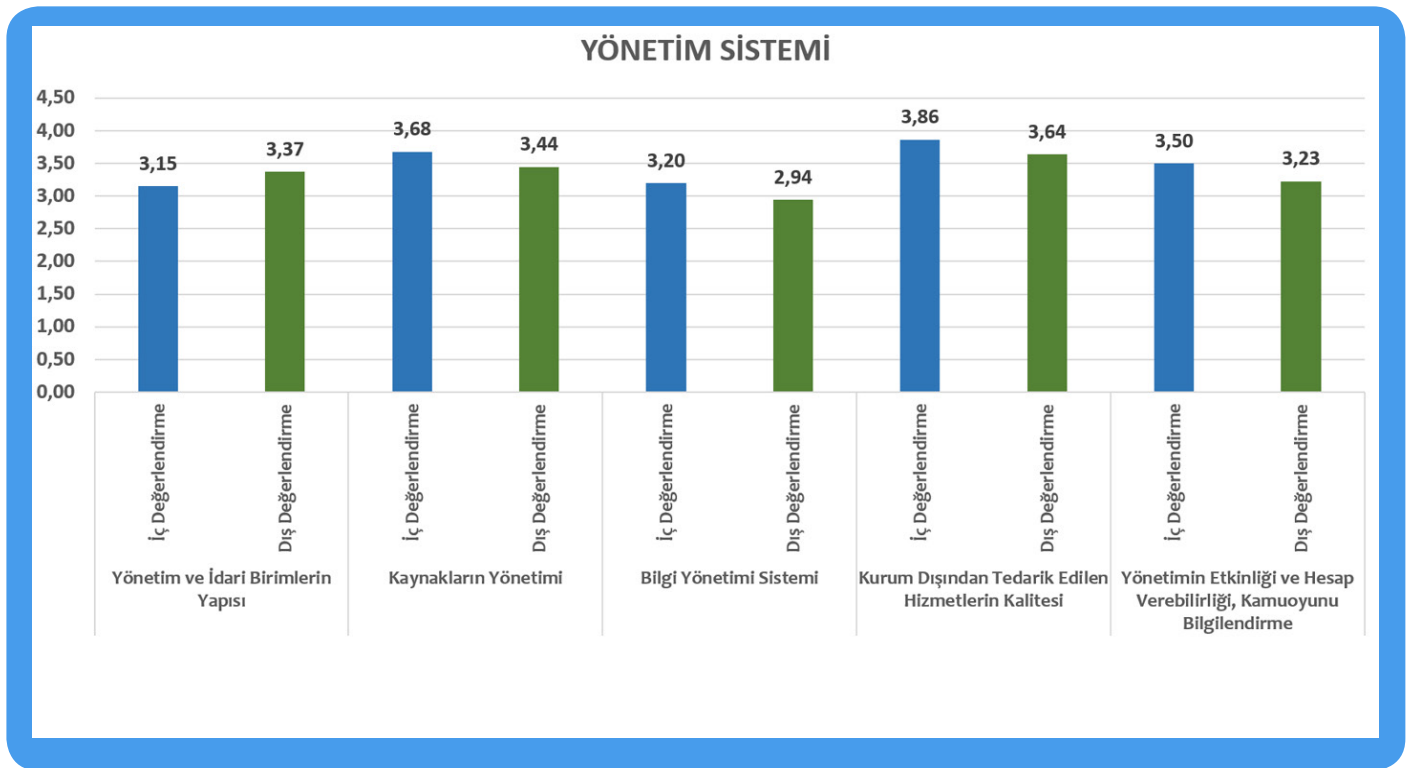
Kurumların “eğitim ve öğretim” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; yalnızca “öğrencinin kabulü ve gelişimi, tanıma ve sertifikalandırma” ölçütü puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir (Şekil 23). Bu durum ilgili ölçüte ilişkin mevzuatın; uygulama usul ve esaslarının tanımlı olması ile açıklanabilir.

Şekil 24. Araştırma ve Geliştirme Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

Kurumların “araştırma ve geliştirme” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde; “kurumun araştırma stratejisi ve hedefleri”, “kurumun araştırma kaynakları”, “kurumun araştırma kadrosu” ve “kurumun araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi” ölçütlerinin tamamında puanlar arası farkın olduğu görülmektedir (Şekil 24). Buna göre, tüm ölçütlerde kurumlar iç değerlendirmede daha yüksek puanlar almış, dış değerlendirme takımları ise daha düşük puanlar vermişlerdir. Bu sonuç, değerlendirilen kurumların en çok araştırma ve geliştirme süreçlerine ilişkin iç değerlendirme mekanizmalarını güçlendirmeleri gerektiğini göstermektedir.

Şekil 25. Yönetim Sistemi Başlığına İlişkin KİDR-KGBR Tutarlılık Düzeyi

Kurumların “yönetim sistemi” başlığına ilişkin iç değerlendirme puanları ile değerlendirme takımları tarafından verilen kurumsal dış değerlendirme puanları incelendiğinde ise; “kaynakların yönetimi”, “bilgi yönetim sistemi”, “kurum dışından tedarik edilen hizmetlerin kalitesi” ve “yönetimin etkinliği ve hesap verebilirliği, kamuoyunu bilgilendirme” ölçütlerinde puanlar arası farkın olduğu görülmektedir (Şekil 25). Bu ölçütlerde kurumlar iç değerlendirmede daha yüksek puanlar almış, dış değerlendirme takımları ise daha düşük puanlamalar yapmışlardır. “Yönetim sistemi” başlığının “yönetim ve idari birimlerin yapısı” ölçütünde ise kurumların dış değerlendirme puanlarının iç değerlendirme puanlarından yüksek olması dikkat çekmektedir.

Tutarlılık analizi sonuçlarına göre; iç değerlendirme ve dış değerlendirme puanları arasında oldukça zayıf bir ilişki olduğu ve kurumların dış değerlendirmeye göre kendilerini daha yüksek puanlarla değerlendirme eğiliminde oldukları görülmektedir. Öz değerlendirme sürecinin kuruma katkısını artırmak amacıyla, kurumsal dış değerlendirme ölçütlerinin kurumlar tarafından daha çok içselleştirilmesi, kurumların kendi kendini değerlendirme yaklaşımlarını gözden geçirmesi, izleme mekanizmalarını güçlendirmesi ve kalite güvence sisteminde kanıta dayalı yaklaşımı benimsemesine ihtiyaç bulunmaktadır.

2.8. Değerlendirme Takımlarının Performanslarının Değerlendirilmesi

2018 yılında dış değerlendirme sürecinde değerlendirici havuzu oluşturulurken, 2016 yılından bu yana görev almış değerlendiriciler de dahil olacak şekilde, yeni değerlendirici başvuruları alınmıştır. Yeni değerlendirici adaylığı için yükseköğretim kurumlarından akademik (Profesör, Doçent ve Doktor Öğretim Üyesi) ve idari personel (Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı, Fakülte/Enstitü Sekreteri, Daire Başkanı ve Kalite Koordinatörü) olmak üzere toplam 2433 kişi başvuruda bulunmuştur. Adayların başvuruları sırasında akademik değerlendiriciler için beyan etmiş oldukları kalite güvencesi konusundaki yetkinlik, unvan, buldukları coğrafi konum; idari değerlendiriciler için ise yine yetkinlik, idari görev vb. dikkate alınmak suretiyle 528 kişilik bir değerlendirici havuzu oluşturulmuştur. Bu değerlendiricilerden 464'ü "Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi"ne katılmışlardır.

Değerlendirici sistemi modülüne entegre edilen e-öğrenme platformuna 2018 yılında değerlendirici eğitimi modüllerinin yanı sıra ortamın etkililiğini belirlemek için değerlendirici eğitimi başarı ön test ve son test modülleri de yerleştirilmiştir. Buna göre, 363 katılımcıya ait ön test başarı puanlarının ortalamasının %51, son test başarı puanları ortalamasının ise %68 olduğu belirlenmiştir.

Değerlendirici havuzunda yer alan adaylara yönelik "Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi" düzenlenmiştir. 12-13 Eylül 2018 tarihlerinde yüz yüze gerçekleştirilen bu eğitim ile ilgili bilgilere "YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi Raporu (Ekim 2018)"nda yer verilmiştir. Verilen değerlendirici eğitimi sonrasında değerlendirici havuzunda yer alan adayların çalışma tarzlarına dair anket çalışması yapılmıştır. Ankette; görev odaklı, ekip odaklı, analiz odaklı ve farklı bakış açıları getirebilen olmak üzere 4 temel çalışma tarzı yer almaktadır. Yanıtlar değerlendirildiğinde, değerlendirici adaylarının çoğunlukla "çözümleyici" (% 54) , % 26'sının "ekip çalışma odaklı", % 4'ünün "görev odaklı", % 4'ünün "farklı bakış açısı getirebilen" bir çalışma tarzını benimsedikleri gözlenmiştir. Birden fazla çalışma tarzını benimseyen değerlendirici adayının oranı ise % 12'dir. Bu kapsamda oluşturulan değerlendirici havuzundan, takımlarda yer almak üzere 113 farklı yükseköğretim kurumundan 217'si akademik (%87 profesör, %10 doçent ve %3 doktor öğretim üyesi) 45'i ise idari kadroda olmak üzere toplam 262 değerlendirici belirlenmiştir.

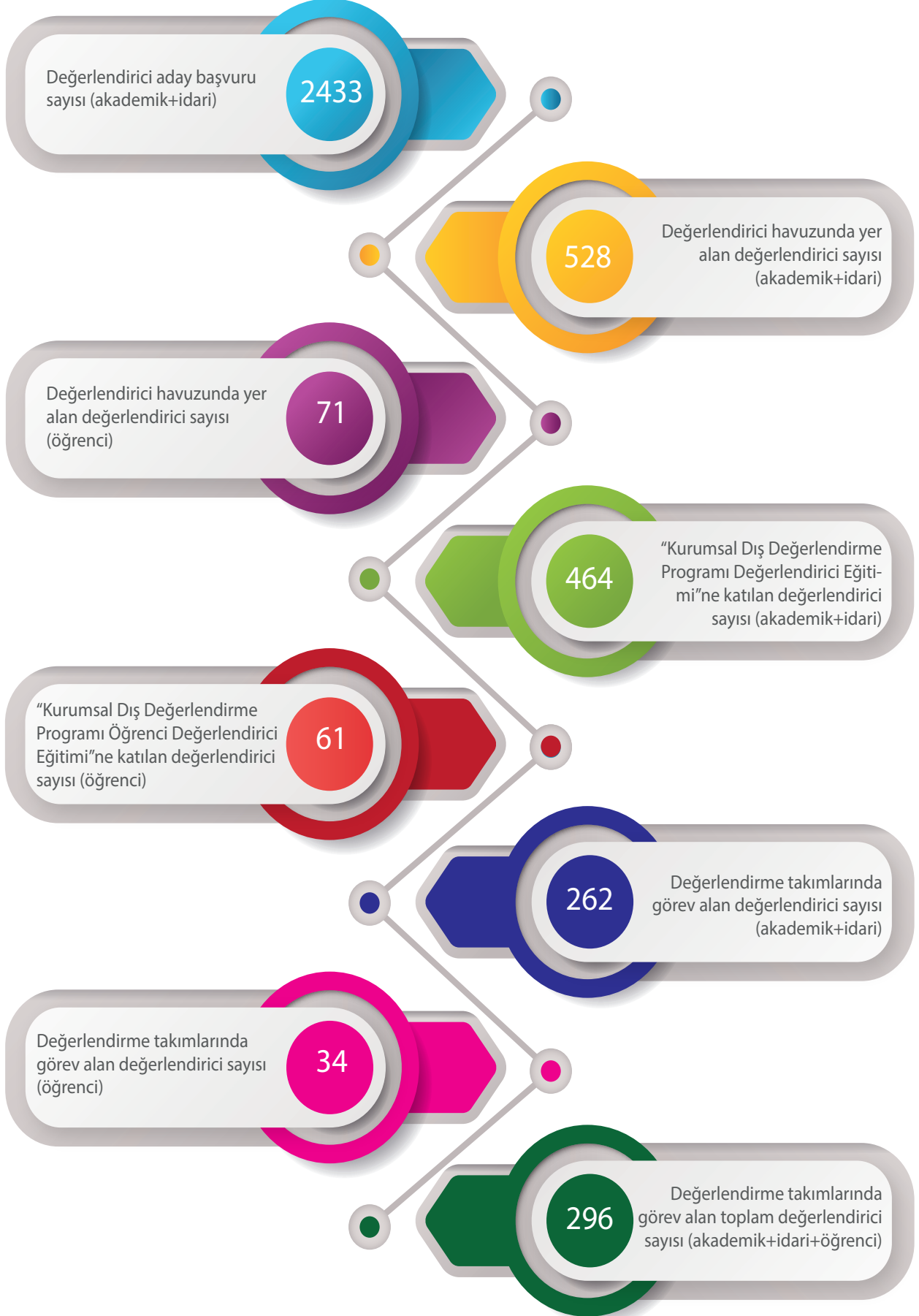
“

Akademik ve idari değerlendiricilerin yanı sıra 2018 yılında ilk defa Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'na öğrenci değerlendiriciler dahil edilmiştir.

”

Öğrenci değerlendirici seçiminde, kalite güvence sistemi kapsamındaki çalışmalarda bulunulması ölçütü doğrultusunda 71 öğrenci değerlendirici havuzuna alınmış ve bu öğrencilerden 61'i 26 Eylül 2018 tarihinde gerçekleştirilen "Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Öğrenci Değerlendirici Eğitimi"ne katılmışlardır. Bu eğitimde Kurumsal Dış Değerlendirme Programı ana hatlarıyla öğrencilere anlatılmış ve öğrenci değerlendiricilerin bu süreçteki görev yetki ve sorumluluklarının neler olduğu aktarılmıştır. Eğitim sonrasında saha ziyaretlerine 34 öğrenci katılmıştır. Sonuç olarak, 2018 yılında takımlarda görev alan akademik, idari ve öğrenci değerlendiricilerin toplam sayısı 296 olmuştur. Tüm değerlendiricilerin % 39'u kadın, %61'i ise erkektir. 2018 yılı değerlendirici sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 14'te sunulmuştur.

Şekil 26. 2018 Yılı Değerlendirici Sayılarına İlişkin Bilgiler

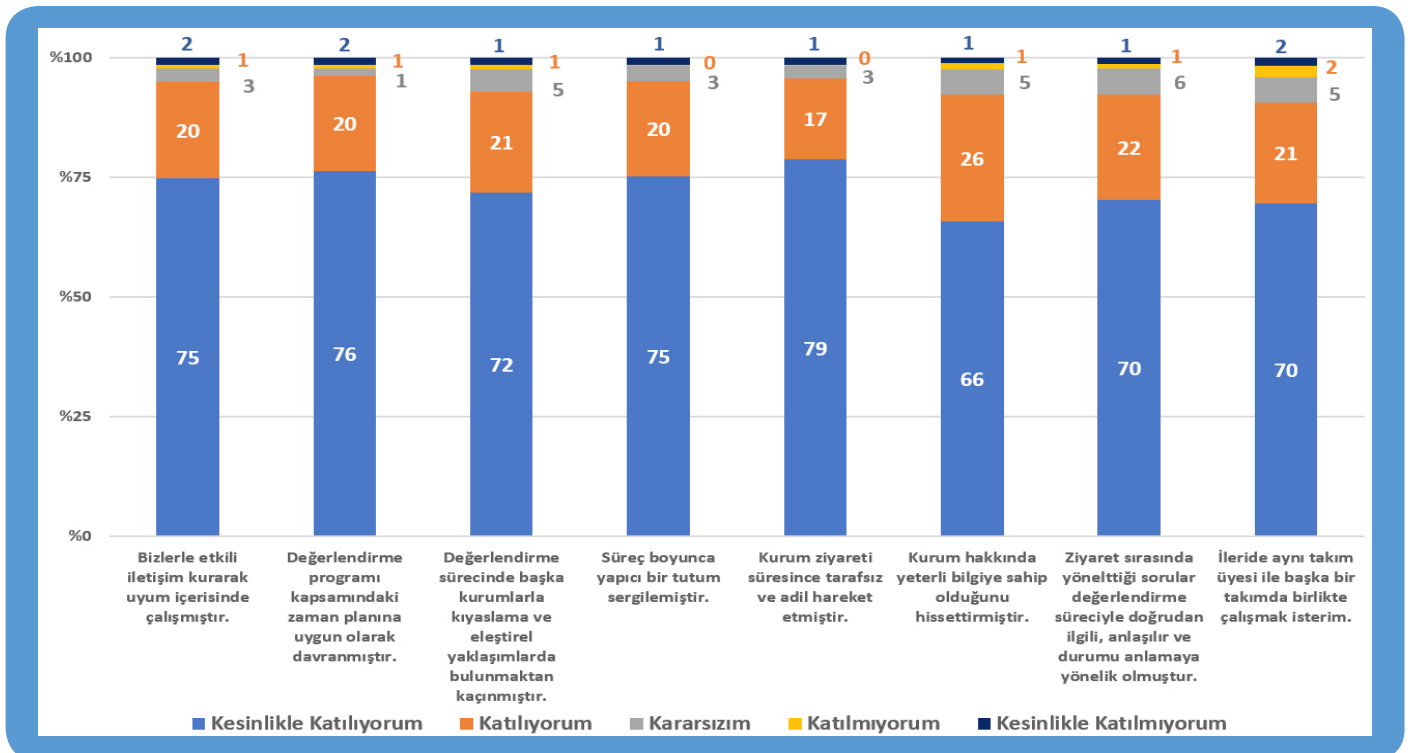

Yüz yüze gerçekleştirilen “Kurumsal Dış Değerlendirme Programı Değerlendirici Eğitimi” önceki yıllardan farklı olarak Jigsaw (ayrılıp birleşme) tekniği ile yürütülmüştür. Eğitimden önce içeriğe ait konu 3 alt başlığa bölünmüş, bu başlıklar numaralandırılarak katılımcılara dağıtılmıştır. Öncelikle aynı numaralı içeriğe sahip katılımcılar, gruplarından ayrılarak kendisi gibi aynı numaraya sahip diğer katılımcılar ile yeni grup oluşturmuş, ellerindeki alt başlık doğrultusunda konuyu tartışmışlardır. Sonrasında ilk oluşturdukları gruplarına dönerek ayrıntılı olarak tartıştıkları konuları gruplarında yer alan diğer katılımcılar ile paylaşmışlardır. Yüz yüze sürecin ikinci etkinliği ise grupların kendilerine sunulan örnek olaylar ve problem durumlarına yönelik grup içi tartışma gerçekleştirmeleri ve diğer gruplar ile çözüm önerilerini paylaşmalarıdır. Yüz yüze etkinliklerin sonunda katılımcılardan sürecin ve moderatörlerin değerlendirilmesi istenmiştir. Değerlendirici eğitimine katılan toplam 464 kişiden 416’sının doldurduğu anketlerin değerlendirilmesi sonucunda katılımcılar genel olarak; “eğitim programının faydalı bulunması”, “eğitim programının değerlendirme süreci ile ilgili genel bilgiler vermesi” ve “ekip çalışması sayesinde tecrübe ve deneyimlerin paylaşılması” yönünde memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların büyük bir bölümü, eğitim programının etkinliğini ve etkililiğinin artırılması amacıyla; daha fazla çeşitlendirilmiş/detaylandırılmış, somut/gerçekçi örnek olayın verilmesi, program süresinin bir günden iki güne çıkarılması, eğitimin daha sık tekrarlanması ve e-öğrenme platformunda yer alan videoların süresinin kısaltılması önerilerinde bulunmuşlardır.

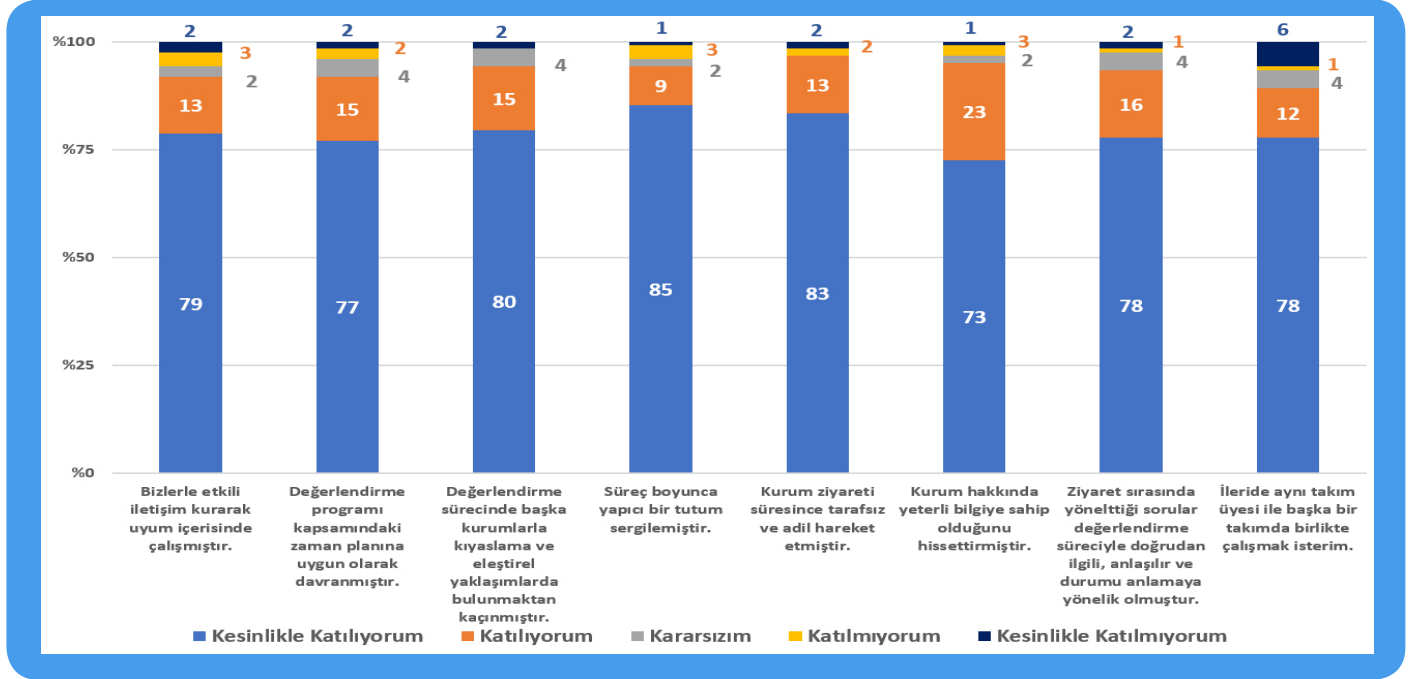
Dış değerlendirme süreci kapsamında değerlendiriciler için 360° değerlendirme yaklaşımı kullanılmıştır. Buna göre takım üyelerinin birbirlerini değerlendirmesi ve değerlendirilen kurumun da takım üyelerini değerlendirmesi sağlanmıştır. 360° değerlendirme yaklaşımının sonuçları Şekil 27-31’de sunulmuştur.

Şekil 27. Değerlendiricilerin Birbirlerini Değerlendirmesi

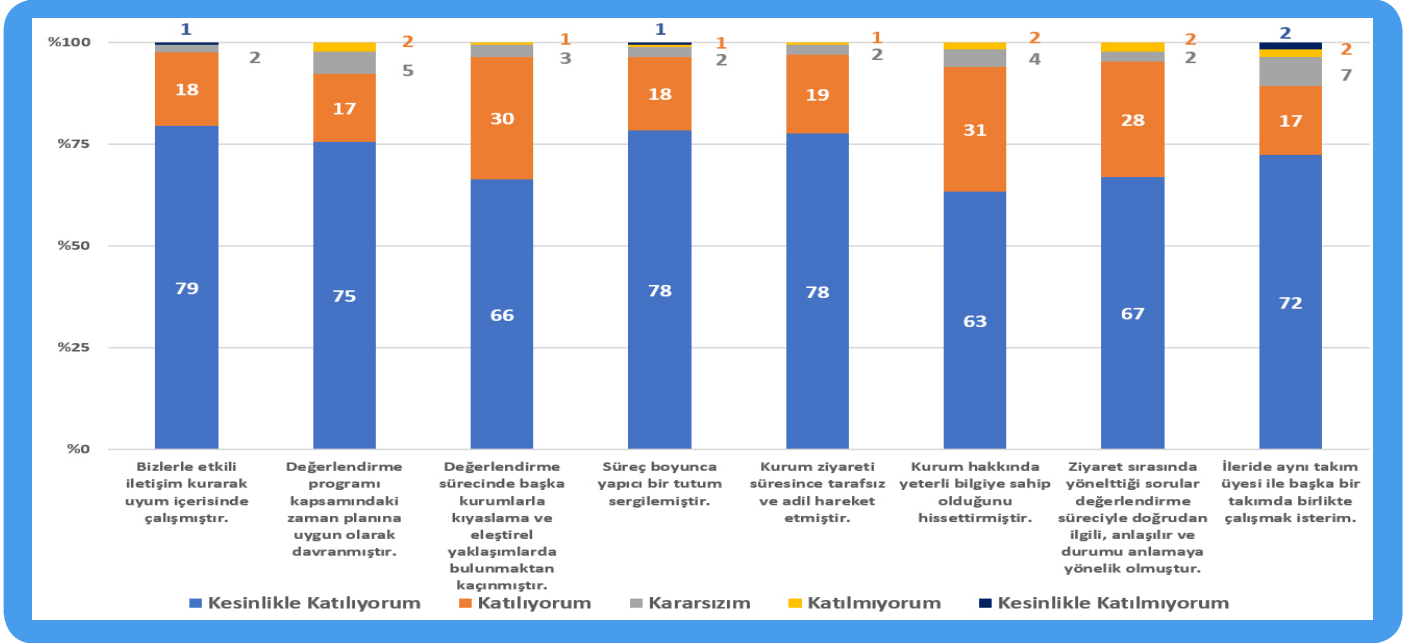
Takım üyelerinin ekip içindeki davranışsal özelliklerine ilişkin sonuçlar, Şekil 27'deki gibidir. Kullanılan 360° değerlendirme yaklaşımına göre, değerlendiricilerin birbirlerini değerlendirmesine (1167 anket) ilişkin sonuçlar genel olarak değerlendiricilerin süreç boyunca etkili iletişim kurduklarına, zaman planına uyduklarına, olumlu, yapıcı, tarafsız, adil ve uyumlu davrandığına işaret etmektedir.

Şekil 28. Değerlendiricilerin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi

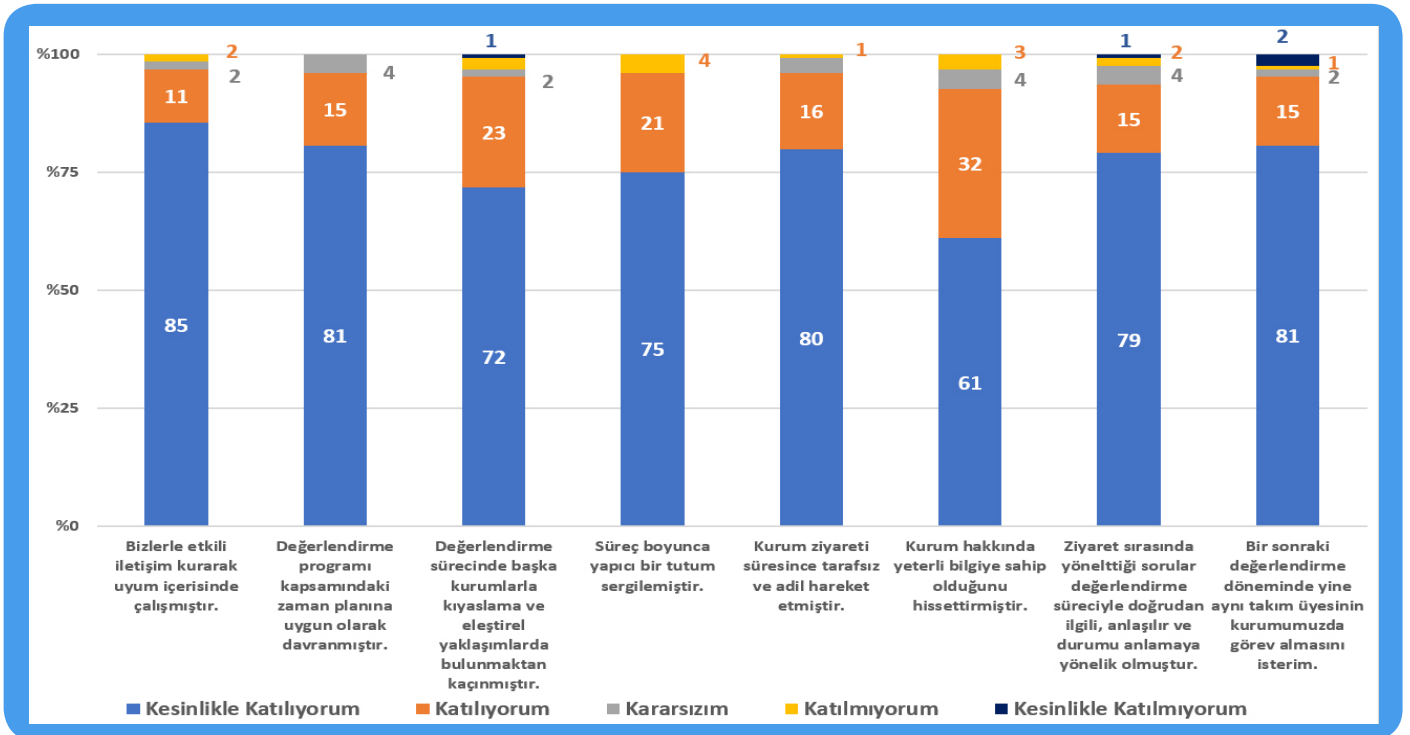
Şekil 28'e göre, değerlendiricilerin birbirlerini değerlendirmesi bulgularında olduğu gibi, değerlendiricilerin takım başkanları hakkında değerlendirmeleri (251 anket) doğrultusunda takım başkanlarının süreç boyunca olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri, tarafsız ve adil oldukları, takım üyeleri ile iyi iletişim kurarak uyumlu davrandıkları ve zamanlama konusuna dikkat ettikleri görülmektedir.

Şekil 29. Takım Başkanlarının Değerlendiricileri Değerlendirmesi

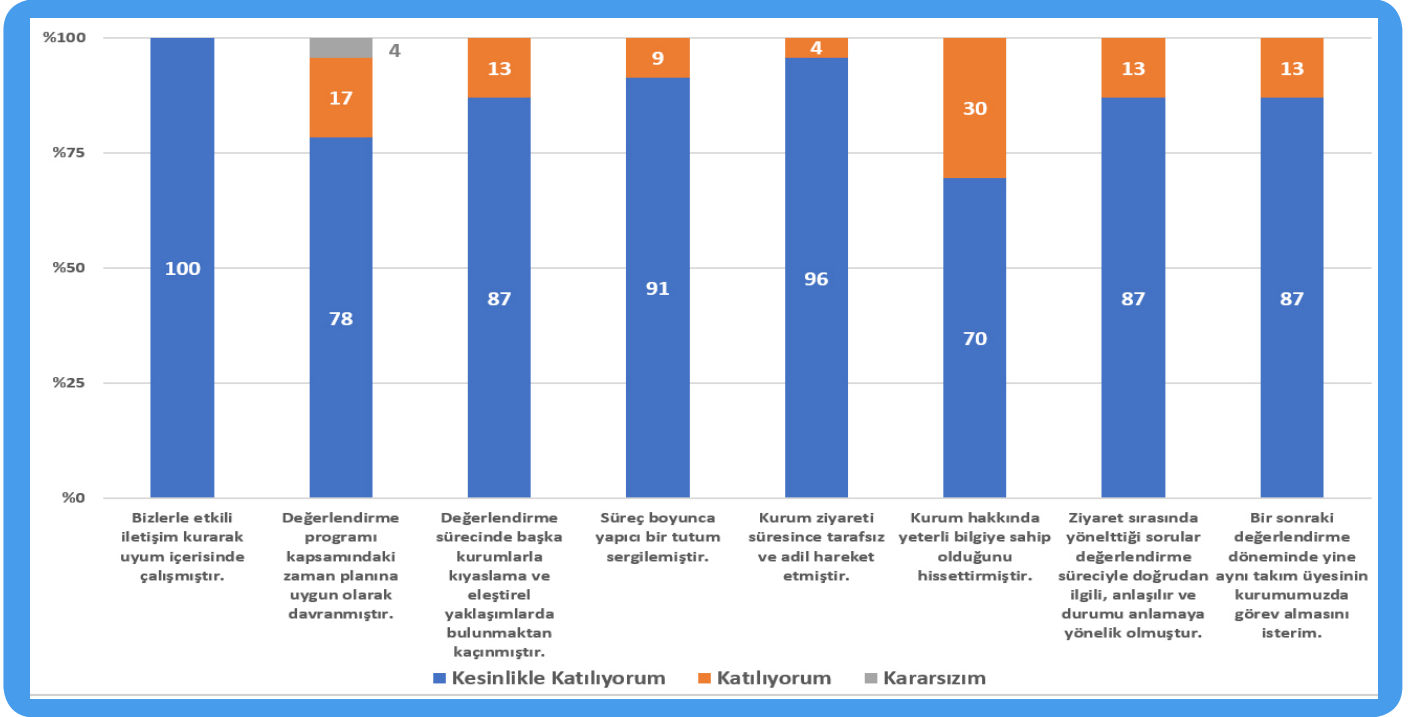

Şekil 29'a göre, değerlendiricilerin takım başkanını değerlendirmesi bulgularına benzer şekilde, takım başkanlarının da değerlendiricilerin (251 anket) genel olarak takım içinde uyumlu oldukları, olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri, tarafsız ve adil hareket ettiklerini düşündükleri görülmektedir.

Şekil 30. Kurum Yöneticilerinin Değerlendiricileri Değerlendirmesi

Şekil 31. Kurum Yöneticilerinin Takım Başkanlarını Değerlendirmesi

Şekil 30 ve Şekil 31 incelendiğinde, kurum yöneticileri tarafından yapılan değerlendirmelerde gerek değerlendiricilerin (251 anket) gerekse takım başkanlarının (45 anket) genel olarak uyumlu oldukları, olumlu ve yapıcı bir tutum sergiledikleri, tarafsız ve adil hareket ettikleri belirlenmiştir. Geçmiş yıllara kıyasla takım başkanlarının sergiledikleri iletişim ve uyumlu çalışma davranışları tüm kurumlar tarafından olumlu karşılanmış; bunun yanı sıra diğer davranışsal kriterlerde de olumsuz görüş bildirilmediği görülmüştür.

2.9. Takım Başkanları, Değerlendiriciler ve Yükseköğretim Kurumları Yöneticilerinin Sürece İlişkin Geribildirimleri Değerlendirilmesi

2018 yılı saha ziyaretlerinin tamamlanmasının ardından takım başkanlarından, değerlendiricilerden ve değerlendirilen kurum yöneticilerinden Kurumsal Dış Değerlendirme Programı hakkında öneriler alınmıştır. Bu görüşler aşağıdaki şekilde derlenmiştir:

Sürece ilişkin dokümanlar hakkındaki geri bildirimler;

- Ölçütlerin daha objektif izlenebilir olması, ana başlık/alt başlık/kanıtların sadeleştirilmesi, daha etkili/açıklayıcı açıklamaların yapılması ve farklı temalara sahip devlet ve vakıf yükseköğretim kurumu olduğu göz önünde bulundurularak daha esnek bakış açısının getirilmesi,
- KGBR'de değerlendirmelere yönelik olması gereken kanıt belgelerine ait listelerin oluşturulması,
- Takım üyelerinin nelere dikkat etmesi gerektiğini gösterecek bir değerlendirme kılavuzunun hazırlanması.

Mevzuata yönelik geri bildirimler;

- Cumhurbaşkanlığı Bütçe ve Strateji Başkanlığı, Muhasebat ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü ve YÖKAK tarafından ortak bir çalışma grubu oluşturularak 5018 sayılı kanun kapsamında yürütülen Stratejik Planlama Süreci ve İç Kontrol Çalışmaları, Kalite Güvencesi Sistemi kapsamında yürütülen; Standartlaşma (ISO vb.), Mükemmellik Modeli (EFQM vb.) ve Akreditasyon (MÜDEK vb.) çalışmalarının bütünleşik yürütülebilmesini sağlayacak bir yaklaşımın getirilmesi ve bu tür çalışmaların yürütülebilmesini sağlayacak bütçe kalemlerinin tanımlanması.

Takımlar hakkında geri bildirimler;

- Takımlara öğrenci değerlendiricilerin dahil edilmesinin memnuniyet verici olması, öğrenci değerlendiricilerin süreçte daha aktif rol almalarının desteklenmesi,
- Akademik, idari ve öğrenci değerlendiricilerin farklı görevlerle katkıda bulunduğu ve değerlendiricilerin takımdaki görev ve sorumluluklarının benzer olduğunun vurgulanması,
- Takımlar oluşturulurken; değerlendirmeye tabi olan kurumun vakıf veya devlet yükseköğretim kurumu olmasının dikkate alınması, takım başkanlarının deneyimli kişilerden oluşturulması şartıyla diğer üyelerin de ağırlıklı olarak deneyimli kişilerden seçilmesi, kurum değerlendirmesi için gerekli belge incelemelerinin yapılabilmesi amacıyla takımların en az 2 ay önceden oluşturulması, takım üyelerinin sayısının arttırılması ve ziyaret edilecek kurumun bulunduğu kentte görevli bir yedek değerlendirici üyenin bulundurulması,

- Takım başkanlarına, tecrübeli takım başkanları tarafından verilecek ayrı bir eğitimin faydalı olabileceği,
- Değerlendiricilerin denetim / değerlendirme ile vakıf / devlet yükseköğretim kurumu farkındalığını edinmesi.

Sürece ilişkin geri bildirimler;

- YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, kalite güvencesi sistemi ve akreditasyon süreçlerinin kurumları geliştiren ve öz değerlendirmeyi güçlendiren bir etkinlik olarak görülmesi ve kurumları daha iyi tanıma şansı vermesi,
- KGBR doğrultusunda özellikle iyileştirmeye açık yönlerin takip edilmesi ve güçlendirilmesi konusunda kurumların; kalite odaklı başarının artırılması için gerekli çalışmaları yapma konusunda güdülenmesi ve bu konuda yapılan saha ziyareti ve geri bildirim raporlarını önemsemiş olması,
- Mentörlük sisteminin oldukça faydalı bulunması,
- Değerlendirmeye girecek kurumların yönetici ve kalite koordinatörlüklerine süreç öncesi bilgilendirme yapılması ve eğitimden geçirilmesi gerekliliği,
- Süreçte ortaya çıkan iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasının gerekmesi,
- Kurumların kalite güvencesi hakkında daha fazla bilgi sahibi olunmasına destek verilmesi amacı ile kalite yönetimi, güvence sistemi ve süreçleri konusunda ihtiyaç duyduğu bilgilerin ivedi ve etkili bir biçimde kazandırılmasına yönelik iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması amacıyla dijital ve online bilgilendirme/danışma merkezleri kurulması, e-öğrenme yollarının geliştirilmesi,
- Değerlendirme takımının yolluk, gündelik ve konaklama giderlerinin değerlendirilen kurumdan sağlanmaması, masrafların YÖKAK tarafından ödenmesi, maddi ve manevi bir ödüllendirme sisteminin olması,
- Kurumların 5 yıldan daha kısa bir sürede tekrar incelenmesi gerekliliği ve devamlılık açısından kurumda ortaya konulan çalışmaların kontrol edilmesine dönük olarak; komisyon tarafından yazılan raporun iyileştirmeye yönelik alanlar ile ilgili olarak kurumun 6 ay sonra YÖKAK'a bir rapor sunması ya da bir sonraki değerlendirme sürecine kadar YÖKAK tarafından süreç izleme ve destek ziyaretlerinin sağlanması,
- Değerlendiricilerin kendi görev yaptıkları yükseköğretim kurumu ile değerlendirdikleri yükseköğretim kurumu arasında kıyas ve karşılaştırma yapmaması.

Web tabanlı sisteme yönelik geri bildirimler;

- Sistemin oldukça kullanışlı olması ve kullanıcılar açısından daha yararlı bir bilgilendirme ve raporlama olanağı sağlaması,
- Sistemin örnek teşkil etmesi, değerlendiricilerin işini kolaylaştırması ve raporların standart olmasını sağlaması,
- Web tabanlı sistemin iyileştirilmesi, içeriklerin geliştirilmesi, basit kullanıcı kılavuzlarının oluşturulması ve sistem hakkında kullanıcılara eğitim verilmesi,
- Tekrar içeren sorulardan kaçınılması için başlıkların gözden geçirilmesi,
- Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarının uygulamalarından kaynaklı farklılıklara göre formların ve sistemin düzenlenmesi,
- Puanlama sisteminin kurumları olumsuz etkilemesi.

3. TEMATİK DEĞERLENDİRME

3.1. Misyon Odaklı Üniversitelerin Değerlendirilmesi

Bilindiği gibi devlet yükseköğretim kurumlarını kapsayan “Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma” çalışmaları YÖK tarafından başlatılmış ve yürütülmeye devam etmektedir. Bu çalışmalardan biri 2016 yılında başlatılan “Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler” çalışması olup, bu kapsamda Bingöl Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi bölgesel kalkınma odaklı üniversiteler olarak belirlenmiştir. Diğer çalışma ise 2017 yılında başlatılan “Araştırma Odaklı Üniversiteler” çalışması olup, bu kapsamda Ankara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi araştırma odaklı üniversiteler olarak belirlenmiştir. “Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma” çalışmalarına dahil olan kurumlar YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Programı’nda izleme amacıyla öncelikli olarak ele alınmış ve 2017 yılında değerlendirilmiştir. Değerlendirmeye ilişkin bilgiler “Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi 2017 Yılı Durum Raporu” başlıklı belgede sunulmuştur (<http://yokak.gov.tr/raporlar/faaliyet-raporlari>).

2018 yılında ise YÖK tarafından “Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler” listesine yenileri eklenmiştir. 12.12.2018 tarihi itibarıyla YÖK tarafından ilan edilen Bölgesel Kalkınma Üniversiteleri/alanları şu şekildedir: Aksaray Üniversitesi/spor ve sağlık, Kastamonu Üniversitesi/ormancılık ve tabiat turizmi, Muş Alparslan Üniversitesi/hayvancılık, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/çay ve Siirt Üniversitesi/tarım ve hayvancılıktır.

Bu durum raporu kapsamına; Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi alınmıştır. Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nin kurumsal dış değerlendirme süreci, 2017 yılında, henüz bölgesel kalkınma odaklı üniversite olmadan tamamlanmış olmakla birlikte kurumun ilgili KGBR’sinin misyon odağına ilişkin çeşitli bilgileri içerdiği görülmüştür. Bununla birlikte, 2018 yılında dış değerlendirmeye alınan Aksaray Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi yine aynı yıl içinde bölgesel kalkınma odaklı üniversite olarak belirlenmişlerdir. Bu iki kurumun bölgesel kalkınma odaklı üniversite olarak belirlenmesi ile kurumsal dış değerlendirmesinin yapıldığı zaman aralığı birbirine çok yakındır. Dolayısı ile her iki durum da, ilgili kurumların KGBR’lerinde tematik değerlendirmeye ilişkin detaylı bilgiye yer verilmesine olanak sunmamıştır. Ancak KGBR’lerde yer alan bilgilerin incelenmesi sonucunda bu kurumların bölgesel kalkınma odaklı üniversite misyonuna yönelik tespit edilen güçlü yönler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Misyon odaklı üniversite olmanın, kurumun orta ve uzun vadede etkin olabileceği alanlara odaklanmasına katkı sağlaması,
- Bölgesel faydaya yönelik önemli ve değerli araştırma proje ve faaliyetlerin sürdürülmesi,
- Yeni stratejik planların kalite odaklı ve bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşmasına uygun olarak hazırlanması,

- Misyon odağına ilişkin bilimsel çalışmaların yapılmış olması (makale, kitap, tez vb.),
- Bölgesel kalkınmaya katkı yaratacak şekilde, kalite ve plana dayalı çalışma kültürünün ağırlık kazanması,
- Kaynaklarını öncelikli, daha verimli ve etkin kullanarak bölgesel kalkınmaya katkı yaratma çabası içinde olunması.

Bu bağlamda, bölgesel kalkınma odaklı misyonun stratejik plan, araştırma projeleri ve çeşitli faaliyetlerde dikkate alındığı; bunun yanı sıra kurum kaynaklarının bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak şekilde yönetilme eğiliminin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, raporlar incelendiğinde bölgesel kalkınma odaklı üniversite misyonuna yönelik gelişmeye açık yönlerin ise aşağıdaki şekilde olduğu görülmüştür:

- Misyon odağının içselleştirilmesi gerekliliği,
- Bütçe ve insan kaynakları yönetiminin misyon odaklı yaklaşımla uyumlu hale getirilmesi,
- Performans göstergelerinin misyon odağına yönelik olarak yeniden ele alınması,
- Araştırma projeleri süreçlerinin bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacak şekilde tanımlanması gerekliliği,
- Misyon odağının Ar-Ge çalışmalarıyla desteklemesi gerekliliği.

Buna göre, kurumların misyon odağını daha çok içselleştirmesi, kaynaklarını bu kapsamda yönetmesi, araştırma-geliştirme faaliyetlerini misyon odağına göre şekillendirmesi, bu bağlamda performans göstergelerini tanımlaması/tanımladığı göstergeleri izlemesi gerekliliğinin mevcut olduğu görülmektedir.

3.2. Yabancı Dil Hazırlık Okullarının Değerlendirilmesi

2018 yılında yapılan bir diğer tematik çalışma “İngilizce Hazırlık Okulları Dış Değerlendirme Programı”dır. Bu program YÖK, YÖKAK ve İngilizce dil eğitimi alanındaki önemli dış paydaşı olan British Council işbirliği ile geliştirilmiş ve 2018 yılında pilot uygulama olarak gerçekleştirilmiştir. Pilot programın temel amacı, başta %100 İngilizce eğitim veren kurumlar olmak üzere yükseköğretim kurumlarının mevcut İngilizce Hazırlık Programları’nda kalite güvence sisteminin teşkiline katkıda bulunmak olmuştur. Bu amaçla, İngilizce dil eğitiminin niteliğinin artırılarak, mezunların dil yeterliliklerini uluslararası standartlara taşınması hedeflenmiştir. Pilot programa YÖK tarafından belirlenen Bezm-i Alem Vakıf Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Karabük Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi dahil edilmiştir.

Pilot programın ilk aşamasında ülkemiz yükseköğretim sistemine uygun olacak şekilde İngilizce Hazırlık Okulları kalite güvence sistemi için Sabancı Üniversitesi, Koç Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversiteleri İngilizce Hazırlık Okulu direktörleri ile DEDAK ve British Council temsilcilerinden oluşan çalışma grubu tarafından “Minimum Değerlendirme Ölçütleri” belirlenmiştir. Ardından pilot programın nasıl yürütüleceğini açıklayan bir doküman olan ve “YÖKAK Kurumsal Dış Değerlendirme Kılavuzu”ndan uyarlanan “Üniversitelerin İngilizce Hazırlık Okulları Dış Değerlendirme Pilot Programı Kılavuzu” yine aynı çalışma grubu tarafından hazırlanmıştır.

Hazırlanan kılavuz kapsamında öncelikle ilgili kurumlardan İngilizce Hazırlık Okulu-İç Değerlendirme Raporu’nu (İHO-İDR) kanıtları ile birlikte hazırlamaları istenmiş ve kurumlar kılavuzda belirtilen şekilde hazırladıkları raporlarını YÖKAK’a sunmuştur.

Pilot programa katılacak değerlendiricilerin belirlenmesinde başvuru alınmamış olup, yükseköğretim kurumları İngilizce Hazırlık Okulları’nda görevli öğretim elemanlarından (19 kişi), Kurumsal Dış Değerlendirme Programı – Değerlendirici Havuzunda yer alan ve bu alanda çalışan değerlendiricilerden (2 kişi), “British Council” aracılığı ile katılan 5 yabancı değerlendirici ve 2 gözlemciden ve ilgili kurumlar tarafından önerilen öğrenci değerlendiricilerden (10 kişi) oluşan kısıtlı bir değerlendirici havuzu oluşturulmuştur. 10-11 Ekim 2018 tarihlerinde iki gün süre ile havuzda yer alan akademik değerlendiricilere yönelik ve 12 Kasım 2018 tarihinde ise öğrenci değerlendiricilere yönelik eğitimler düzenlenmiştir. Bu eğitimlerde “Minimum Değerlendirme Ölçütleri”, yükseköğretim kurumlarının İngilizce Hazırlık Okulları Dış Değerlendirme Pilot Programı Kılavuzu ve saha ziyaretlerine yönelik olarak bilgiler paylaşılmıştır.

Eğitime katılan değerlendiriciler arasından 20 akademik, 5 yabancı, 9 öğrenci değerlendirici ile 5 farklı takım oluşturulmuş olup, her bir takım İHO-İDR üzerinden ön değerlendirme ve ardından 1.5 gün süren saha ziyareti ile 2 farklı kurumun İngilizce Hazırlık Okulunu değerlendirmiştir. Saha ziyaretleri 26-30 Kasım 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilerek tamamlanmıştır. Ardından her bir takım tarafından İngilizce Hazırlık Okulu-Geri Bildirim Raporu (İHO-GBR) hazırlanarak YÖKAK’a sunulmuştur.

2018 Yılı İngilizce Hazırlık Okulları Dış Değerlendirme Pilot Programı kapsamında YÖKAK'a sunulan İHO-GBR'leri değerlendirildiğinde pilot programın çıktıları şu şekilde özetlenmiştir:

- Pilot program çalışması yükseköğretim kurumlarımızın İngilizce Hazırlık Okulları arasında ilgi ile karşılanmış ve informal olarak dış değerlendirme talepleri alınmıştır.
- Değerlendirmeye giren kurumlar ve değerlendirme takımları isteklilik içerisinde süreci yürütmüş ve hem takım üyeleri hem de kurumlar kendileri açısından iyi bir öğrenme periyodu olduğunu bildirmiştir.
- Pilot kurumların çoğunluğunda, öğretmeye ilişkin standartlar dahil, minimum standartlara genel olarak uyum gözlenmiştir.
- Sisteme dahil edilen öğrenci değerlendiriciler, proaktif olmaları ve çalışmayı sahiplenmeleri bakımından hem takım hem de kurumların beğenisini kazanmıştır.
- Pilot program, her kurumdaki personelin öğrencilerine bağlılık düzeyini ve kurum yönetiminin hazırlık okullarına desteğini ortaya koymuştur.
- Geri bildirim raporlarında genel olarak, hazırlık programlarında öğrencilerin çıkış seviyesinin B1 (+) olduğuna dair ikna edici kanıtlar sağlanması hususunda güçlükler yaşandığı ortaya konmuştur. Bunun anlamı öğrencilerin B1 (+) ya da daha üst seviyede olmadıkları değil; kurumların ölçme-değerlendirme konusunda kanıt toplama ile ilgili farkındalıklarının sınırlı olmasıdır. Bu noktada, kalite güvencesi sisteminin tam teşkili ile gerek ölçme-değerlendirme gerekse de diğer standartlara ilişkin kanıt toplama/sunma konusunda kurumların kendini geliştirmesi önerilmektedir. Bir diğer öneri de geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış dış bir ölçme-değerlendirme sisteminin teşkili olabilmektedir.

4. AKREDİTASYON KURULUŞLARI

Türkiye’de program akreditasyonu faaliyetleri ulusal ve uluslararası bağımsız akreditasyon kuruluşları tarafından gönüllülük esasına göre yürütülmektedir. YÖKAK tarafından yetkilendirilen ulusal kuruluşlar veya YÖKAK tarafından tanınan uluslararası akreditasyon kuruluşlarının akredite ettiği program bilgileri YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda yer almaktadır. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir.

Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi sürecinde YÖKAK tarafından belirlenen aşağıdaki 7 ölçüt dikkate alınmaktadır:

- Kuruluşun; önceden tanımlanmış ve ilan edilmiş misyon ve hedefleri olmalı; faaliyetlerini bu hedefler doğrultusunda sürdürmeli, yönetim süreçlerine ve uygulamalarına geniş paydaş katılımı sağlanmalı, çıktı odaklı program akreditasyonuna ilişkin uygulamaların ve kullanılan ölçütlerin ulusal ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğu ve kararlarının isabetli olduğu kanıtlanmalıdır.
- Kuruluşun, kurumsal ve mali yapısı mevzuata ve faaliyet alanına uygun, sağlam ve sürdürülebilir olmalıdır.
- Kuruluş; organizasyonel yapılanması, operasyonel süreçleri ve resmi sonuçların sorumluluğu açısından bağımsız hareket etmelidir.
- Kuruluş; program akreditasyonu faaliyetlerinin sonuçlarını analiz eden genel değerlendirme raporlarını düzenli olarak yayımlamalıdır.
- Kuruluş, program akreditasyonu faaliyetlerini yürütmek için hem insan kaynağına hem de finansal bakımdan yeterli ve uygun kaynaklara sahip olmalıdır.
- Kuruluş faaliyetlerinin çıktılarının izlenmesi, değerlendirilmesi, güvence altına alınması ve sürekli iyileştirme çalışmalarının yürütülebilmesi amacıyla uygun iç kalite güvencesi süreçlerine sahip olmalıdır.
- Kuruluş, kalite güvence sisteminin sürekli iyileştirilmesi için dış değerlendirme süreçlerine dâhil olmalı ve faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uyumluluğu değerlendirilmelidir.

Uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması sürecinde ise YÖKAK tarafından belirlenen aşağıdaki 2 ölçüt dikkate alınmaktadır:

- Kuruluş, program akreditasyonuna ilişkin uygulamalarının ve kullandığı ölçütlerin ulusal (ülkemizin) ve uluslararası standartlara (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğunu kanıtlamalıdır.
- Kuruluş, “çıktı odaklı” akreditasyon (öğrenme çıktıları, öğrenci başarısının izlenmesi, ölçme değerlendirme yaklaşımları, mezun görüşleri vb.) yaklaşımını benimsemiş olduğunu kanıtlamalıdır.

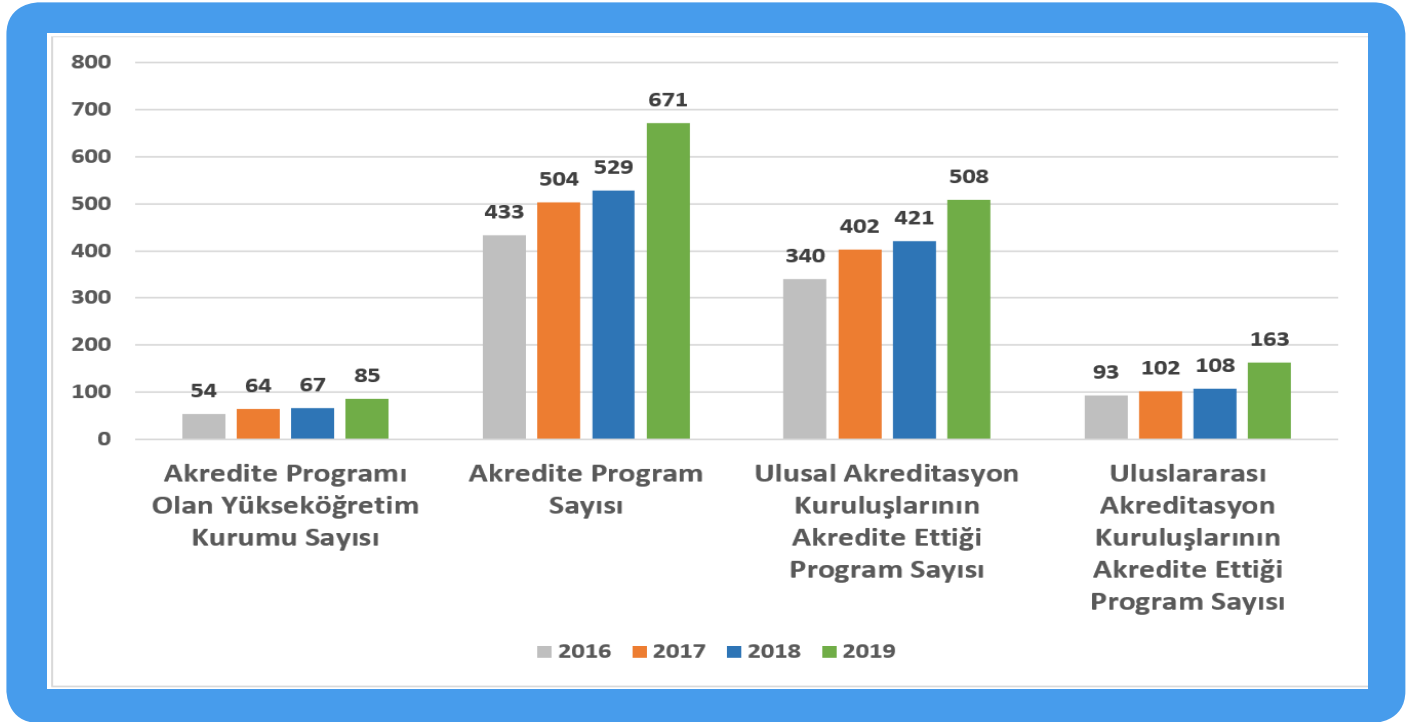
2019 yılı Haziran ayı itibarıyla Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi'ne sahip ulusal 11 akreditasyon kuruluşu bulunmaktadır. Bunlar;

- Eczacılık Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ECZAKDER),
- Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD),
- Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Akreditasyon Derneği (FEDEK),
- Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK),
- İletişim Araştırmaları Derneği (İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu-İLEDAK),
- Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK),
- Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği-SABAK,
- Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD),
- Turizm Akademisyenleri Derneği (Turizm Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu-TURAK),
- Türk Psikologlar Derneği (TPD),
- Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (VEDEK)'tir.

Bu kuruluşlardan MÜDEK, FEDEK, HEPDAK, ECZAKDER ile EPDAD 2018 yılında yeniden tescil edilmek üzere başvuru yapmış ve Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almışlardır. İLEDAK, SABAK ve TURAK ise 2018 yılında ilk başvuruyu yapmış ve Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi almışlardır. Farklı alanlarda akreditasyon hizmeti vermek isteyen bazı kuruluşlarda yapılanmalarına devam etmektedir. Ayrıca ilahiyat, peyzaj mimarlığı, güzel sanatlar, spor bilimleri, diş hekimliği gibi alanlarda akreditasyon faaliyetleri yürütmek üzere çalışmalarını başlatan kuruluşlar bulunmaktadır.

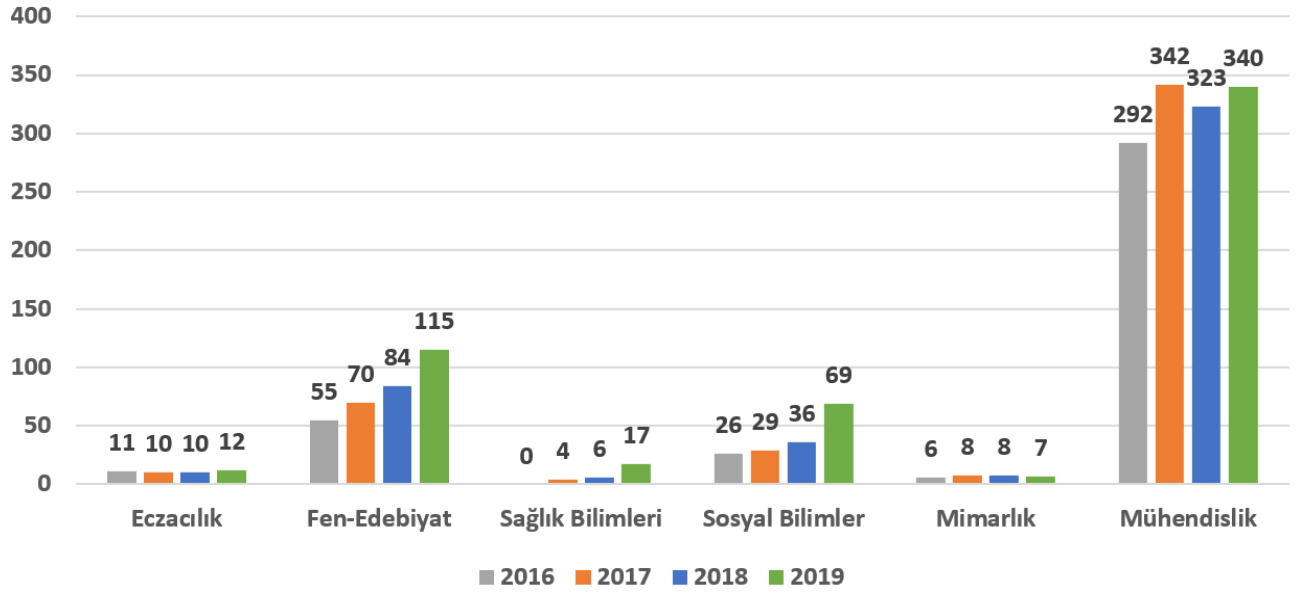
Türkiye’de akredite lisans programlarına ilişkin 2016-2019 yıllarına ait veriler Şekil 32’de sunulmuştur. Akredite program sayıları ile akredite programa sahip yükseköğretim kurumu sayısında yıllar itibarıyla istikrarlı bir artış görülmektedir. Akredite lisans programlarının mezun veren tüm lisans programlarına oranı %10,53 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 2018 yılına göre 2019 yılında akredite programı bulunan yükseköğretim kurumu sayısı %27 artmıştır. Kurumsal Dış Değerlendirme Programı’ndaki 3 yıllık deneyimler akredite programa sahip yükseköğretim kurumlarının kalite süreçlerini daha fazla içselleştirdiğini göstermektedir. Bu nedenle program akreditasyonu gönüllük esasına dayalı bir faaliyet olsa da, yükseköğretim kurumlarında akreditasyon faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve farklı alanlarda faaliyet gösterecek akreditasyon kuruluşlarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Şekil 32. 2016-2019 Yılları Akredite Program Verileri (Genel)

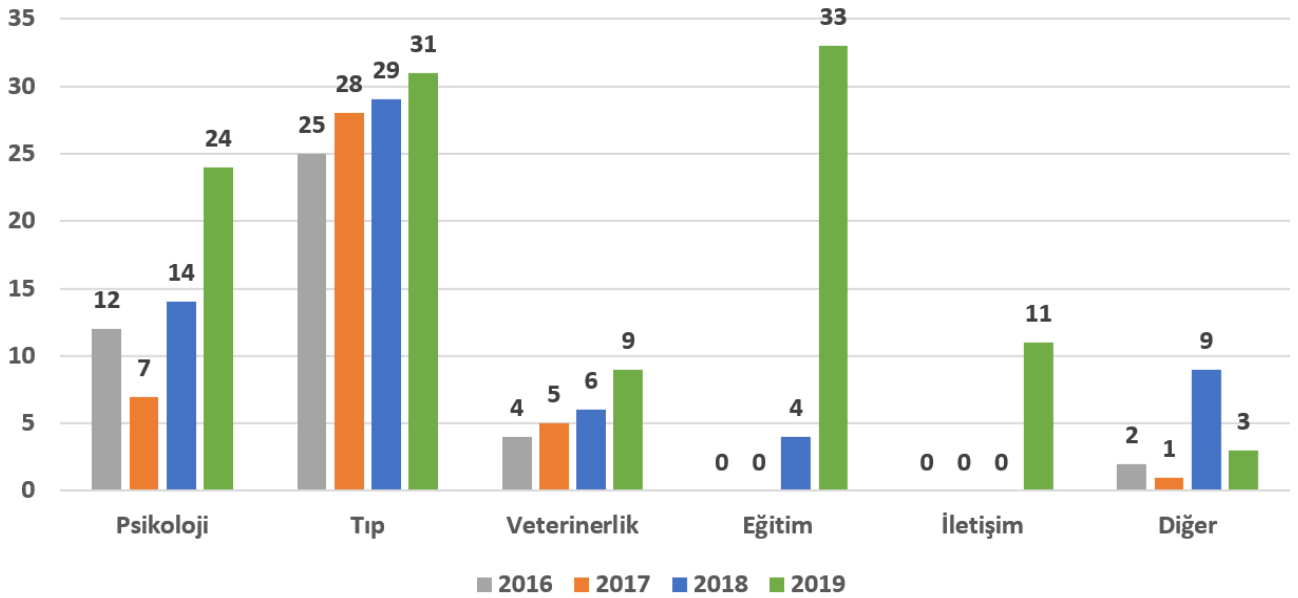

Alan bazlı akredite program verileri ise Şekil 33a ve 33b’ de sunulmuştur. Mühendislik alanındaki akredite program sayısının diğer alanlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam mezun veren mühendislik programları arasında akredite olan programların oranı yaklaşık olarak %34,7’dir. Bununla birlikte fakülte düzeyinde akredite olan Tıp Fakültelerinde ise bu oran %39,7’dir. Akredite program sayıları bakımından en zayıf alan ise sosyal bilimlerdir. Farklı alanlarda akreditasyon hizmeti veren akreditasyon kuruluşlarının çeşitlendirilmesi yıllar itibarıyla akredite program sayılarında artışı sağlamıştır.

Şekil 33a. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı

Şekil 33b. 2016-2019 Yılları Akredite Programların Alanlara Göre Dağılımı

5. GENEL DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı, misyon odaklı üniversiteler ile yabancı dil hazırlık okullarının değerlendirilmesi ve akreditasyon kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin değerlendirmeyi içeren 2018 yılı Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite Güvencesi Durum Raporu'nda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmektedir:

KALİTE GÜVENCE SİSTEMİ

Kurumsal dış değerlendirme, yükseköğretim kurumlarının fonksiyonlarına ilişkin daha çok izleme ve elde edilen sonuçlara göre önlem alma aşamalarına odaklanma düzeylerini anlamaya çalışır. Bu kapsamda düşünüldüğünde yükseköğretim kurumlarının izleme ve iyileştirme çalışmalarını yönetebilmek üzere bir sistem kurmaları önemlidir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nın 4. yılında, yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sistemi ile ilgili farkındalık düzeyinin ilk yıllarla kıyaslandığında oldukça geliştiği, kalite komisyonlarının yapılanmasının tamamlandığı ve kurumların önemli bir bölümünün kalite politikalarını hazırlayarak kamuoyu ile paylaştıkları görülmektedir. Kalite güvencesi uygulamalarının olgunlaşabilmesi ve örnek uygulama niteliği kazanabilmesi için yükseköğretim kurumlarının göz önünde bulundurması gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Kurumun yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası eğilimlerini ve paydaş görüşlerini dikkate alan, çalışanlarınca bilinen/paylaşılan somut, gerçekçi misyon, vizyon, amaç ve hedefleri içinde barındıran bir stratejik planın ve kalite politikasının olması,
- Kurumun iç kalite güvence sistemini sürdürülebilir, sistematik ve bütünlük bir şekilde yapılandırması, kurumun kendini değerlendirme (öz/iç değerlendirme) mekanizmalarını oluşturması, güçlendirmesi ve bu şekilde dış değerlendirmeye hazır hale gelmesi,
- Kurumun tüm etkinliklerini kapsayan eylemlerinin, uygulama, izleme ve önlem alma süreçleri ile kurumsal performans göstergelerinin tanımlanması (PUKÖ döngüsünün işletilmesi); bu göstergelerin yıllar içinde değişiminin izlenmesi ve diğer kurumlar ile kıyaslanması,
- Kurumun kurum çalışanlarınca bilinir ve paylaşılır uluslararasılaşma politikasının olması ve bu politika çerçevesinde performansın değerlendirilmesi,
- Eylemlerin ve süreç mekanizmalarının üst yönetimi, akademik ve idari birimleri, öğretim elemanlarını, idari personeli ve öğrencileri nasıl kapsadığının kanıtlarla birlikte belirlenmesi; geri bildirim, izleme ve içselleştirme mekanizmaları ile üst yönetimin bunlara katkısının değerlendirilmesi.

EĞİTİM ve ÖĞRETİM

Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi sisteminin en önemli boyutu; öğretim programlarına kayıtlı öğrencilerin hedeflenen yeterliliklere ulaşabilmesinin güvence altına alınmasıdır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde kalite güvencesi sisteminde; program yeterliliklerinin ulusal gereksinimlere, dünyadaki gelişmelere ve kurumun misyonuna uygun belirlenmesi, bu yeterliliklere uygun program tasarımının yapılması, hedeflenen öğrenme çıktılarının kazanıldığına garantiye alınması ve mezunların izlenmesi ile sürekli iyileştirme döngüsünün kapatılması beklenmektedir.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nda eğitim-öğretim süreçlerine diğer alanlara göre daha çok odaklanılmaktadır. 2018 yılı itibariyle eğitim-öğretim süreçlerinde önceki yıllara kıyasla program tasarımı ve onayı, öğrenme kaynakları ve destekler gibi konularda, tanıma ve sertifikalandırma gibi konularda anlamlı iyileşmeler gerçekleşmiştir. Önceki yıllarda da tespit edilen en önemli problem, yükseköğretim kurumlarında halen programların izlenmesi ve iyileştirilmesi mekanizmalarındaki yetersizliktir. Program akreditasyonu, kurumların en çok tercih ettiği kalite aracı olmakla birlikte kurum içinde akredite programlar dışındaki etkisi yetersizdir. Yükseköğretim kurumları açısından eğitim-öğretim süreçlerinde daha fazla odaklanması gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Programların amaçları ve öğrenme çıktılarının (kazanımlar) mezunların kompleks ve hızlı değişen dünyaya ayak uydurmasını sağlayan, paydaş görüşlerine dayanan, kamuoyuna ilan edilen, TYYÇ ile uyumlu, derslerin öğrenme kazanımları ile ilişkilendirilmiş yapıda olması; çıktı odaklı ölçme, izleme, değerlendirme, önlem alma ve iyileştirme adımlarının belirlenmiş olması,
- Öğretim programlarında, alan ve alan dışı dengesini gözetken, kültürel derinlik ve farklı disiplinleri tanıma imkânı sağlayan, küresel ve bireysel yetkinlikleri kazandıran derslerin en az %25 oranında olması,
- Sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme ortamlarında etkileşimli, öğrenci merkezli öğrenme çıktılarına odaklı öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanılması için gerekli planlamaların yapılarak öğrenme ortamlarının düzenlenmesi,
- Tüm öğretim elemanlarının etkileşimli öğrenme ortamları düzenleyebilmeleri, öğrenci merkezli değerlendirme yaklaşımlarını (süreç odaklı, proje, portfolyo, çoklu sınav uygulamaları, akran değerlendirmesi gibi) benimseyerek uygulayabilmeleri için etkinlikler (kurs, çalıştay, ders, seminer vb.) ve bunu üstlenecek öğrenme ve öğretme mükemmeliyet merkezlerinin kurulması; öğretim elemanları için ödül ve destekler ile rekabetçi atama ve yükseltme kriterlerinin belirlenmesi,
- Öğrencilerin önceki öğrenmelerinin (örgün eğitim, yaygın eğitim ve serbest öğrenme yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin) tanınması ve kredilendirilmesi,
- Eğitim-öğretim ile ilgili istatistikî göstergelerin (her yarıyıl açılan dersler, öğrenci sayıları, başarı durumları, geri besleme sonuçları, ders çeşitliliği, laboratuvar uygulamaları, lisans/lisansüstü öğrenci oranları, ilişki kesme sayıları/nedenleri, vb.) periyodik ve sistematik şekilde izlenmesi, değerlendirilmesi, karşılaştırılması ve kaliteli eğitim yönündeki gelişiminin takip edilmesi,

- Yabancı dil/İngilizce yetkinliğinin geliştirilmesi için planların, uygulamaların, sonuçların değerlendirilmesi ve alınan önlemlerin belirtilmesi; yabancı dil/İngilizce hazırlık okulu yapılanmasının sağlanması ve performanslarının değerlendirilmesi,
- Mezunların işe yerleşme, bir üst öğrenime katılım, gelir, işveren/mezun memnuniyeti gibi öğrenme çıktısı odaklı bilgilerinin sistematik ve kapsamlı olarak toplanması, değerlendirilmesi ve kurumun stratejilerinde kullanılması,
- Öğrencilere yönelik fiziksel altyapı olanaklarının (sınıf, laboratuvar, kütüphane, stüdyo), ders kitaplarının, insan kaynaklarının (öğrenme desteği, danışmanlık hizmeti vb.) ihtiyaca uygun nitelik ve nicelikte var olması, erişilebilir olması ve öğrencilerin bilgisine sunulması; planlanan ve uygulanan engelsiz üniversite unsurları ile gerçekleşen tüm bu uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- Öğrenci topluluklarının sosyal kültürel ve sportif faaliyet ve etkinliklerine fiziksel, mali ve danışmanlık desteğinin sağlanması; ayrıca bu faaliyetleri yürüten ve yöneten etkin bir idari örgütlenmenin kurulması ve işletilmesi,
- Program akreditasyonunun desteklenmeye devam edilmesi; program akreditasyonunun mümkün olmadığı programlarda kalite ajansı gibi faaliyet yürütecek kurum içi “program değerlendirme” mekanizmalarının oluşturulması.

ARAŞTIRMA ve GELİŞTİRME

Yükseköğretim kurumlarında araştırma süreçlerinde kalite güvencesi sisteminin olgunluk düzeyi önceki yıllara kıyasla giderek yükselmektedir. Özellikle tanımlı süreçler, kaynakların stratejilerle ilişkilendirilmesi, akademik kadronun araştırma yetkinliklerini artırıcı ve destekleyici mekanizmaların varlığı gibi uygulamalarda kısıtlı sayıda da olsa iyi örnekler rastlanmaktadır. Son yıllarda YÖK tarafından araştırma misyonu odaklı üniversitelerin belirlenmesinin de bu alandaki farkındalık düzeyinin artmasına ve kurumlarda rekabete dayalı uygulamaların sayısında artışa neden olduğu düşünülmektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi araştırma süreçlerinde iyileşmeye açık alanın araştırma performansının izlenmesi ve iyileştirilmesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yükseköğretimdeki araştırma çıktıları henüz beklenen toplumsal katkı ve uluslararası rekabet yeterliliğine ulaşmamıştır. Araştırma geliştirme süreçleri açısından tüm bu iyileştirmelerin sağlanabilmesi için yükseköğretim kurumlarının daha fazla çaba göstermeleri gereken başlıca hususlar şunlardır;

- Kurumun misyonu ile uyumlu, kurum çalışanları ve paydaşlarınca bilinen kısa ve uzun vadeli araştırma politikalarının oluşturulması,
- Araştırmaların yerel/bölgesel/ulusal kalkınma hedefleriyle ilişkisinin kurulması; sosyo-ekonomik-kültürel etkinliğinin sağlanması ve ölçülmesi; ulusal ve uluslararası rekabet düzeyinin belirlenmesi,
- Araştırma hedeflerinin kurum içinde bilinirliği, sürekliliği ve sahiplenilmesinin sağlanması; motivasyonu arttırmak üzere ödül ve destekler ile rekabetçi atama ve yükseltme kriterlerinin belirlenmesi,
- Kurumun fiziki, teknik ve mali araştırma kaynaklarının kurumun misyon, hedef ve stratejileriyle uyumunun sağlanması,
- Lisans ve lisansüstü öğrencilerinin araştırma süreçlerine katılımı sağlanması, bu amaçla öğretim programları içerisinde araştırma becerilerini geliştirmek üzere çeşitli düzenlemeler yapılması,
- Ortak araştırma veya doktora programları, araştırma ağlarına katılım, ortak araştırma birimlerinin varlığı, ulusal işbirlikleri, uluslararası işbirlikleri gibi çoklu araştırma faaliyetlerine ilişkin süreçlerinin tanımlanması, uygulanması ve izlenmesi,
- Öğretim elemanlarının (araştırmacıların) araştırma performansının yıl bazında izlenmesi, değerlendirilmesi ve kurumsal politikalar geliştirme sürecinde kullanılması; performans temelinde teşvik ve takdir mekanizmalarının oluşturulması,
- Araştırma faaliyetlerinin yıllık bazda izlenmesi, değerlendirilmesi, hedeflerle karşılaştırılması; eğer var ise hedeflerden sapmaların nedenlerinin belirlenmesi, seçilmiş kurumlarla kıyaslama sonuçlarının, kurum, birim ve araştırmacı başarılarının kamuoyu ile paylaşılması,
- Kurumun topluma hizmet politikasına yönelik göstergelerinin belirlenmesi, izleme ve iyileştirme mekanizmalarının oluşturulması ve hedeflerle uyumluluğunun karşılaştırılması,
- Kurum dışı alternatif fonlara yönelik stratejilerin geliştirilerek finansal çeşitliliğin sağlanması.

YÖNETİM SİSTEMİ

Yükseköğretim kurumlarında, kurumunun sürekli gelişimini sağlayacak biçimde her kademede liderlik yapılması, çalışanların bürokratik yükünün azaltılması, bilişim destekli yönetim sistemlerinin kullanılması beklenmektedir. Ayrıca kalite güvencesi için, gerekenlerin zamanında öngörülmesini ve gerçekleştirilmesini güvence altına alan bir yönetim sisteminin tahsis edilmesi gereklidir. 2018 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı'nın sonunda, yönetim sistemine ilişkin olarak üst yönetimin kolay erişilebilir ve çözüm odaklı olması ile kaynakların yönetim şeklini ve verimliliğini düzenleyen stratejilerin varlığı güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Önceki yıllara kıyasla kurumlardaki uygulamaların sonuçlarının izlendiği ve olumlu katkılar sağlandığı görülebilmektedir. Kurumdaki tüm uygulamaların başarısını etkileyen yönetim sistemleri konusunda yükseköğretim kurumlarının üzerinde durması gereken diğer hususlar ise şunlardır;

- Kurumdaki yönetim modeli ve idari yapılanmada (yasal düzenlemeler çerçevesinde kurumsal yaklaşım, gelenekler, tercihler) karar verme mekanizmaları ve gücün odaklanması, kontrol ve denge unsurlarının kurulması; kurulların çoksesliliği ve bağımsız hareket kabiliyetinin geliştirilmesi; paydaşların temsil edilmesi; öngörülen modelin etkinliğinin izlenmesi, iyileştirmeler ile modelin kurumsal ve sürekliliği olan bir sistem haline dönüştürülmesi,
- Vakıf yükseköğretim kurumlarında mütevelli heyetinin, devlet yükseköğretim kurumlarında ise rektör yardımcılarının ve danışmanların (üst yönetimin) yetki ve sorumluluklarının akademik bünye ile iletişiminin ve üst yönetimin çalışma ve yönetim tarzının hedeflenen kurum kimliği ile uyumunun ele alınması; organizasyon şeması ve bağlı olma/rapor verme ilişkilerinin, görev tanımlarının, iş akış süreçlerinin ve işleyişlerinin sağlanması,
- Akademik ve idari personelle ilgili kuralların, süreçlerin kurum içinde iyi bilinir olması ve uygulamalarda şeffaflığın sağlanması; eğitim ve liyakatin öncelikli kriterler olması; yetkinliklerin artırılmasının temel hedef olarak belirlenmesi; çalışan (akademik-idari) memnuniyeti/şikayetleri/önerilerini ölçmek ve izlemek amacıyla gerekli mekanizmaların geliştirilmesi sonuçların değerlendirilmesi,
- Kurumun önemli etkinlikleri ve süreçlerine ilişkin verilerin toplanması, analiz edilmesi, raporlanması ve stratejik yönetim kapsamında kullanılması; akademik ve idari birimlerin kullandıkları bütünleşik bilgi yönetim sisteminin güvenliği ve güvenilirliğinin sağlanması,
- Kurumun içe ve dışa hesap verme yöntemlerinin olması; kurumun etkinliğinin ve bölgesindeki dış paydaşları, ilişkili olduğu yerel yönetimler, diğer yükseköğretim kurumları, kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, sanayi kuruluşları ve yerel halk ile ilişkilerinin değerlendirilmesi; kurumun kamuoyunu bilgilendirme kanallarının bulunması; kurumun resmi internet sitesinin doğru, güncel, ilgili ve kolayca erişilebilir bilgileri vermesi; yükseköğretim çıktılarının sosyo-ekonomik katkılarını ölçebilecek mekanizmaların geliştirilmesi,
- İç ve dış paydaşların karar alma, yönetim ve iyileştirme süreçlerine katılım mekanizmalarının planlanması, uygulanması.

**YÜKSEKÖĞRETİM
DEĞERLENDİRME VE KALİTE
GÜVENCESİ
2018 YILI DURUM RAPORU
TEMMUZ 2019**

